

ՄՏԵՓԱՆՆՈՍ ՍԻԻՆԵՑԻ

Պրոֆ. Ա. Մանուկյանի գրադարան
Լ. Մ. - 1989

✓

891.99

Յ. ՕՇԱԿԱՆ

891.99
0 - 55

ՄՏԵՓԱՆՆՈՍ ՄԻՒՆԵՑԻ

ՔՆԱՐԱԽԱՂ ՄԻՋԻՆ ԴԱՐԷՆ

ՎԵՑ ՊԱՏԿԵՐ

2299

1287

1279

A 77136

ՓԱՐԻԶ

ՏՊԱԳԻՐ. «ԱՐԱՐՍ» - ԹՕՓԱԼԵԱՆ ԵՂԲ.

1938

ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՄ ԱՅՍ ԳԻՐՔԸ

ԲԱՐԵԿԱՄԻՍ՝

ՀԵՒՈՆ ՇԻՐԵԱՆԻՆ

- ՀԵՂԻՈՏԿԸ

ՏԵՍԱՐԱՆ Ա.

Գաւիթ մը, մայր եկեղեցիէ մը:

Խռչոյր, մութ կարմիր կռանիք ջաղցի փառեր կը յօ-
րինեն անոր ինքնատիպ սալարկ: Արեւմուտք մայրող երե-
սին՝ փոքրաքիւ լուսանցքներ, դուրսէն մեղ, դէպի
ներսը լայնցող անկումով: Մէքրէն աւելի քանձր պա-
տերը, անշաղախ ու սրբատաշ վէմերով: Երկաթէ փա-
ռահիւս ցանցեր կը փակեն զանոնք դուրսէն:

Գաւիթին արեւելեան երեսը կը գտնէ եկեղեցիին
մարմինը, կեդրոնին ունենալով երկաթ փոքր դռնակ մը
որուն հասակը բազկի հաստութեամբ երկաթ գիծեր կը
խորշոմեն, պատկեր մը ըլլալ չկրնալով: Բայց որոնց-
մէ ոմանք քերի խաչեր; ուրիշներ՝ սուր, գեղարդ եւ
ուրիշ առարկաներու քանձր ուրուստութեան մը կը քե-
լադրեն: Կոշտ ու վայրագ այս փեղկերը, հանգչած իրա-
րու վրայ, տեսակ մը սառն, վանիչ, բանտային բրտու-
թեամբ: Եկեղեցիին իր դռան մէջ իսկ կը յայտարարէ
սկզբնական իր խստութիւնը մերփին զարդարանքի:

Գաւիթին աջին արիշ, բազմաքիւ սիւներու վրայ .
որուն մերփեւ աղբիւրը, յորդ հոսումով: Սաֆուին՝ ծե-
րեր: Փոյրեր, հիւանդներ, անդամաւոյծներ:

Գաւիթի ձախին նոյն կռանիքէ աստիճաններով սան-
դուխ: Որոնց վրայ՝ տղաք, սեպուհներ, ագետանքի
զգեստով զինուորականներ: Սանդուխին վերին կէտը կը
կորսուի բացատէ մը վեր:

Դամդաղ՝ զանգակը որմէ բիրտ, մօտ գարկ մը կը
դողացնէ գաւթին կամարները:

Արիշին տակ խօսակցութիւն ծերերէ: Մէկ մասը
ասպետներ, իրենց գրահներէն դեռ չմերկացած: Ուրիշ-
ներ, գառան մորթիէ գլխանոցներով: Լուսցուողներ:
Զանգակին իւրաքանչիւր զանգիւնը ժողովուրդին մէջ
ծնունդ կու տայ խաչակնքումի լուռ շարժման:

Վարագոյրին հետ որ կը բարձրանայ դամդաղ, սան-

դուլսին կէսէն կը բուսնի հասակը Սիւնեաց Մետրապօ-
լիտ Ստեփաննոսին որ, հատ հատ, հանդիսաւոր քայլե-
րով, կը հետեւի ընդառաջող վարդապետներու փոքր
քափօրի մը:

Վարագոյրին ամբողջական բացումէն վերջ, սամ-
դուլսի մոյն կէտին, իշխանուի Ալամ, մոխ գարդարան-
քով:

Ժողովուրդը, պատկառում, կիսաբոլոր մը կը շինէ
եպիսկոպոսական քափօրին շուրջը: Իշխաններ, դառ-
նադէմ, սեւեռ, կը մային սանդուլսին յամեցող իշխա-
նուհիին:

Ամառ օր, կէսօրէն քիչ ետքը:

Տօնական հով: Խուլ իրարանցում: Կարօտագին
սպասում: Եկեղեցւոյ բակերու կենդանութիւնը՝ տա,
դաւար օրերու:

Ուխտաւորներ, ամէն տարագով:

Ս. ՍԻՒՆԻ

Կակուղ էին բանք նոցա քան զձէթ

Եւ ինքեանք որպէս սլաք:

(Սաղմոսը ոչ երգ է ոչ ալ քիւ խօսք. այլ միջինը եր-
կուհին: Դաժամ է ձայնը ու կրքով:)

Ո՞ւր է Մսեհը:

(Կը դառնայ, առանց մարմինը տեղափոխելու, մէկը
փնտռելու ձեւով)

ԻՇԽԱՆ ՄՈՒՇԷ

Գնաց բերել Սմբատը Շէկ:

Ս. ՍԻՒՆԻ

Տէրն ինք Հասնի

Մեղքի Հաղթին ինչպէս Թուռն

Թեւադալար

Այդ պարմանին:

ԻՇԽԱՆ ՎԱՉԷ

Տէր Ստեփան,

Բու դատաստան

Պէտք է դնէ վերջ մը քարի

Մինչեւ արեւը խոնարհի
Այս ահաւոր դժբախտութեան:
Լալէն սեւցան աչքերն իր մօր.
Բոյրն ամօթէն չեկաւ ուխտի.
Տե՛ս, կործանած ես հայրն իր՝ հոս
Կ'իյնամ ծունկի
Բու սուրբ կարգիդ.
Առջինեկս է աղատէ դայն.
Ու տուր վախճան
Այս զապրելի դայթաղութեան:

Ս. ՍԻՒՆԻ

Ըլլայ օրհնեալ կամօքն Անեղին:
Բարին և Ձարն իր կշիռէն, չհարցուցա՛ծ
Մեղ կը դտնեն:
Կէս՝ դիշերէն մինչեւ հիմա
Աւանդատունն իջած ժամուն,
Եօթը կանգուն ընդերքին տակ
Սուրբ խորանին
Կ'ընէ հսկումն իր ահաւոր,
Միւնեաց զարմին աստուածարեալ մեծ
Ծերունին
Դիւահալած Անտոնը սուրբ:

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԸ

Դիւահալած Անտոն Միւնի՛ն ...
Մեռնինք ահեղ իր անունին:

ԿԻՆ ՄԸ

Դիրկս է տղաս, երեք տարի
Փրթած մէջքէն:
Դընէր իր ձե՛ռք
Հեղ մը սիւնին ոսկորներուն,
Կը հաւատամ,
Մանչուկն իմ խեղճ
Նման ուռի եւ ուղէչի
Զիդ կը նետուի
Մէկէն ոտքի
Թռչունի պէս ոստոստելով:
Դընէր միայն, մատն իր ճկոյթ
Սիւնին անոր ոսկորներուն:

Ս. ՍԻՒՆԻ

Այսքան ժամուան հսկումն հզօր
 Մեծ Անտոնին,
 Չունիմ կասկած
 Պիտի բերէ ալ կատարած
 Սա հողեհան,
 Սա անաստուած
 Սա անամօթ
 Խեղերանքին,
 Սիւնեաց տաղանք այդ կնիկին
 Պիղծ ամանէն դուրս հեղեղեղ:
 Բերէ պիտի դարձանն անսուտ
 Ժողովուրդին ալ ցաւերուն,
 Ամենահաս Անտոնը մեծ:

ԻՇԽԱՆ ՄՈՒՇԷ

Կանչուած են հեռու եւ մօտ
 Մեր սեպուհներ:

Ս. ՍԻՒՆԻ

Հոս են արգէն աւաղանին
 Աղատորեարն աղղատոհմին,
 Հոս է շատոնց ամբոխը հոծ
 Մեր շէներուն.
 Գաւթէն ներս ու գաւթէն դուրս,
 Բոլորն ալ յորդ,
 Խուլ ցասումով
 Ակնակառոյց դրան բացման:

ԻՇԽԱՆ ՄՈՒՇԷ

(Նայուածքը՝ Սիւնեաց Տիկիմիմ որ անգգալարար հա-
 սած է սանդուխիմ տակը, մտամփոփ ու նկուն):
 Իսկ ի՞նքը՝ ո՞ւր:

Ս. ՍԻՒՆԻ

Չե՞ս տեսներ: Հո՛ն:

ԻՇԽԱՆ ՄՈՒՇԷ

Ըլլայ մարմինն անոր բաժին
 Սեւ դրողին.
 Կը հարցնեմ ես իր հոգին,
 Ո՞ւր՝ իր հոգին:

Ս. ՍԻՒՆԻ

Թեւեթուհ մէջ Սաղայէլին:

ԻՇԽԱՆ ՄՈՒՇԷ

Լեղո՞ւն:

Ս. ՍԻՒՆԻ

Սեւ ու թունոտ՝ ալ անլի
Քան մէկ հիւսուած եօթը պոչեր
Եօթ կարիճի.
Ամէն մէկ բառ որ կը կաթէ
Իր բերանէն,
Քարն է ըսես մէկդի հրուած
Գերեզմանի մը վրայէն,
Աղտ ու որդեր դուրս պոսթկացող:
Սոսկում, սոսկում, անլուր սոսկո՛ւմ
Բերանն անոր.
Վայ ինկողին
Այդ շրթներուն չարաւանքին:

ԻՇԽԱՆ ՄՈՒՇԷ

Բաւ է, հստի դիակն այդ ողջ,
Տէր Ըստեփան, Վայէ իջխան,
Դիւահայած Անտոնը Սուրբ,
Դուք մեծ սիւներ Միւնեաց տուճին
Պէտք է դնէք յանդ մը բարի,
Միջեւ արեւը խոնարհի,
Այս խուժաղուժ դայթակողութեան:

(Սիւնեաց Տիկինը, անգգաժ. կը քայլէ դէպի կիսառ.
լորը մամր քայլերով: Տրտուլ է բայց գեղեցիկ: Ցան.
կայարոյց է ամէն ինչ վրան:)

ԶԱՅՆ ՄԸ

Յեղարե՛լ...

ԻՇԽԱՆ ՄՈՒՇԷ

Գոթողիա...

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԸ

Միւնեաց Տիկին: Ալամ Տիկին:

ԶԱՅՆԸ

Մեղք հասակին...

ՈՒՐԻՇ ԶԱՅՆ ՄԸ

Մեղք յօնքերուն. աշուրներուն
Իր անուշիկ:

ԱԼԱՄ

(Հասած է արդէն բեմին խորքը, ուր խմբակ է կազմուած մետրապոլիտէն, իշխաններէն՝ բոլորը պիմնէ սեւեռելով քուլօրէն յառաջացող տիկինը:)

Ռ'ւր է Սըմբատը,
Սմբատ մանուկը.
Շէ'կ, քաջազանդուր
Մատաղատունիկը:

ԻՇԽԱՆ ՎԱԶԷ

Հերովդիսդա, Տալիլա, Սալմէ...

ԱԼԱՄ

Եկեր եմ խօսքին,
Վճռական խօսքին
Սիւնեաց եռամեծ Մետրապոլիտին.
(Թեքել մը ծանով դէպի իշխան Մուշէն)
Ա՛յ իշխան Մուշէ, ա՛յ Մուշէ իշխան.
Ուրեմն հաւաքուա՞ծ՝
Աւադորեարը Սիւնեաց մեծ տունին:

ԻՇԽԱՆ ՄՈՒՇԷ

Պա՛կաս է Գիգին,
Ով Սիւնեաց Տիկին...

ԱԼԱՄ

Կարկէ՛, անամօթ ու նայէ մեղքիդ:
Թող չբացուի բերանն իմ լայն
Վրան դառամ սա պղծութեան
Որ կը կոչուի Մուշէ իշխան:
Լո՛ւռ:
Եկեր եմ ես խօսքն ուղեւու,
Պօսքն առնելու,
Սիւնեաց հզօր եւ մեծիմաստ Մետրապոլիտ
Մտեփանին,
Տեառն օծելոյն...

Ս. ՍԻՆԻ

Օրհնեալ, դովեալ, բարերանեալ
Անունն ահեղ մեր Աստուծուն:

ԱԼԱՄ

Յետո՞յ:

Ս. ՍԻՒՆԻ

Երկուք չէ խօսքն Անոր ծառայ
Ստեփանին:

ԱԼԱՄ

Խօ՞սքն այդ վերջին:

Ս. ՍԻՒՆԻ

Խօսքն այդ լըսէ, կ'լըսէ քեզի.

— Ինկիր, ինկիր, առջին դաճուն
Մեր Աստըծուն:

Ծեծէ գլուխդ այդ դորչաղեղ
Քարին մարմար սուրբ խորանին
Աստուածածնի.

Որպէսզի քեզ բացուին կրկին
Թեւերն անոր

Նման որդւոյն անառակին.

Իջիր ծունկի,

Ս. Տէրամօր,

Առջին հղօր

Բարձրաճայեաց այս աթոռին:

ԱԼԱՄ

Կիջնամ ծունկի առջին դաճուն
Իր փառաւոր

Շէկ Սմբատին հետ միասին...

Ս. ՍԻՒՆԻ

Գարշութիւն է ելած թեւի

Ձայնըդ դադիր.

Եռացած կուլր բիրերդ ալ պիղծ.

Դեղին թարախ մարմինը քու:

ՍԵՊՈՒՀ ՀԱԼԱԼ

Սիւնեաց Տիկին,

Պղծութիւնը քու կենցաղին

Յորդեր, անցեր շատոնց արդէն

Սահմանները մեր աշխարհի:

Դուն, նախատինք մեր անունին:

ԱԼԱՄ

Քե՛զ է ինկեր, այդպէս դաճած, այդպէս
կրտած,

Կանդնիլ պաշտպան մեր արիւնին:

Ս. ՍԻՒՆԻ

Ինչ կը վաղէ երակներէդ,
Զընդունիր հողն իր երեսին.
Ծանդիկ աղծութեան, դուն ժահրի կա-
րաս,

Դուն բորն ես դեղին
Սիւնեաց արիւնին
Վրայ պատուաւորուած,
Սանդարամետին դուն զազիր բաժակ,
Ու սաղայէլին հիւսուած ճակաճան...:
(Դառնալով փոքրնսի)
Ո՞ւր է Մահեր: Ինչո՞ւ չեկաւ դեռ:

(Զանգակի մեղմ ձայն: Խորփ դուռը կը նռնէ: Բաց-
ուածքին մանուկ մը, ներմակ պարեգօտով, ձեռքին
լուցուած մօմ: Կ'անցնի: Յետոյ, ամբողջովին կորափա-
մակ, երկրպագելէն մէջքը աղեղ կապած Անտոն նգնա-
ւորը, նոյն բացուածքին: Ուր-սումնամեայ: Ականջներուն
փոփոխէն նսի ներմակ փնջիկներ: Դանկը լերկ: Մորթը՝
մազադաք: Շփեղ մօրուք, անխառն ներմակով: Կ'անց-
նի: Ետեւէն լուսարարը, մօմ լուցանելու ձողը զգուշու-
քեամբ հանելով: Կը քայեն մեղմ: Դուռը, անաղմուկ,
կը զոցուի անոնց վրայ:)

ԶԱՅՆԵՐ

Սուրբը, սուրբը. հայր Անտոնը, մեծ
Անտոնը...

Ս. ՍԻՒՆԻ

Դալդ է բարի, սուրբ վարդապետ.
Օրհնէ առջիդ
Բաղկատարած քու ժողովուրդ:

ԱՆՏՈՆ

Օրհնութիւնն անոր իջնէ ձեր վրան,
Նման մանանի.
Ու նման շաղի:
Ու դեղմն ինչպէս Գեղէոնի
Օծուին բոլոր այս դէպքներ.
Ու մեղմանան սիրտերը քար
Տակն արցունքին առաւօտուն.
Թող օրհնուին մեծն ու պզտիկ
Անճրեւին մէջն իր շնորհին...

(Կը տեսնագրէ ու կը նստի ծունկի)

ԿԻՆ ՄԸ

(Զաւակը իր ոտքերը կը կախէ գիրկէն)

Սուրբ վարդապետ, ահա տղաս, երեք տա՛րի՝

Փրթած մէջքէն.

(Մօտենալով ու ծնրադիր)

Դիր ձեռքըդ սուրբ

Մատէդ ճկոյթ

Հեղ մը սիւնին սակորներուն . . . :

ԱՆՏՈՆ

(Աչքերը վեր. ձեռքը դժուար երկարելով ծնրադրող մօր)

Արեւն իր սուրբ

Վրան առողջին ու ախտածէտին.

Վրան աւազին ու անաւազին.

Վրան արդարին ու մեղաւորին :

ԱԼԱՄ

Թող ցաթի պայծառ, արեղակն Անոր

Վրան արդարին.

Բայց նամանաւանդ՝

Բարի, յորդառա՛տ,

Վրան մեղ նման

Մեղաւորներուն :

ԱՆՏՈՆ

Ու բոլոր անոնց, Աշամի որդի բոլոր
խեղճերուն

Որոնք կը հեծեն

Խորը վիրապին

Ու խուչ խորչերուն մարդերու սրտին.

Ու խորը ծովո՛ւն

Մարդոց մեղքերուն :

(Ծնրադրող մօրը)

Ոտքի, դժբախտ կին.

Տար քու խաչը՝ հեշտ.

Զի կամքն է այդպէս

Հօր մեր երկնաւոր :

Պ'ըսեն, մեր երկրէն

Երբեմն կ'առնէ երկինքն իր սկիզբ.

Ո՛տքի :

Տրուելի քեղի չափովն ուժին
Քու հաւատքին :

(Կիմը ոտքի, բնկրկելով)

ՈՒՐԻՇ ԿԻՆ ՄԸ

(Առջեւէն հարսնուկ մը քշելով)

Օրհնէ առջիւ ծունկի իջած
Աղամորդին .

Մէկ հատիկս է, վեց հատէն ետք,
Որոնք արդար, որոնք դառնուկ
Ու չը մտած մեղքին աշխարհ
Աւաւ ծոցէս :

Օրհնէ, հայր սուրբ ծիւն այս տագոյն,
Կիտաթաւամ .

Հուսկ ըմպանակն ընտանիքին մեր ա -
րիւնին :

ԱՆՏՈՆ

Արեւը անոր՝ վըրան աւազին
Ու անաւազին .

Վըրան արդարին ու մեղաւորին :

ԱԼԱՄ

Ո՞վ՝ արդարը հոս ,

Ո՞վ՝ Գառնուկին պէս

Մաքուր ու հեղիկ .

Ո՞վ՝ է՛ք մեղաւոր :

Ս. ՍԻՒՆԻ

Քեզ ո՞վ տըւաւ հարց որպէս զի այդպէս
Անդուլ ընդմիջես .

Ոչ ոք հոս քեզմէ ունի սորվելու

Ո՞վ է արդարը եւ ո՞վ՝ Գառնուկը :

Իսկ՝ ճանչնալ ուղողն՝ ո՞վ է սատանան -
Նայի թող աչքիդ :

Կարկի՛ն չըթունքներդ այդ ամբարհաւած :

ԱԼԱՄ

Գութէ, արիւնէ պարպըւած տուն սիրոյ ,
Ուր կայծը չըլլայ բարախած սիրոյ .

Դուն՝ սառած կոթող

Արտաքին փառքի ու ներքին դաւի .

Որճ երիթամած .

Գժտութեան, խեղի, սեւամաղճ ոխի

Եւ անսրբութեան
Դուն մռայլ ասպետ . . . :

ՍԵՊՈՒՀ ՃԱԼԱԼ
Թող սանձն իր պահէ
Լեզուն անդգամ Միւնեաց Ալամին :

ԱԼԱՄ
Լո՛ւռ . քարձ դուն ոգնի .
Դարձիր սողալուդ ,
Դո՞ւն չես դիտեր , խլուրդներուն
Չէ արտօնուած նայիլ լոյսին ,
Ոսիլ մանաւանդ :
Ո՛ւր կը պահես տիկը մեղքիդ :

ԱՆՏՈՆ
Չեն խաղար մեղքով :
Ան կըրակ է , կ'ըսեն , երբեմն
Նման լեռան որ կը բռնկի .
Մաղմաղ երբեմն , մոխրի խաւին
Տակ քնամած :
Կը մտնենք իր շղարչին մէջ ,
Այրելու տեղ արձակ բոցով
Կ'ըլլանք սեւ քար .
— Դարերով ձգուած լեռան երեսին .
Անմամուռ , ստերջ :
Չեն խաղար մեղքով :
Քառասուն տարուայ աղօթք ու պահք
Քիչ են երբեմն կայլակ մը մեղք
Հալել տալու :

ԿԻՆԸ
(Ոտքի հանելով ծնրադիր հարսը)
Քար է սիրտը մեր բոլորին , Այրդ
Աստուծոյ .
Կաթ մը միւռոն աղանիէն քու սուրբ
սրտին ,
Կը հաւատամ .
Թէ կը պատահին ընդերքներն իսկ ապա-
ռածին . . .

(Յոյց տալով հարսնուկը)
Մեղք է մարմնին .
(Յոյց տալով Ալամը)
Մեղք է հոգուն .
(Յոյց տալով ամէնքը)
Մեղք է մեղի :

Կարօտ ինկեր ենք քու առջին .
 Հասիր ցաւին մեր բոլորիս
 Բայց ամէնէն առաջ Հասիր
 Կոտրած սրտին դուն Այամին :
 Զի թշուառն է ան ամէնէն :

ԱՆՏՈՆ

Սիւնեաց տիկին,
 Խնունդով սուրբ Աստղանին
 Իմ ձեռքերէս՝ դո՛ւն աղաւնի
 Ընծայուեցար մեր տաճարին .
 Առաջ էր ատ, չեմ յիշեր լաւ, քանի
 տարի...

Դրոշմեցի ես իմ մատով
 Ճակտիդ միւռոն
 Ու ժանեակով ու բեհեզով քեզ նարօ-
 տած, նորածի՛ն Հարս

Դրի անրիծ,
 Զեռացը մէջ դպիր տղուն
 Դընայ քաղքի սուրբ երէցին :

-Ս. ՍԻՒՆԻ

Դնէիր քար մ'անոր փոխան,
 Զադ մը խողի,
 Իժ ու քարբի...

ԱՆՏՈՆ

Մեծ Հովուապետ, զանդեայ յուսովն
 աննիւթ Լուսոյն

Խորհուրդի լաստ .
 Եւ իմաստի լայն առադա՛ստ,
 Եռամեծար սիւնը սիւնի մեր տաճարին
 Բարձրահայեաց,
 Եղիր նրադ դուն խտաղատ,
 Զի դիտես քաջ
 Թէ մենք բոյորս
 Այ ծծած կաթ .
 Հում կաթ, կ'րսեն ինչպէս ծերեր,
 Հո՞ւմ կաթ ծծեր
 Ես, դուն ու ան
 Ու ամէն մարդ...
 Եղիր նուազ դուն խտաղատ :

Ս. ՍԻՒՆԻ

Որհնեայ բացուին շրթներր քու
 Մովսիսակերպ մեր վարդապետ .

Պօսքդ է ոսկի թագ մեր գլխուն .
 Կամքդ ալ օրէնք է սրտերու :
 Ներէ մեզի որ անհանգիստ
 Ըրինք ութսուն քու տարիներ
 Ու բերինք վար մենարանէդ :
 Բայց դրուած է՝
 «Դարձը մէկ իսկ մեղաւորի»
 «Ուրախութիւնն է երկնից մէջ...»

ԱԼԱՄ

Անմեղը ձենէ
 Բարեր թող առնէ
 Ու գլխուս դարնէ...

Ս. ՍԻՒՆԻ

«Կակուղ էին բանք նոցա քան զձէթ»
 «Եւ ինքեանք որպէս սլաք» :
 (Դառնալով Սիւնեաց Տիկիմիմ)
 Աղօթքովը երազահաս սուրբ Անտոնին ,
 Ու փրկութեանն համար Սիւնեաց արդար
 վարկին

Ու յարկելու համար դարձեալ
 Փառքն ու ալիքն իշխաններուն
 Մեծ Մուշէին ու Վաչէին
 Ու յարկելով սուրբ գերեզմանն
 Աստուածազգեաց քու հօր քարի
 Ես կը զարնեմ դուռը քարէ
 Ատ քու սրտին :
 Ու փրկելու համար սեւցած ,
 Զազրակորան ալ քու հոգիդ
 Ճիրաններէն սաղայէլին ,
 Ես կը զարնեմ դուռը քարէ
 Բու մարմինիդ :
 Աղօթքովը այս սուրբ հարանջ ,
 Մարկաւաղաց , դպրաց դասուն ,
 Յոհեմացեալ սա ազատաց ,
 Մատաղ հարսանց , պարմաններուն ,
 Վերջին անդամ
 Մ'առիթ կուտամ
 — Բարի մը պէս անդունդն ի վար
 Մեւ դժոխքին
 Գլորելէ դքեղ առաջ —
 Փորձել սրտանց
 Հալահառաչ
 Բու վերանդարձ

Ծոցն անարատ ու առաջին քու ծնողին
 Մարիամ մօր, Աստուածածնին,
 Որուն անուան
 Կը բարձրանայ փառաւոր սա
 Եկեղեցին:

ԽՄԲԵՐԳԸ

Ըլլայ ջուրը կեղատառ այնքան
 Որքան աղի,
 Ջայն կը մաքրէ հողը ինչպէս.
 Ըլլայ մեղքը դարչ, ահաւոր
 Որքան կրնայ,
 Մե՛ծ՝ լեռն ինչպէս,
 — Կաթիլ մ'արցունք սրտին բունէն,
 Սրտին հեռու աղբերակնէն
 Բաւ է փշրել աւաղ աւաղ
 Ու կործանել
 Լեռը մեղքին:
 Դարձիր ի սուրբ եկեղեցի.
 Սիւնեաց մեծ տան
 Դուն դեղանի իշխանուհի,
 Սեւցած հիմա մեղքին ձիւթով
 Ջերդ պատնեւերսը ծխանին:
 Դարձիր, դարձիր, Ալամ տիկին,
 Պապերուն քու եկեղեցին:

ԱԼԱՄ

Պըսակեցէք զիս նարօտով
 — Ինչ փոյթ՝ այրի հալաւ մը խեղճ —
 Բայց պսակովն եկեղեցու,
 Հետը սրտին իմ սիրածին:
 — Գիտցէք մէկ է, ինչ կը զարնէ
 Կուրծքին տակը մեր բոլորին —
 Այն ատեն ես կուգամ կրկին
 Ծոցն հարադատ
 Եօթնախորան մեր տաճարին:
 Կ'ապաշխարեմ շարաթով եօթ,
 Ամսով, տարով եթէ կ'ուզէք.
 Կուտամ օծել անխառն ոսկւով
 Գմբէթներն ողջ
 Աստուածածնայ եկեղեցուն.
 Պըսակեցէք զիս նարօտով

— Ինչ փոյթ այրի հալաւը խեղճ —
 Իմ սիրածին
 Քաջազանդուր, մատաղատունկ
 Սիւնեաց մանուկ
 Շէկ Սմբատին:

Ս. ՍԻՒՆԻ

Ջորնան, կսծին շրթները քու,
 Մազդ երեսիդ դառնայ տատասկ,
 Փրթի կէսէն քու այդ հասակ,
 Փերթ փերթ թափի միսդ ոսկորէդ.
 Սիւնեաց իշխան Սմբատը չէկ
 Մեղօք կ'իյնայ, դիտես արդէն:
 Ջուր կը փորձես ատ պատիպատ
 Պիղծ խաղերով
 Ջառածել ճեղ սուրբ օրէնքէն:
 Կրակ թափի վրան ձեռքին
 Որ յանդդնի բռնել նարօտ
 Ու խաչ ոսկին
 Ձեր ապիրատ, օձապըսակ
 Ջաղրաթորմի դուռններուն:

ԱԼԱՄ

Այսքան:

Ս. ՍԻՒՆԻ

Այսքան:

ԱԼԱՄ

Ատենն եկաւ: Ու կը պատուեմ
 Քօղն իմ բերնին. ու կ'ըսեմ քեզ,
 Դընայ քաղքի աւաղերէց
 Դաւթի տղուն՝ Յովակիմին,
 Մետրապոլիտ հիմա չքեղ:
 Թող, Թող առնէ վար ուսերէն
 Շատ մը տարի
 Մեծ հովուապետն Սիւնեաց տունին...
 Ըլլայ պարման,
 Ըլլայ մատղաշ երիտասարդ...
 Ու Թող տեսնէ
 Առջին, կուշտին
 Ըսեմ պիտի, տեսնէ ծոցի՛ն
 Կինն այս թշուառ
 Այն ատեն կոյս
 Որ լաց եղաւ օրով, ամսով,

Թրջեց ոտքերն երիտասարդ
Հիմկու հսլարտ
Հովուապետին...:

Սո՛ւտ:

— Թող բանայ մեծ բերանն իրեն
Ու բարբառի, սասանելով
Սուրբ իր կարգէն:

ՍԵՊՈՒՀ ՃԱԼԱԼ

Պատըտեցէք շրթներն այդ սիղծ.

Օն, ժողովուրդ...

Կ'ամբաստանէ մեր հովուապետ.

Օն, ժողովուրդ.

Բզիկ բզիկ մարմինն ըրէք

Օ՛ն, ժողովուրդ...:

(Իշխանները կը մերկեմ իրենց սուրերը: Ժողովուրդը
սպառնազին կ'առաջնայ դէպի քեմ: Կան որ բռնած են
արդէն անոր զգեստները:)

ԱԼԱՄ

(Առանց խռովելու)

Սո՛ւտ: Թող պատմէ բերանն իր մէ.

Վկայ հիմա, իր կարգն ըլլայ, այն օրե-
րուն:

Իր կարգն ըլլայ որուն վրայ

Կ'ընեմ երդում:

Վկայ Աստուած որուն անունն

Ես կը դնեմ

Խղճմտանքին ձեր բոլորին:

Ջոհն եմ անոր: Ու թող դիտնան

Մեծն ու պզտիկ,

Դուն սուրբ Անտոն

Մեզ դատաւոր:

ԽՄԲԵՐԳ

Անէծք ու մահ դարձ աղիւճին.

Ջարկէք բերնին.

Ջարկէք գլխին.

Իր հետ սատկին

Մեղքերն հաղար

Որոնք բուսան ու անեցան

Այսքան տարի

Անոր մարմնին աղօսներէն:

Ս. ՍԻՒՆԻ

Հանդարտ, հանդարտ իմ ժողովուրդ...

ԱԼԱՄ

Թող բարբառի բերանն իր մեծ.
 Սո՛ւտ, որ մերժեց սիրտն իմ մատաղ,
 Սէրն իմ անբիծ, Դըւնայ քաղաք,
 Իւ զիս, պարմա՛ն ըրաւ թշուառ
 Կիւնին առած ու տալով խոյս
 Հետու քաղաք ու աշխարհներ:
 ... Սրիտասարդ էր այն ատեն:
 Սո՛ւտ որ մեռցուց սիրտս իր ակէն.
 Իւ զիս այրի մը ձկնց կոյս:
 Սո՛ւտ:
 — Թող խօսի Աւաղերէց Դաւթի տղան,
 Սիւնեաց տունին արդ հովուապետ:

Ս. ՍԻՒՆԻ

Իրաւ կ'ըսեն շրթներն իր պիղծ.
 Կկայ ինքն է Անտոնը մեծ
 Իր զիս ճանչցաւ իր այրին մէջ
 Շատ շատ տարի առաջ ասկէ,
 Հրաժարած երբ աշխարհէն
 Սա շրջեցայ վանքերը մեծ,
 Անապատներն ու կայաններ
 Ճշնողներուն:
 Բացի սիրտն իմ սուրբ Անտոնին:
 Խօսի թող ինք,
 Կրկնէ վճիռն այն օրերուն:

ԱՆՏՈՆ

Իրաւ կ'ըսեն շրթներն անոր,
 Բայց հողին՝ սուտ.
 Նախ քան ըլլալն իշխանուհի
 Ան Ալամն էր, Դըւնայ աղջիկ:

ՎԱԶԷ ԻՇԽԱՆ

Աղջիկ Դըւնայ մեծ զօրավար
 Համազասպին:

ԱՆՏՈՆ

Բայց ինչ որ ճիշդ էր այն ատեն,
 Առաջ ասկէ շատ մը տարի,
 Ճիշդ է կրկին այսօր, ասկէ
 Վերջն ալ, այո, շատ մը տարի.
 — Մեղքն է ընդդէմ սուրբ պատգամին
 Եկեղեցու.
 Մեղք մահացու, լեղուովն հանուրց
 Կոչուած մեղօք:

Առաջ ասկէ քսան տարի, Հարիւր տարի
Սանն է մեղօք սանահարին.
Ինչպէս այսօր, մեղօ՛ք, կրկին
Մատաղատունկ Սմբատը շէկ.
Մեղօք, մեղօք, մեղօք կ'իյնայ
Ալամ տիկին
Հարսը եղբօր՝ եղբորորդւոյն:

ԱԼԱՄ

Ո՞վ է դերեր այդ անողորմ
Այդ ասպառած օրէնքը ձեր.
Մե՛ղք է սիրտը կապել սրտին:

ԽՄԲԵՐԳԸ

Վճիռն իրաւ, անդառնալի.
Ելաւ պայծառ իր բերանէն:
Ալամ տիկին, Ալամ տիկին
Մարէ կրակն այդ անիւրաւ՝
Սրտիդ տունէն:
Սորվէ մարմնէն նայիլ անդին.
Զի աշունդ է ճամբայ ինկեր:
Դո՛ւն՝ ա՛լ տերեւ հովին առջեւ
Քու մեղքերուդ:
Սանն էր մեղօք սանահարին,
Հարսն ալ եղբօր՝ եղբորորդւոյն:
Ապաշխարէ.
Զի շուտ կ'անցնին աշուն ձմեռ:
Դաբձիր ճամբիդ:
Վաղէ արադ դէպ անապատ
Այրէ թաւիշն այդ կոնակէդ.
Մաքրէ ծարիրն ալ թարթիչէդ:
Թաղէ մարմինը այդ մեղսակոռ.
Ողջ ողջ հողին.
Քար առ ծոցիդ
Ու լաց անդուլ, դիշեր ցորեկ,
Մինչեւ հալի լեռը մեղքիդ
Աչքէդ ինկած կայլակներէն:
Քար առ ծոցիդ, դի պատուհաս,
Վարձք, քաւութիւն
Մեղքին կշռով չուզեր Աստուած:
Ըլլայ մեղքը, դարչ ու դաժան
Որքան կրնայ.
Մեծ՝ լեռնէն իսկ.
Կաթիլ մ'արցունք սրտին բունէն,
Սրտին հեռու աղբերակնէն

Բաւ է փշրել աւաղ աւաղ
 Ու կործանել
 Լեռը մեղքին:
 Դարձիր ի սուրբ եկեղեցի
 Սիւնեաց մեծ տան
 Դուն զեղանի իշխանուհի:
 ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԸ

Ատկէ առաջ դէպ անապատ.
 Թաղել մարմինն իր մեղսակուռ.
 Ողջ ողջ հողին.
 Քար մ'ալ մարդու
 Հասակ՝ ծոցին:

Ս. ՍԻՒՆԻ

Կամ կտրուիլ եկեղեցու սուրբ մարմի-
 նէն
 Ու կործանել:

ԱՆՏՈՆ

Տրուին իրեն փոյթ ու միջոց
 Ազատելու սակայն հողին:
 Զի մահն հողւոյն
 Տէրը չուզեր իր աղախնէն:
 Տուէք իրեն օր ու միջոց.
 Ապաշխարէ եւ ազատէ
 Խեղճ իր հողին:

ԱԼԱՄ

Ազատելու խեղճ իմ հողին.
 Ո՞վ հարցուցեր քեզմէ սակայն
 Հարցումն անդուժ,
 — Մե՞ղք է կապել սիրտը սրտին:
 Երբ Գիրքն ալ սուրբ կը պատգամէ
 Միրել զիրար:
 Ո՞վ, ո՞վ դրաւ օրէնքն այդ սեւ
 Ու անիրաւ:
 Մե՞ղք է կապել սիրտը սրտին:
 (Աււայ, երեսը ծածկելով)

Վ. Ա. Ր. Ա. Գ. Ո. Յ. Ր

ՏԵՍԱՐԸՆ Բ.

Դարպաս մը, երկու մէքր բարձրութեամբ: Քովերէն դանդաղ խոնարհումով երկու լայն փարտակներ որոնք կը յանգին հարք սալարկներու: Երկու կողմերն ալ ջրհորներու կազմած, դոյլով, սափորով, չուաններով:

Այդ տարածութեան վրայ հետզհետէ կը հեռանան վրանները, ուխտաւորներու: Գառնուկներ, ուլեր, վառադորդներ:

Ժողովուրդը լեցուցած է տարածութիւնը, վրաններուն քացուածքները:

Դարպասին վրայ շարուած են արձոններ, իշխանական արդուզարդով:

Դարպասի խորքին վարագոյր մը, մութ կարմիր:

Երբ բեմը կը բացուի, դարպասը զբաւուած է Ս. Սիւնիէն, Անտոնէն, որոնք բազմած են իրենց արձոններուն: Իշխան Մուշէ ուտֆի, կը դառնայ կարն միջոցը որ դարպասը կը բաժնէ վար առաջնորդող լայն գառիքափէն: Իշխան Վաչէ, միւս գառիքափին, զգուշութեամբ վեր հանելով երկու կին, որոնցմէ մէկը տարօք, միւսը մատաղատի:

Այսմը վարն է, ջրհորին գլխուն:

ԱՂՋՆԱԿ ՄԸ
(Ջուր փաշելով)

Սիրտը սրտին,
Մոմն է ինչպէս՝ աշտանակին:
Պիտի հալի մէկն երկուքէն.
Միւսն ալ դադադ ըլլայ պիտի:
Աշխարհք է աս ու մենք մոմեր,
Մոմեր ճերմակ, մոմեր պզտիկ,
Մոմեր դեղին.
Վա՛յ աշտանակ չունեցողին:
Սիրտը սրտին ...

ԱԼԱՄ

(Մօտենալով եւ դուռնէն շոյելով աղջիկը)

Ո՛վ ատ քեզի սորվեցուցեր:

ԱՂՋՆԱԿԸ

Երդ է, տիկին, հին օրերէ:

«Սիրտը դադադ է միտ սրտին»...

(Աղջնակը կ'երգէ իր տողերը)

ՎԱԶԷ ՇՈՒՇԱՆ

(Համբուրել վերջ Ս. Սիւնիին եւ Անտոնին աչերը կը ծնրադրէ այս վերջինին առջեւ)

Օրհնէ դուռնն այս տարաբախտ,

Ով սուրբ Անտոն,

Ձի ոչ մէկ բան հոս, լաւ դիտցիր,

Կը արուի մօտ մօր մը ցաւին:

ԱՆՏՈՆ

Բեր չու աչքիդ մայրն Աստուծոյ

Ու զօրացիր:

ՎԱԶԷ ՇՈՒՇԱՆ

Կ'ըսեն սուր է անցեր սիրտէն

Քաշի ոտքին.

Բայց չեն ըսեր թէ ամէն մայր

Աստուած մ'ունի իրեն որդի,

Դիմանալու դինք արտօնող:

Ինչպէ՛ս կրել ցաւը զաւկին,

Մահէն անդին

Իր ամօ՛թին:

Օրհնէ դուռնն իմ տարաբախտ,

Ձի կրակն այս դրուած տունին

Իմ յարկերուն,

Հիմունքներուն

Ունի գուցէ թաքուն պատճառ

Մեղքեր հազար:

ԱՆՏՈՆ

Ոչ ոք եղաւ աղատ մեղքէ.

ՎԱԶԷ ՇՈՒՇԱՆ

Դեւն է հազած կնո՞ջ մարմին

Չարկեր որդիս.

Առջիննկս է, սիւնը տոհմին.

Ուղեց բերել ամօթն իր շէ՛կ

Տանիքին տակ

Իր պապերուն:

Հիմա լքած մեզ երեսէ,
 Կը թափառի հիւսուած փէշին.
 Յամբեցաւ ջուրն աչքերէն մեր
 Նայող անփակ դարձի ճամբուն.
 Հայրը ցաւէն ու ամօթէն
 Մոռցեր թէ կայ աշխարհ մը մեծ
 Խելքին, բաղկին, հրամանին
 Իր սպասող.
 Քաջ ու հզօր նախարարէն
 Ահա բեկուած հայր մը կուշտիդ:
 Դիւահալած դուն սուրբ Անտոն
 Կոտրէ պուկին իմ դաւակին.
 Փրցուր ճանկէն դառն իմ անուշ,
 Իմ մոլորեալ.
 Ու խնայէ առնին Սիւնեաց
 Մեղքն ահաւոր սա պղծութեան:
 Վերը երկինք ու վարը դուն,
 Դուն մշտական աղերսարկու
 Տիրոջ դահուն.
 Միշտ զօրաւոր ու միշտ արթուն
 Հովիւ տիրոջ ոչխարներուն:

ԻՇԽԱՆ ՄՈՒՇԷ

(ՎԵՍԻՇՆԱ, դարպասիմ եզերքէն)

Սիւնեաց տիկին, Սիւնեաց տիկին,
 Քեզ կը ղուրաւսէ ատենան այս մեծ.
 Ի՞նչ կը խօսիս քին ձախին:

ԱԼԱՄ

Հանգչի՛ն քիչ մը սիրտերը մեր

ԻՇԽԱՆ ՄՈՒՇԷ

Բայց չկ հանգչած հողին թշուառ
 Կու էրկին:

ԱԼԱՄ

(Արագ կը բարձրանայ քափը եւ կեցալով լիրբ ու վիրա-
 ւորիչ Մուշէէն երեք քայլ հեռու, բայց ուղղակի դէմը)

Նայէ աչքիդ, ինչպէս կ'ըսեն

գիրքերը, մեր.

Նայէ աչքին քու գերանին...:

ԻՇԽԱՆ ՄՈՒՇԷ

Ամէն շարթու, կիրամուտքին

— Քանի տա՛րի, ալ չեմ յիշեր —

Քու էրիկը իշխան Գիգին
 Փերթ փերթ կ'նկէ հողին տակէն
 Խրամ դալու պարիսպին մօտ,
 Առանց գլխի:
 Կը խուզարկէ տիղմը ջուրին
 Ու կը դընէ
 Մէջը մատնատ իր ձեռքերուն
 Գլուխն իր բեկ զոր թռցուցիք
 Իր ուսերէն ու կուրցուցած
 Մեռնելէն վերջ,
 Նետեցիք վար մեծ դարպասէն
 Խորը ջուրին Սեւ խրամին,
 Սակառ մը քար ի միասին...:

ԽՄԱՆՐԳԸ

Անէծք, անէծք, սեւ խորիս դառնայ
 Օրն Աստուծոյ իր երեսին.
 Անէծք լեռնով պիղծ Ալամին:

ԻՇԽԱՆ ՄՈՒՇԷ

Ո՞վ չի յիշեր, ո՞վ չէ տեսեր.
 -- Կը թափառի
 Առանց գլխի, այնպէս վայրագ,
 Բռնած մատնատ իր ձեռքերուն
 Գանկն իր կիսուած
 Ինչպէս զուր գինու դուրին:
 Կը թափառի,
 Երեւալով մեծ ու փոքրի.
 Աղաչելով անցորդներուն
 Որ հաւաքեն մատներն իրեն
 Մեծ Հնոցին մօխիրներէն
 Ու առնեն ետ աչքերն իրեն
 Սեւ շուններուն կոկորդներէն.
 Հանեն ձողերն իր թիւերուն
 Նետուած վիրապ,
 Ինչպէս երկաթ
 Եւ մեռելի թեւ մըսաթափ:
 Ու կ'աղաչէ որ տանին ժամ,
 Անկէ ալ հողք,
 Հանդիցնեն...
 Ու ժամուն մէջն չինուած բազկովն իր
 պապերուն,
 Մատուցանեն սուրբ պատարագ,
 Հաց ու մատաղ բաշխեն հողուն.
 Ու քառասունքի, տարելիցքի հոգեհանգիստ.

Ու «ողորմիս» ամէն բերնէ:
 Ո՞վ չի յիշեր, ո՞վ չէ տեսեր.
 Աստուած ըլլայ ինք դատախաղ
 Բաղժաղժբէթ քու մեղքերուդ:
 Միւնեաց տիկին
 Դեռ չը հանդիւած
 Հողքը կիսատ քու էրիկին,
 Մի բանար նոր դուն դերեղման
 Մէջը սրտին մեր ամէնուն
 Միւնեաց տունին յաղթ ու արդար
 Զուկըներուն:

ԱԼԱՄ

Ամօթ, ամօթ, ամօթ քեզի:
 Ինչպէս մեռաւ եւ ուր մեռաւ
 Իշխան Գիգին,
 Դուն չես մոռնար պատմել ինծի
 Զինուորներուն իր բերանով
 Պատմեր ինչպէս ես դայն արդէն
 Տարի առաջ.
 — «Մարտի դաշտին»
 «Դիւցադնի պէս, ու պէս դարձին»
 «Ազատակոյտ կորիւններուն».
 Լաւ կը յիշե՞ս. քեզ կը բերեմ
 Բառերը քու, մարտէ դարձիդ,
 Երբ մօտեցար նոր իմ սուգին,
 Մխիթարել ցա՛ւն իր հարսին...
 Լաւ է լռել, իշխան Մուշէ,
 Զը վերցընել
 Փռչին դաժան այդ օրերէն:

Ս. ՍԻԻՆԻ

(Զկրճալով պահել իր պաղարիւնը, արողէմ կը մետուի
 ոտքի)

Սուտ է լրիւ, անխառն սուտ
 Ինչ կը թափէ
 Բերանն իր լիբբ:

ԱԼԱՄ

(Զայրացած բայց առանց Ս. Սիւնիին դառնալու)

Իշխան Մուշէ, դուն չես մոռնար
 Պատմել նորէն սա մարդոց մէջ
 Ինծի, բոլոր աւազներուն,
 Ինչպէս, առաջ մարտէն այդ սեւ,
 Առաջ առաջ, քանի տարի,
 Ծունկի առջիս,

Շուրթըդ փակած ճերմակ քարին
Ու վրայի

Գարշապարին

Լզեցիր հեշտ աղտն իմ ոտքին,

Պէտք է յիշես, ու լաւ յիշես:

Ան ո՞վ

Ըսա՛ւ,

Ըսաւ կամաց ու լաց եղաւ.

Ըսաւ անվերջ

Ետ՛քը տարի...

— «Սիւնեաց տիկին, իմ աղբօր կին»

«Ալամ տիկին»,

«Ետ՛քը զլո՛ւխ քու մէկ պաղին»,

«Ու էն առաջ իշխան Գիգին»...

ԻՇԽԱՆ ՄՈՒՇԻ

(Սուրբ փաշեով քայց առանց յառաջանալու)

Բերէք, բերէք, քածն այդ լկտի,

Առնեմ բերնէն լեզուն շունի:

ԱՆՏՈՆ

(Ծանր, համեստ, օծում ու տխուր)

Սուրդ ի պատեան

Մուչէ իշխան:

ՎԱԶԷ ԵՈՒԵԱՆ

Եխուա Բըրխատոս, Եխուա Բըրխատոս,

Ալ ինչ աշխա՛րհ,

Ձե՛ն մեղքընար մատ մը տղոց,

Աղջիկներուն ալ ահանջին:

Թեւդ երկարէ, սուրբ տերամայր,

Վրան արդար

Պզտիկներուն:

ԱՆՏՈՆ

(Դէպի հեռունքը նայող շարժումով)

Մի՛ վրդովուիր հարս իմ Շուշան,

Մերտերը խո՛ր, ծովերէն խոր

Ըրէք, մարդու դուք որդիներ.

Մեղքը դետն է երբեմն հոր

Թանձրաշաղիղ, արնապղտոր,

Քալող արձակ

Աշխարհներու քառուղիէն.

Երբեմն ալ թել,

Խոփերու տակ.

Բայց կը թափին երկուքն ալ ծով:

Սիրտերն ըրէք լայն ու խորունկ

Ըրէք մարդու դուք որդիներ .
 Չարդարանար չարը չարով .
 Արիւնն ինչպէս չի լըւացուիր
 Այլ արիւնով :
 Լաւ իմացէք, խեղճ Աղամու դուք
 որդիներ

Գերի՝ Հոգին
 է մարմինին
 Դեռ դրախտին խկ օրերէն :

ԻՇԽԱՆ ՎԱՁԻ

Սիւնեաց տիկին,
 Ձե՛ս տեսներ դուն աստ քու ձեռքին
 Հետքն արիւնին
 Քու էրիկին :

ԱՆՏՈՆ

Լաւ է քաշել քօղը ներման
 Ու մոռացման
 Ջերդ վարազոյր ոսկեկարան
 Վրան սրտին
 Մարդոց բոլոր որդիներուն :
 Խիղճն է, կ'ըսեն, «Ծով կապուտան»,
 Ան կը լեցուէր քիթը մինչեւ
 Ու կը յորդէր
 Կաթիլ կաթիլ շամանդադուող
 Մառախուղէն մեր մեղքերուն :
 Մէն մի կաթիլ դորշ այդ կոյտէն
 Նժարին մէջն Արդարութեան
 Ունի կշիռ
 Մեծ աւելի
 Քան յեռն հսկայ մեր Արարատ :
 Ու օրերով ամիսներով,
 Տարիներով .
 — Խելք չի հասնիր Տիրոջ խելքին —
 Միակ մարդու մը սըրտէն խեղճ
 Անճրեւները յերան յերան
 Իր մեղքերուն
 Կը մաղկըտուին ու կը դիզուի՝
 Խորքն սնյառակ, անհունարձակ
 Կարասներուն իր Հոգիին . . . :
 Խիղճը մարդոց «Ծով կապուտան»
 Ու «ծով մեռեալ» :
 . . . Ինչ չա՛հ կոտորել հեղ մ'աւելորդ,
 Խեցին կոտորած :

Փշուր փշուր լոյսին հանել
 Յեխը մեղքին :
 Զի մենք գիտենք, ծառէն երբեմն
 Մեծ է շուքն իր :
 Ապաշխարէ՛, Սիւնեա՛ց տիկին...
 Կեանքը քիչ է , կեանքը՝ տխուր ,
 Զարթող թարթելն իսկ աչքերուդ :
 Կ'անցնին անդարձ գեղեցկութիւն ու թարմութիւն
 Այի մ'է փռի մարմինը մեր .
 Ապաշխարէ , շահէ հողիդ .
 Զկայ վաստակ մ'աւելի մեծ :
 Ծնիր նորէն ծոցէն մաքուր քու մայրենի
 Եկեղեցու :

ԱԼԱՄ

Թիւով քառսուն հոգեհանգիստ ,
 Քառսուն քառսուն սուրբ պատարադ ,
 Քառսուն ժամէ , քառսուն վանքէ
 Կուտամ կարդալ ,
 Իմ մեղքերուն , ձեր մեղքերուն , մեր մեղքերուն
 Սրբացումին .
 Ու մեղքերուն Սիւնեաց տունին .
 Կը կանգնեմ ժամ իշխան Գիդու յիշատակին :
 — Պսակեցէք զիս Սմբատին :

Ս. ՍԻՒՆԻ

Դո՛ւն , լրբութիւնն անպարագիծ
 Ու անյատակ դուն պղծութիւն ,
 Խեչերանքիդ ալիքներով
 Գմբէթ նետած մինչեւ երկինք...
 Կը յաւակնիս դեռ ետեւէդ
 Քաշել տանիւ Յկեղեցին
 Մեղքը դէպի :

ԱԼԱՄ

Սիւնեաց տունին մեծ հովուապետ ,
 Իջնէ ցասումն այդ քու հպարտ .
 Կինն է առջիդ , տե՛ս , որքա՛ն խեղճ ,
 Ինչպէ՛ս դողով ինկեր ծունկի...

(Կը ծմբադրէ)

Ըրիր կանուխ հեղ մը արդէն
 Կտոր կտոր

Սիրտն իմ թշուառ, հիմա սեւ քա՛ր՝
 Բայց որ մաքուր
 Փրթեր ելեր էր Աստուծմէն:
 Իջի՛ր, իջի՛ր, դնա դուն ետ
 Շատ մը տարի, աւել տասնէն —
 Ինչպէ՛ս պաղի ես քու ծունկեր,
 Մաղովս ինչպէ՛ս ես չորցուցի
 Լացն իմ կրակ ինկած ափիդ,
 Որ աղատես,
 Հանես դուրս զիս իմ դժոխքէն:
 Ինչպէ՛ս փախար իմ արցունքէն
 Ու իմ սէրէն:
 Ու թողուցիր զիս վարսըւած մատաղատունկ
 Ճահիճին խորն
 Իմ տարփանքին:
 ... Տես, հասած եմ արդ սանդուխի
 Վերջին ոտքին.
 Խաղաղութիւն ես կ'աղերսեմ
 Սրտիս այս խեղճ, խռովայոյզ,
 Քու աթոռէն:
 ... Տե՛ս, ի՛նչ տկար, ի՛նչ ջախջախուած
 Խլեակ է ան
 Որուն շունչէն, որուն մազին խեղ խարշափէն
 Կը զողայիր տերեւի պէս՝
 Քու գարունքիդ: Մենք չենք մոռնար
 Անցածն ու մոռց, դայն չապրելու յամառ ուխտին
 Մէջն իսկ հի՛մ անոր մասին:
 Ի՛նչ կը խօսիմ...
 Փախար հեռու մեր երկրէն դուրս, շատ շատ հեռու,
 Բիշէ՛, ինչպէ՛ս, դուն չիյնալու համար առջիս
 Ու մարեցար յերան ետին
 Ինչպէ՛ս արեւ մ'անդարձ մեկնող,
 Զիս ձգելով իմ դիչերին:
 ... Անցածն է ան:
 Հիմա կ'ուղեմ քու մատներէդ
 Որոնք, կ'ըսեն, այնքան խորունկ
 Բաներ դրած են թուղթերուն,
 Մեր մարմինին ու հոգիին
 Խռովքները լուսաւորող,
 Այդ անողորմ քու մատներէն
 Խաղաղութիւն ես կ'աղերսեմ,

— Տուն մը հանդարտ, բոյն սեպհական,
Դոյզն իրաւունք՝
Բաժին դրուած ամէն ճակտի —
Նախ քան իջնելն իմ խորխորատ:

Ս. ՍԻՒՆԻ

Կակուղ էին բանք նոցա քան դէժ
Եւ ինքեանք որպէս սլաք:

ԱԼԱՄ

Մի՛ փաթթուիր այդ անդղած
Մաղէ քուրձին մէջ բառերու:
Հասի՛ր, մեղմէ՛ դժոխքն անոր
— Զի չեմ դադրած դայն կրելէ —
Կեանքը որուն խորտակեցիր:
Ո՛վ առջի սէր, առջի բարի...

Ս. ՍԻՒՆԻ

Գնա՛, ետի՛ս, ետիս դնա՛,
Դուն մարմնացեալ չէկ սատանայ:

(Ձեռքերը ամբարձիկ)

Ներէ իրեն, Հայրըդ դթած՝,
Ան չի դիտեր ինչ կը խօսի:

ԱԼԱՄ

Ապաստանած սեւ սաւանին մէջ սքեմիդ,
Կուրձքիդ ձղած խաչն այդ ոսկի,
Մոռցար թէ տակն այդ երկուքին
Սիրտ մը կ'այրի:
Ու կուռքին պէս, արձանին պէս
Կեցար ճամբուս, դիտող օտա՛ր՝
Անկումներուս:
...Ու բաժնըւած հիմա ինձմէ
Լեռնով կարդիդ, տիտղոսներուդ, շնորհներուդ,
Կ'արհամարհես
Ու կը մերժես դիս հեռքերէդ,
Մղելով սառն՝ քայլերս իմ խեղճ
Դէպ խորխորատ:
Ա՛յս է պատգամն աստուածային:
Այսպէ՞ս կ'ըսէ սիրտըդ քեզի:

Ս. ՍԻՒՆԻ

Դարձիր ի սուրբ եկեղեցի:

ԱԼԱՍ

Եռամեծար դուն վարդապետ,
Ոսկի փարոս մեր աշխարհին,
— Կաթիլ մը լո՛յս
Մարելու մօտ իմ ճրագին:
Յիշէ՛, միս է սիրտը մարդուն
Ու դարմանէ՛ վէրքն ահաւոր
Ձոր հասցուցիր:
Քաւէ՛ ըղջեղ
Պահելով զիս Սմրաւին.
Սպաննեցիր իմ սիրտը դուն,
Կոտորեցիր սիւնն իմ հողիին.
Դուն պատասխան ունիս տալիք
Քու Աստուծուն:
— Կաթի՛լ մը լոյս իմ խաւարին:

Ս. ՍԻՒՆԻ

Ձի դար ճակտիդ նարօտը սուրբ
Եւ կնքաւոր խաչն ալ զլիւիդ
Մինչ յաւիտեան:
Ձե՞ս մեղքընար հօրն իր դժբախտ,
Ողճա՛ մօրկանն իր աղէտին:

ՎԱԶԷ ՇՈՒՇԱՆ

Ալա՛մ տիկին,
Գիտես, ցաւէն կախեց ինքզինք
Մատղաշ աղջիկն որ Աստուծով
Հարս էր դալու իմ դաւակին:
Ես չեմ խօսիր քեզ աւելի,
Ոչ ալ հաշիւ կ'ուզեմ քեզմէ
Արիւններուն որ թափեցան
Քու հետքերէն.
Աստուած ինքն է մեր դատաւոր:
Խորհէ՛ սակայն,
Ծրկու կանդուն ճերմակ կտաւ
Մեզ կր մնան մեր փառքերէն:
Ու մի՛ մոռնար, տալիք ունիս.
Տալիք՝ հոգիդ:
Այդ ահաւոր ժամու հաշուոյն
Ձգէ ազատ կախարդանքէդ
Մժքատն իմ շէկ.
Ան ճրագն է Միւսեաց տունին:

ԱՆՏՈՆ

Արդար կ'ըսէ բերանն անոր:

Ս: ՍԻՒՆԻ

Փռւա՛ն է՛, կնիկ, մազիդ ոսկին,
Յեցին մայել մաշկն է թաւիշ
Գու աշակերուն:
Լուա՛ աղով,
Մոխիր ջուրով
Ինչ որ դրիր միւսոնէն վերջ
Գու երեսիդ:
Լուա օրով ու շաբաթով ատ մամիւնէդ
Յուսութները մեծ փորձողին,
Յետոյ եկուր
Գու աղճապիդ մայդ մատներով
Կոծել զլիսուդ մաղմաղ մոխիր.
Մաղմաղ մոխիր որ կիզանէ
Պսակութիւնն այդ ծամերուդ:
Մոխիր՝ բարակ ճակտիդ, յօնքիդ
Որ դալկանայ
Փայլը յայրատ այդ աչքերուդ.
Ու քանդուի, այրի, ցնդի
Մեռնի ճենճեր
Դժոխքն հզօր քու միտերուդ:
Ոտքդ բոպիկ,
Ճեղճեղ արին կրունկներուդ,
Ջեղքդ կարկամ, կոճ մը ինչպէս.
Վրադ դորշ քուրճ մեղանչողի:
Այսպէս ջախջախ ու՛ կոթմանուած
Դամուխ ծունկի, եօթը շաբաթ,
Առաւօտէն մինչ միւս առտուն,
Բարին վրայ Աւաղ դըրան.
Ու լաս անդու
Մինչեւ հայի
Լեռնաշղթան
Գու մեղքերուն:

ԻՇԽԱՆ ՄՈՒՇԷ

Թեթեւ, թեթեւ, դրեթէ հով
Արդարութիւնն այդ պատիժին.
Աստուած, կ'ըսեն,
Ձիւնն իսկ կուտայ
Չափելէ վերջ հասակները մեծ լեռներուն:

Ապաշխարանքն անոր չափել
Պարտք է արդար
Կանդուններովն իր մեղքերուն:

Ս. ՍԻՒՆԻ

Ծունկի՛, յետոյ, եօթը ուրիշ շարաթներ
Վրան մարմար Մեղաց Քարին,
Գլխուդ պսակ փուշ տատասկէ .
Կէս ափ քակլայ ծակ ծակ զգուած
Ու որդնակուռ,
Ջոր ու փշուր զերդ մահահոտ ոսկերոտի .
Շերտ մը քար հաց՝ տն ալ ոսկոր,
Պողունց մ'ալ աղ...
Բառերդ կուժ ջուր .
Այսպէս քաւել եօթը՝ շարաթ
Մեղքերն հզօր քու հարանութեան
Եօթը առջի տարիներուդ .
Կանտնն է այս ապաշխարման
Թանաւատի հզօր ուխտին:

ԱԼԱՄ

Պսակեցէք զիս Սմբատին .
Եօթը տարի, այս իմ շալկով
Քար ու դերան
Ու կիր կրեմ
Կառուցուելիք նոր տաճարին
Իշխան Գիգու յիշատակին:

ԱՆՏՈՆ

Մոռցի՛ր, Ալա՛մ, մոռցիր շատ բան
Նման սրտին որ կը զեղչէ
Շատ բան իրմէ երբ կը քալէ
Տարիքն ի վեր մեր ամէնուն:
Ի՞նչ հարկ քանդել տուն մ'աւելի .
— Ես չեմ տեսներ զլուխ մարդու
Որ Մեղօքէն չհարուածուի —
Ձղջա՛ սրտանց, զղջա՛ խորունկ, զղջա՛ անհուն
Չափովն հզօր, չափովն արդար
Քու մեղքերուն:
Տէրն այց կուլայ, եղի՛ր մատահ, տառապահար
Ամէն սիրտի:
Եօթանասուն ու եօթն անգամ
Կրնանք ներել երբ մեր եղբոր,

Քանի՞ անգամ եօթանասուն
Հազար ու բիւր
Զի ներեր Տէրն իր զաւակին
Յանցանքներուն :

ԱԼԱՄ

ՄԼ՞ղջ է կապել սիրտը սիրտին :

ԻՇԽԱՆ ՄՈՒՇԷ

Եօթը կծիկ օձեր կապեն
Սլաքներսոյն իրենց երկճիղ
Առ քու լեզուն .
Հիւսեն, պնդեն, պարաւանդեն
Շուրթըդ շուրթիդ որ չթափին
Այսքան դարչանք, մեղք ու կորանք
Արդարներուն սա ահանջին :

ԱԼԱՄ

Ո՛վ զաղբելի, սո՛ւտ, պի՛ղծ մարդեր,
Ներկած ճերմա՛կ մեղքերը ձեր,
Որն իշխանի պատմութեանով,
Որն ալ կարդին պարեգօտով :
Ինչո՞ւ, ինչո՞ւ այդքան սուտէն
Ձեն սեւնար ձեր այդ լեզուներ,
Ձեն դառնար օձ
Կոկորդն ի վար ձեր, աղուղա՛յ՝
Մեղքին դազան ալիքներուն :
Ես դրի մաս մ'այդ դարչանքէն
Առջիդ, Անտոն մեծ մենակեաց .
Դուն որ տեսար Աստուածորդին
Իջած այցի
Քու ճգնութեան,
Համբուրեցիր արիւնն ոտքին,
Ու պատմեցիր համն այդ ահեղ
Հաղորդութեան,
Ինչո՞ւ չըսես սա մարդերուն
Թէ բառերէն իրենց ճերմակ
Հոտը կ'առնես սեւ մեղքերու :
Դո՛ւն որ լքած Բարձր Սիւնեաց,
Թուրն ու աշտէն ասպետներուն
Ու ծիրանին,
Ձէնն ու փառքերն յաղթ գրոհին,
Քառսուն տարի մեզմէ շատ վեր,
Ապրեցար սուրբ,

Գերեզմանուած քու քարայրիդ,
 Խօսէ ինձի,
 Դուն չըզգացի՞ր
 Ինչպէս վաղեց կաթիլ կաթիլ
 Ծունկերդ ի վար հուրքը սրտիդ,
 Կրակը քու, կրակը մեր
 Լկչպէս իրաւ, աշպէս կծու եւ ճենճերուն՝
 Ծլող մարմնին մեր ակերէն՝
 Վրան մատաղ քու օրերուդ,
 Բու. սրերուդ ու մեղքերուդ .
 -- Ո՞վ է տղատ աղբեր մեղքէն
 Ինչպէս կ'ըսէ դանձ մը քեզի
 Որ կ'երպրէի պատարադին -- :
 Խօսէ', խօսէ',
 Խօսէ' տունին սա բաղձամեղ,
 Գարշաշաղախ,
 Խօսէ' անտիրտ սա մարդերուն
 Թէ յանձքին տակ ամէն կնոջ
 Որ կր սիրէ,
 Սիրտ մ'եւի կուլայ, ինչպէս կաթսան
 Էջմիածնի Սուրբ Միւսսնին:

(Կը համէ ոսկեպատ տուփ մը)

Կը տեսնե՞ս տունին այս զոհարի.

(Կը բանայ)

Ու կը ճանչնա՞ս պտղունցն այս սեւ:
 -- Մահն է անի, ու զրկուած
 Աստուածաւախ ու բարեպաշտ
 Իշխանուհի մեծ տիկինէն Սիւնեաց տունին:

ՎԱԶԷ ՇՈՒՇԱՆ

Սո՛ւտ է, սո՛ւտ է, հայր սրբազան,
 Ինչ կը թափէ բերանն իրեն:

ԱԼԱՄ

Սո՛ւտ՝ որ դրիր տղուդ մէջքին
 Տուփն այս ոսկի:
 Մէջը կնդրուկ:
 Տուփ մ'ալ ուրիշ, յարեւմման
 Մէջը զառիկ
 Ու շաքարիկ
 Ափին տունին իմ ծառային,
 Պատուիրելով անոր դնել

Իմ սնարին

Տղուդ պակասած մէկ գիշերին:

Մեղք չէ՛ կապել ակը՝ կեանքին

-- Իւ մե՞ղք՝ կապել սիրտը սիրտին:

ԱՆՏՈՆ

Ծիւղ չէ փորել սիրտը մարդուն,

Ալամ տիկին,

Զի չեն հասնիր բաղուն ու չափ.

Խորերն անոր:

Ծիւղ չէ, Ալա՛մ, յանձնել շատ բան

Մարդու սրտին, որ վրուած է հող դառնալու.

Ծիւղ չէ կաւէն այդ վարդապոյն

Ուղել շատ բան:

Գրէ քու սիրտ

Յողնած, հիւծած, բայց անյաղութդ

Սիրտդ այդ կնկայ

Այն միւս սիրտին, չի կապուածնար

Որ ասեղէն մեր կիրքերուն.

Յիշէ, ի՞նչ էր սիրտդ քուկին

Քու դարունիդ.

Զայն ունենալ մինչ յաւիտեան

Տրուած է քեզ, երբ դայն դրեա

Աստուածորդուն:

Զի ակն է ան Անհուն Սիրոյն:

ԱԼԱՄ

Աստուածորդի՛:

Կ'ըսեն ձեռքիդ մէջն են ահեղ

Սիրտերն ամէն:

Ի՞նչ էր իմ մեղքն որ դիւ այսպէս

Տառապանքէ ի տառապանք

Ես սահմաներ:

Ինչո՞ւ չըբիր դիւ ալ նըման

Ան միւսներուն, հազար ու բիւր

Որոնք խաղաղ յարկի ներքեւ

Ծածելով հացն իրենց փշուր

Կ'ապրին առանց իմ դժոխքին:

Ինչո՞ւ սիրտէ սիրտ դրեցիր

Ու բարձէ բարձ

Մարմինն իմ խեղճ:

Ինչո՞ւ անհուն՝ ծիրն ալ ըբիր

Փափաքներուս.

Երակներու մէջ հերկեցիր
 Պողոտաները կիրքերուն :
 Ինչո՞ւ չեղար մօտն իմ հոգու ,
 Չըսիր անուշ երկու պարզ բառ
 Ու թողուցիր զիս զլիսիմայր
 Քալել անդունդն իմ մեղքերու :
 Աստուածորդի՛ , աստուածորդի՛ ,
 Ունի՞ս տալիք ինձ պատասխան :
 Ո՞վ երկուքէն մեր մեղաւոր .
 Դո՞ւն՝ որ չեղար այցի սրտիս .
 Ե՞ս՝ որ չեղայ քիչ մը բարի
 Մարմինէս վեր ալ նայելու :
 Ինչպէ՛ս լացի ես քու խաչիդ
 Ոտքին փռած մաղերս ոսկի ,
 Աղերսցի աջդ անմատոյց
 Խորն իմ մարմնոյն
 Ժանտ վիրապին ,
 Տալէ ատաջ բերդն անամուր
 Մեծ փորձողին :
 — Ո՞վ մեղաւոր մեր երկուքէն :
 Ձի դուն՝ Աստուած , ամենակար ,
 Ես՝ աւաղի ոչ իսկ փոշի :
 Ինչո՞ւ չըբիր զիս ալ նման
 Ուրիշներու :
 Ինչո՞ւ , ինչո՞ւ :

(Կուլայ :)

ՎԱՐՍՏԱՆՈՅՐ

Գ. ՏԵՍԱՐԱՆ

Ա. Տեսարանին դիմագիծը, որ նեղցած է, բայց փափաքով: Անոր գոյները կ'երկարին դէպի կեդրոնը բեմին. կազմելու համար Մայր եկեղեցիին մէկ պահարանը ուրում մուտքը մեծ կամար մըն է, դուռնի նմանութիւն չունեցող:

Նոյն ֆաբերը, սպարկը, լուսամուտները: Ոչ մէկ պատկեր: Խորքի գմբէթէն եօթնաշտանակ ջահ մը որ կը վառի ուխտի գիշերներուն:

Պահարանը փակուած է ժամ հանող դռնակէն, շատ փոքր:

Հաստ պատերուն երկայնքին գոյներ, անկողին, սեղան, կապոցներ ու կապերտներ:

Ուխտաւորներու քեքեւ ժխոր: Մանր զբաղումներ գանազաններէ:

Բեմի կեդրոնին տեսակ մը ամբարտակ, փայտեայ, գետնէն մէկ քիզ բարձր, ուր շարուած են արողներ, ու մանկ գրաւուած, ոմանկ պարապ:

Բեմի ճիշդ խորքին վարագոյր:

Երբ վարագոյրը կը բացուի, նախորդ տեսարանին գլխաւոր դէմքերը նստած են արողներու: Վաչէ Շուշան, ամբարտակէն վար, կապոցի մը վրայ կծկուած:

ԶԱՅՆԵՐ

Եկաւ, եկաւ...

ՎԱԶԷ ՇՈՒՇԱՆ

Ինքն է,

Մենքի մայրը իր արեւուն:

Ի՞նչ ալ տգիտի,

Սո՛ւրբ տիրամայր:

ՄՍԵՀ

(Ժամկոչի տարագով, կը կենայ ձեռքերը կուրծքին, խոնարհութիւն ընելէ յետոյ, Ա. Սիւնիին առջեւ:)

Ինքը ահա,

Սմբատ Սիւնիին:

(Շէկ մագերով փանամենի երիտասարդ: Յուզումը
զինքը կ'ընէ գունատ: Կը կենայ ամբարտակէն հեռու,
մօրը հակադիր կողմին:)

Ս. ՍԻՒՆԻ

Քալէ առա՛ջ:

Ժամն է վերջին, Սիւնեաց Սմբատ.

Հուարում հոս տո՛ճբ Սիւնեաց

Սպասելու քու վճխին:

ԱՆՏՈՆ

Ըլլայ զալուստը քու բարի,

Ազրօ՛ր որդի,

Յանուն տեսարն մերոյ Փրկչին:

ՍԵՊՈՒՀ ՃԱԼԱԼ

Ծունկի՛, Սմբատ, ու համբոյրի՛

Ուրի փաշուն

Նահապետին Սիւնեաց տունին:

(Սմբատը կ'առաջանայ, կը ծնրադրէ ու կը մնայ:)

ԱՆՏՈՆ

(Վերցնելով խոնարհած նահատը ու պահելով գայն
ծունկերուն վրայ)

Իմ թանկազին մատաղատունկ

Ազրօր որդի,

Սա տարիքիս,

Զգեր փապն իմ լեռնախոռոչ՝

Իջեր աւան.

Զի՛ մեղքը քու զտեր զաղաթն է մեծ լերան:

ՍՄԲԱՏ

Ա՛յր Աստուծոյ, երիցս սուրբ,

Դուն մեծ Անտոն,

Հայեացքդ ըլլայ քաղցր ու ներող

Վրան մեղքին մեր բոլորին:

ԱՆՏՈՆ

Մուր մեծ բերիւր դուն մեր զարմին,

Սմբա՛տ մանուկ.

Ողջ ու մեռել կը տատաղին

Սեուրթենէն, զարչութենէն

Քու արարքին:

Հայրդ իշխան, տես՝ ամօթէն

Մատներն իր քօղ կ'ընէ զէմքին:

Մայրդ է անդին լեզուն չորցած,

Նայել անցքիդ իսկ վախնալով:

Քոյրդ է արցունք:

Իայց չես զխտեր, ի՞նչ խոր տաղնապն է
Քու պապուն:

Անունն որու

Կը կրես զուն,

Թաթախ ձգած զայն շարաւին

Քու աղղապիղծ:

Եօթն ամիս է, ամէն զիշեր

Ձգած դամբանն ընտանիքին

Ան կը մաղլի մեծ լեռն ի վեր

Ձիս դտնելու իմ փաղարին.

Ու կը մուրայ

Դարման ճակտին իր խարանին,

— Մեղքն իր թոռան:

Ան ի՞նչ սեւ վէրք՝ պայծառ ճակտին

Դեղին մեղքիդ թարախն ամբողջ

Աչքին վրան:

Ան ի՞նչ կրակ լանջքին ներքեւ՝

Սիրտն իր թշուառ:

Մեծ ու հպարտ ու բաղմայաղթ

Ջօրավարէն ան ի՞նչ պատկեր:

Պապդ է, իշխան, բեռնով անէծք,

Տարաժամ մահ

Քեզ կը գուժէ իմ բերանով:

Դուն չես կրնար զիտնալ ինչպէս

Կուլան աչքերն ուրուններուն:

Սմբատ մանուկ, սիրտիւ ճամար խկոյն

Տանջանքն անհուն

Մեռելներուն ու ողջերուն,

Փախիր հոռու զուն Ալամէն,

Դառնալով սուրբ Եկեղեցին:

Ս. ՍԻՒՆԻ

Ո՞ւր, ո՞ւր դրիր, երիտասարդ,

Ահն, աղնածանքն աւաղանին.

Պատին արի արի արանց

Սիւնեաց տունին:

Ձի՞ դողդղար, խանձիր հուրբէն

Իր մեղքերուն

Հողիդ մատաղ.

Ձի՞ կտրիր սառ՝ հողիդ մատաղ,

Աղախ, աղբի ու գարշանքի

Պիղծ ամանէն որ կը կոշուի

Աղիճ Ալամ:

ԻՇԽԱՆ ՄՈՒՇԷ

Որ տուն աւրեց հարիւրներով
 Հոռմաստանէն մինչեւ Գուղարք
 Ու Վիրք, Աղուանք,
 Վաճառք հանած մարմինն իր աղծ :
 Ու պառկեցաւ ծոցը զաղիւր
 Իսկ սարուկի
 Եւ ուրուկի :
 Ու սուր դրրաւ հօրը ձեռքին
 Գլխատելու մանչն հարազատ .
 Ու դրաւ սուր որդու ձեռքին
 Փողոտելու հայրն հարազատ :
 Որ սպանեց եղբայրը մեր ,
 Սակրը ձեռքովն իսկ իջնելով
 Անոր գլխուն ,
 Օղնութիւնովն իր սիրողին :
 Զայն բղկտել , ողջ ողջ դամեւ
 Բերդի սրատին ,
 Կամ հանել ցից
 — Շատոնց ըրած կ'ըլլար մեր տուն ,
 Առանց դռթի ,
 Զը տարածէր թեւն իր եթէ
 Ստեփանէ մեծ հովուապետն
 Անոր վրան .
 Որ փրկելու համար հուրն
 Կեցուց հարուածը մեր թուրին ,
 Վստահելով երկնի դռթին . . .
 . . . Յամբած հիմա աղերն յոյսին
 Իր փրկութեան :
 Ժամն է մօտիկ , աղբօ՛ր որդի ,
 Պիտի իյնայ զլուխն անոր
 Կամ մեր սուրէն
 Կամ՝ ահաւոր ա՛լ աւելի
 Եկեղեցւոյ բանադրանքէն ,
 Խունկ ու մոմով , անդաստանով ,
 Հասարակաց բանադրանքէն :

ԽՄԲԵՐԳԸ

Իշխան Գիդու աղբօր որդի ,
 Մմրատ Մանուկ ,
 Ինչպէ՞ս կ'ըլլես դէմն արիւնին երակներուդ :
 Ողջ աղգատոհմն ինկած ճամբայ
 Մեծ Սիւնիքին չորս ծագերէն ,

Վճիռ ունի

Արձակելու գլուխը քու

Կապանքներէն իժի ծնունդ

Այդ պոռնիկին .

Կամ գլուխը քեզ ալ մէկտեղ

Դուրս , ծոցէն սուրբ

Եկեղեցու :

ԱԼԱՄ

(Որ խմբերգէն առաջ արդէն մտած է պահարան , դանդաղ յառաջացումով հասած է ամբարտակի եզրին)

Ան՝ ո՞վ ,

Ըսաւ կամայ ,

Ըսաւ յամառ ու եղաւ լաց .

Ըսաւ անվերջ , եօթը տարի՛ ,

Ձը վախճալով մեղք ու վարձքէն .

«Սիւնեաց տիկին» ,

«Իմ աղբօր կին» ,

«Եօթը գլուխ քու մէկ պաղին»

«Ու էն առաջ իշխան Գիւլին :»

Ս . ՍԻՒՆԻ

Ծով մը սեւ դեղ ,

Անտառ մ'եղէ՛դ ,

Եօթնաշխարհի դառնուկներուն

Ալ մազադաթ ,

Հեն բաւական իր մեղքերուն

Երտաղբումին :

Հեռացիր շուտ , Սիւնեաց որդի՛ ,

Ճիրաններէն զաղբաթսմի

Այդ աղիճին :

ԱԼԱՄ

Կարգըդ պսակ դառնայ գլխուդ ,

Շամբուր պսակ Մերութանի :

Ինչո՞ւ մոռնալ բորն իր հողուն ,

Խաբել , մղել աղջիկն անփորձ

Ծոց մը դժբախտ ,

Ու լուացուած դերդ Պիղատոս

Սեւ սրբեղօտ նետել մէջքին

Ու սրբուիլ :

Ինչո՞ւ , ինչո՞վ ձեր նորովին

Ըլլայ մահուան կամ արժանի

Երբ սիրէ կինն աղբօր որդին

Իր էրիկին :

Բացէ՛ք, բացէ՛ք հեղ մը Սուրբ Գիրքն
Ու կարդացէ՛ք .

«Եղբորորդւոյս ձայնն է բախող իմ դռան» .

«Բաց ինծի, քոյր, իմ աղանի, իմ կատարեալ» ,

Ձի լիք չաղով են իմ մայեր» .

«Ես որդիին եմ իմ եղբոր» ,

«Եղբորորդին իմ ալ՝ ինծի :»

Սողոմոնն է որ կը խօսի ,

Իմաստնապոյնն որդիներուն մարդոց բոլոր :

Ս. ՍԻՆՏԻ

Բէկզգերուդն է կը բարբառի

Իր բերանէն :

Խաչ հանեցէ՛ք, դուք խաչապաշտ

Իմ եղբայրներ :

(Բոլորը կը խաչակնիքն : Պատմ մը լոռքիւն եւ սպասման վիճակ)

ԱԼԱՄ

Ձարնէ քեզի խաչդ այդ պատիր .

Ամօ՛թ կարգիդ քու սրբազան .

Ամօ՛թ չքեղ այդ մօրուքին ,

Ամօ՛թ ճերմակ մօրուքներուն ,

Սիւնի Վաչէ, Սիւնի Մուշէ

Իշխաններուն :

Ան ո՞վ՝ ըսաւ ,

Ըսաւ կամաց ու լաց եղաւ .

Դրած ճակատն իր ապիրատ

Սա կրունկիս .

«Սիւնեաց տիկին, իմ աղբօր կին»

«Եօթը գլուխ քու մէկ պաղին» ,

«Եւ էն առաջ իշխան Գիդին» :

ԱՆՏՈՆ

Կո՛յս տիրամայր ,

Հա՛ս օղնութիւն

Ծառաներուն քու մոլորեալ .

Ժուժեկ չարին , նախատինքին ,

Ձրպարաութեան , թաքուն մեղքին

Յանուն որդւոյդ գթացողի :

Մբբատ Մանուկ , կարդն է խօսքիդ ,

Ձի չի փորուիր

Սիրաբլ բոլոր իր ալքերէն .
Եղիր զգաստ մեղքիդ չափով :

ՍՄԲԱՏ

Մեծ հօրեղբայր , արդար երբեք
Ըլլալ կրնան
Որուն նման ,
Մարդ , հրեշտակ ,
Ստեփանէ մէծ վարդապետ ,
Ջահ պատուական՝ եկեղեցւոյ ,
Ծո՛վ դիտութեան աստուածեղէն ,
Ու դուն , զժրախտ հաշիւ իմ վաչկ ,
Ու հօրեղբայր իշխան Մուշկ .
Սարկաւազներ , քահանաներ ու
սեպուհներ

Ու ժողովուրդ ,
Առաջի ձեր , հարբ ու եղբարք ,
Մեղք ըրի ես :
Ձեմ արժանի ես ձեր տեսրին :

Կոխել վրան իսկ սարերուն
Եկեղեցու .
Մեղք ըրի ես :
Սա բողէին ես կը մխում
Այս աշխարհի կարդէն հեռու ,
Հեռու աշխարհ .
Խնայելով շուքս ասկերատ
Արդար աչքի :
Ազօթք ըրէք զուք իմ հողուն .
Կշիւ չունի իմ մեղքը սեւ :
Զիս կը մաքեն մութ անձաներ
Սիւնեաց լերան :
Մնաք բարով :

ԻՇԽԱՆ ՎԱԶԻ

Ու՞ր կը քաշուիս , քաղցր իմ սրգին ,
Զիս ձգելով սա տարիքիս
Որո՞ւ գութին :
Դուն իմ տունին ոսկի ճրագ ,
Խորհած ունի՞ս ամբառ մութին
Որ բռներ է սիրտերը մեր :
Առանց տեսքիդ ,
Աշխարհն այս մեծ՝ մեծ է զիշեր
Վրան մօրկանդ աշուրներուն :

ԱՆՏՈՆ

Անփորձ արդաս. ինձ կ'երեւայ
 Սիրտըդ մանուկ, անունիդ պէս :
 Ընկզմողին ինքը հասնի
 Մեծ զօրաւարը
 Սուրբ Սարգիս :
 Ո՞ւր կը փախչիս պարտքէն, հոգէն
 Դրուած ուսիդ :
 Բաշխեր աստա Աստուած քեզի
 Ատ զեղանի
 Մարմինը չէ կ .
 Անձաւներուն պէտք չէ տանիլ
 Այդքան արեւ :
 Աստուած կ'ուզէ իր ծառաներ
 Հաւատարիմ իրենց պարտքին :
 Կախ են առջիդ յիսուն տարի
 — Գիտնալ այսպէս կը կարծէ մերթ
 Մեր գառաւորան—
 Գրուած՝ սիրոյ ու բարութեան
 Արարքներու :
 Մարդ չի փախչիր կեանքին զիրէն :
 Դու՛ն՝ կանչըւած ով ինչ զխոյն՝
 Որքան պարտքի .
 Ո՛րքան փառքի :
 Զի ներուիր քեզ փախուստն այս վատ .
 Անշուշտ, մոխիր՝ հոս ամէ՛ն բան .
 Ու դատըն թոյն՝
 Կապոյտ չարալաթն
 Կնոջ աչքին :
 Ու քու կեանքին
 Կ'արժէ ոչինչ՝ դարունն անդին ,
 Մօտը դրուած անհուն դարնան
 Որ կը ծաղկի, կը հեղեղուի
 Անոր գէմքէն ու աչքերէն ,
 Սփռւոքներէ մինչեւ սփռւո :
 Անշուշտ ստոյգ ամէնն է այս :
 Բայց կենալով, գիմանալով,
 Ինքզինքն արժան ընծայելով :
 Մեղքին, դաւին, պարտքին առջեւ
 Ճակատ տալով
 Մենք կը հասնինք իր սո՛ւրբ տեսքին
 Բիւր, բիւրաբիւր երկինքներէն
 Վեր ու անդին :

ՍՄԲԱՏ

Ի՞նչ անարժան իմ լսելիք
Գեղեցկութեան ու սրբութեան
Ու մեծութեան սա երազին :

ԱՆՏՈՆ

Յա՛ւ է , տղա՛ս , հոս ամէն բան .
Տարիքդ այդ քիչ՝ քեզ անխառն
Խորհրդատու :
Ինչո՞ւ փախչիլ երբ քու ձեռքէն
Սպեղանի ու բիւր բարիք
Կ'ակնկալեն
Այնքան մարդեր ,
Ապրող-մրան քու հոգեբուն :

ՍՄԲԱՏ

Յաւն է օրէնք մեր աշխարհին ,
Սուրբ վարդապետ .
Ձրնէ Աստուած նրման սրտիս
Սիրտն ոչ ոքի ,
Նախարարանին
Կամ մշակին ,
Ոչ խոկ վայրադ
Իմ թշնամուն :
Դուն հասկցող խոր բաներու ,
Կը տեսնես ճիշտ արքն այդ թշուառ :

ԱՆՏՈՆ

Քսան տարուայ
Սիրտդ այդ տղայ
Մեծ կը տեսնայ ,
Քիչ կը տեսնայ .
Մենք անցեր ենք այդ կրակէն :
Դիրկը կնոջ՝ կախուղ կրա՛կ ,
Ուր՝ ձիւթին մէջ , ուր՝ կուպրին մէջ ,
Գերի ինչպէս կը շաղախուի և կը դետայ
Հոգին փոխուած դադիր տիղմի :
Ալ չեմ խօսիր ան միւսներէն
Արդար ու մեծ արարքներէն
Որոնք տղոց ու պատանեաց ,
Այր աւագաց ու ծերունեաց
Կեանքը կ'ընեն մեծ ու արի ,
Մահէն ալ վերջ .

(Կը քաշէ քեւէն :

Գործերը սուրբ սրտնք կ'ապրին,
 Կ'ապրեցնեն,
 Ու կը փրկեն
 Մեր ամէնէն անկաստելի, մեր իրական
 Գանձը միայն,
 —Բարի անուն եւ յիշատակ:
 Ու կը յանձնեն
 Գալ դարերու մեծարանքին.
 Սքանչացման
 Իրերեւ թիւրեղ ու մարդարիտ
 Անունը մեր, ա'լ ազատուած.
 Աղտի, մեղքի ու ճճի
 Յեխակոյտէն:
 Թող դուն, տղա՛ս, հետո աշխարհն ու
 Իր ափեր.
 Կտորէ նաւն ալ կ'նսջ զիրկին.
 Կաւ է անարդ ամէն մարմին,
 Ներկ՝ ինչ որ կայ զիւթք ու հրթիռ
 Մեզ խրոսովս
 Պատրաստուիր այդ հմայքէն:
 Ի՞նչպէս զոհել ներկուն ցեխին
 Այդ կնիկին
 Յաւիտեան մ'ողջ զեղեցիութիւն:

Ա.Ա.ԱՄ

(Զեռքը դէպի տղան երկարելով)
 Քալէ, քալէ՛, իմ զեղեցիկ, իմ սիրելի
 Եղբորսդի,
 Ո՞րն է աշխարհն որուն մասին
 Կը բարբառի
 Բերանն իր փուտ.
 Ու չի ճանչնար
 Կաւն իր անարդ եղբայրներուն
 —Շարունած արեամբ ու պղծութեամբ—
 Բոլորն ալ կե՛ղծ: Բոլորն ալ սեւ.
 Քան պարեպօտն որ կը ծածկէ
 Անադորոյն խղճմտանքներ:
 Ո՞վ է դարձեր աշխարհէն այն
 Որուն վրայ ճառ կը կարդան
 Սուտի փուտի այդ ասպետներ:

Ս. ՍԻՆԻ

Պատուի բերանդ ու կոտորին քու ատամներ:
 Կը հայհոյէ՛:

Կը հայհոյէ մեղքէն անդին ,
 Մեր հաւատքին :
 Եօթը տարի եկեղեցին
 Քեզ խնայեց մահը խուժողով :
 Սիւնեաց տունին դուք աւազներ ,
 Ձեր աղանջովն իսկ լըսեցիք
 Ի՛նչ՝ անաստուած իր շրթներէն
 Հեղեղեց դուրս :
 Մեղքէն անդին
 Ան հարուածեց
 Հիմն հաւատքին :
 Ան արժանի զինքը կեցուց
 Քարկոծուելու ,
 Կամ հիւսուելու
 Ողջ ողջ պատին :

ԽՄԲԵՐԳԸ

Հիւսուի , հիւսուի
 Ողջ ողջ պատին ,
 Ու չաղախուի :

Ս. ՍԻՒՆԻ

Տէրն երկնաւոր ըլլայ խնդրող
 Վրէժն արդար
 Սա նորալուր ու ահաւոր
 Գայթակողութեան :
 Սմբատ Մանուկ ,
 Քեզ հինգ բոպէ
 Իմ բերանով
 Եկեղեցին կու տայ միջոց ,
 Կամ աջ՝
 Կամ ձախ :
 Ու առկէ վերջ
 Ես կը կտրեմ մարմինն իր պիղծ
 Եկեղեցու մարմինէն սուրբ ,
 Ու կը նետեմ
 Սեւ շուներէն , գաղաճներէն
 Այ արիւնտուշտ՝
 Սեւ գեւերուն սփռումին :
 Մեղք իր հողուն :
 Ան փրկութիւն չունի երբեք :
 Դուն կը լսես , Սիւնեաց Մանուկ ,
 Վճիռն արդար
 Մեր հայրերուն ,

Մեծ եւ յօժար կամքն ամբողին :
 Բողէն վերջին .-
 Կամ աջ կամ ձախ :

ԱԼԱՄ

Քալէ , քալէ , անո՛ւշ արդատ ,
 Քալէ զզեակն իմ բարձրադիր .
 Հանդէկցնեմ ես քու զլուխ
 Թարմ իմ ծոցին . . .
 Պազ մ'իմ բերնէս , — ու կը ցնդի
 Երազն այս վատ :
 Սեւ՝ մարմի'նն իր . աւելի սեւ է
 Իր հոգին :
 Քալէ , քալէ՛ , իմ սիրտկան .
 Մահէն դարձողն ո՞վ է լսեր :

ԲՈԼՈՐԸ

Անխժուի՛ , անխժուի՛ , անխժուի՛ :

ԱԼԱՄ

Քալէ՛ , քալէ՛ , քալէ զզեակ ,
 Ի՛մ սիրտկան :
 Թող բարբառին մութ բերաններն
 Այս մարդերուն :
 Ո՞վ է տեսեր ,
 Ո՞վ ետ եկեր՝
 Այլ տեղերէն :

ԽՄԲԵՐԳ

Վա՛յ տեսնողին .
 Կարճ նայողին :
 Վա՛յ մանաւանդ
 Հոս ուտողին :

ԱԼԱՄ

Քալէ՛ , Սմբատ , քալէ ինձ հետ ,
 Ձգէ ճահիճն այս չարաւոտ
 Սեւ ու կանանչ
 Այդ դարտերուն :

(Կը փաշէ քեւէն : Քանի մը փայլ կ'առնեն , հասած են
 դարձուածքին)

ՎԱԶԷ ՇՈՒՇԱՆ

Ո՛րդի , զթա մեր սրտերուն :
 (Անոնք կը շարունակեն ելլել քեքեւ դուրս)

ԽՄԲԵՐԳ

Կ'երթան : Գնաց . կ'իջնէ արդէն ,
Սմբատ Մանուկ . հոգի'դ : հոգի'դ :

(Մէկէն ձայն մը , դաշն , հեռաւոր բայց տարօրէն տպաւորիչ)

ՄԱՆՆԱ

Համբուրեացեալ զիս համբուրիւ
Բերանոյ քո .
Զի գեղեցիկ են շրթունք քո
Բան զգիմի :

ՍՄԲԱՏ

Մաննա' , Մաննա' , Մաննա' :
(Խելայեղ ետ դառնալով ու փնտռելով)

ՄԱՆՆԱ

Մեղքի գերի , թշուառ տղայ :

ՍՄԲԱՏ

Երգէ' , Մաննա' , կապո'յտ Մաննա ,
Օր մը կեցած իմ աչքերուն
Իրրեւ երազ :

ՄԱՆՆԱ

Կայ ատիկա երեք տարի :

ՍՄԲԱՏ

Բայց ամէն օր անկէ ասդին ,
Զայնն այդ անուշ
Կրակէ սիւն
Է իմ սրտին :
Անկէ ասդին
Կը միայն խորն իմ խեղճ հոգուն
Բան մ'որ չունի անուն երբեք :
Կայ ատիկա երեք տարի :

ՄԱՆՆԱ

Զայնն այդ կ'ըսէր այդ օրերուն
Ու կ'ըսէ դեռ .
« Մո'ւտ է , Սմբատ , երազն այն չէկ
Որուն մէջէն
Մենք կը տեսնենք մարմինը մեր : »

ՍՄԲԱՏ

Ձայնն ալլ կ'ըսէ
 Ինչ որ կ'ըսեն ու չեն կրնար
 Շրթները մեր :
 Երգէ՛ , Մաննա՛ :
 Թող բառերէդ լսյալ սրտիդ
 Աղբերանայ մեր բոլորին ,
 Ու կաթ ի կաթ ,
 Ու չաղ ի չաղ ,
 Իրբեւ նշխարք մը թրթրուուն
 Բաշխուի մեզ :
 Ձի կարօտ ենք մենք արեւուն ,
 Ձի կարօտն եմ ես աւելի՛
 Այս բոլորէն ,
 Բանին՝ անուն որ դեռ չունի :

ՄԱՆՆԱ

Մեղքն է , մշուշ սեւ ու կարմիր ,
 Ձարկած կամար մեր սրտերուն :
 Այ չենք լսեր թեւը ձայնին
 Դէպի երկինք :
 Կ'անցնի , Սմբատ , մարմինը չէկ
 — Կաւ ներկրւած —
 Շուքէն ալ շուտ թիթոտն թեւին :

ՍՄԲԱՏ

Հողի՞ն :

ՄԱՆՆԱ

Հողին՝ թռչուն յախտե՛նեան ,
 Պուտ մը կապոյտ իր կտուցին ,
 Կը թափառի մարմնէ մարմին ,
 Յաճախ առանց ոտտ մը թառի ,
 Ձի սրտին մէջ մեր բոլորին
 Կը պղպջայ սրղը մեղքին :
 Դարձիր երկինք , Սմբատ Մանուկ ,
 Հոն քով քովի ,
 Կայ խմուելու
 Անհունութիւնը սէրերուն :
 Այսպէս բսի
 Առաջ ասկէ երեք տարի ,
 Ես չթնրուող քու պարմանի ,
 Կը մտնէի
 Երբ պատեանին մէջ իմ քուրձի :
 Անկէ ասդի՞ն :

Ես հաղեր եմ
 Սկիզբը մեծ իմ երազին,
 Այնպէս խորունկ, այնպէս իրա՛ւ
 Ինչպէս զարկն է վտըր իմ կուրծքին,
 Վրան զարկին
 Անպատմելի Անոր սրտին:

ՍՄԲԱՏ

Խօսէ, Մաննա՛,
 Թող բաժնուի ձայնիդ թևով ու բաշխուի
 Մեզ պէս բոլոր քաղցեալներուն
 Ինչ որ չինեց քեզ այդպէս վեր
 Մեր մատներէն ու չբժներէն:
 Մասնիկ մասնիկ միւստն ինչպէս,
 Հոսիս, թորուիս
 Մեղեդիին քու բնդմէջէն
 Ու մեկ օձես երկնի չափով,
 Ընես դինով
 Քու երկինքէն:
 Ընես քիչ մ'ալ մեկ քեզի պէս,
 Ինչպէս կ'ընէ կսկսն մը վարդ
 Թուփի ոտքին,
 Խեղճ, ցեխապատ տերեւներուն ու ծիլերուն:
 Կարօտ շունչիդ, կարօտ՝ տեսքիդ,
 Սիրտն իր ափին՝ ատջիդ ծունկի Սմբատն է Շէկ:
 Տո՛ւր, երկարէ՛
 Չեւներդ ինծի,
 Կամար-դօտի աղանութեան:

ՄԱՆՆԱ

Քեզ կը կանչէ իմ բերանով
 Արիւնն անբիծ Սիւնեաց տո՛ճին,
 Ան՝ որ չեկաւ աղաի շուրթին
 Խաթարուելու
 Համ ու թոյնովն ալ աղցաւոր
 Այս աշխարհին:
 Սմբատ Մանուկ, բաց քու աչքեր
 Վրան վիհին,
 Որու շուրթին
 Դեւ մը ճերմակ
 Մազ ու զգեստ հաղած կնո՛ջ
 Կրունկները քու կը լղէ
 Ընդ քարշելու
 Քեզ անդունդին:

ԱԼԱՄ

Քալէ , քալէ , իմ սիրական աղբոր որդի-
Սիրտն իր պառա՛ւ է քսանին :

ՍՄԲԱՏ

(Մտիկ չընելով)

Մաննա՛ , Մաննա , նուշի ծառին
Տակ կը նըստի դեռ քու պատկեր
Այնպէս ինչպէս առաջ՝ երա՛ղ
Հողէն բուսած , երեք տարի :

Տե՛ս , կը յիշուին

Աչքիս առջեւ

Մազերդ անուշ , չաղով օծուած

Ու մարդբոտով :

«Նոան կեղեւ» քու այտերուն

Դեռ կը դողայ

Համը հզօր , համն ահաւոր

Մեր աշխարհին :

Երեք տարի , ես ամէն օր ,

Կեցած առջին քու պատկերին՝

Հարց եմ տուեր .

«Ո՞ւր է հանդոյցն այս երազին» :

Ու պատասխանն ես դուն մերժեր :

Բաց վարչամական այս սղաւոր ,

Յաթէ վրաս ,

Կոտրէ սրտիս աղջը խորունկ .

Ատուած սիրողն հում կը սիրէ

Երբ կ'անարդէ սէրը մարդուն ,

Ձի ճանչնար դայն :

Ծունկի ահա շուքիդ առջեւ ,

Կախուած քեզէ է իմ հօգին :

Կ'ուզե՞ս փրկել դուն պատանին ,

Մճբատը չէկ .

Պատուէ սեւը սա կտաւին

Ու թափէ դուրս

Դիւթքը տեսքիդ :

Ես , հեղ դառնուկ , մատիդ ճամբով

Կ'առնեմ իմ քայլ ուր որ կ'ուզես .

Ձիս կը դրկես ,

Նոյն խակ անդին դերեղմանէն .

Բաց սա պատանին անադորոյն .

Ձեմ բմբուներ սեւ կուսութիւն :

Փո՛ւնջ մը մաղի :

Ձե՛ւքդ դոնէ :

Միւնեա՛յց Մանուկ,
Ահա քեզի ձեռքը տխուր,
(կը հանէ վարագոյրին նեղէն ձեռքը)
Ձեռք մեռելի:
(Սմբատ կը բռնէ դողով)

ՄԱՆՆԱ

Մոխր^օր:
Ինչ կը դողայ ամերսուդ մէջ:
— Անշուշտ:
Կան է կ'աննէք յաճախ որդնոս ու
չարաւոս
Ձեր բերանին.
Ուրիշ բան չէ մեր միտը հոս:
Տուր, իմ տղաս, տուր փախուստ չուս
Ամէն կինէ:
Թարմ կ'ամ հասուն, նոյնիսկ պառուած—
Ամէն կինէ:

ՍՄԲԱՏ

(Միշտ ձեռքը բռնած պահելով)
Ասկէ անդի^օն:

ՄԱՆՆԱ

Ձեռ անծանօթ դուն իմ ուխտին:
Ասկէ անդի^օն:
Պիտի քաշուիմ խորն իմ ալբին.
Պիտի վառեմ խաչելութեան
Դէմ սպասող
Մամը նրբին,
Ան որ հառակն իմ կը պատմէ.
Պիտի բռնեմ վրան բոցին
Ափս այդ ամիդ դպած մասէն,
Մինչեւ հալի, շողիանայ
Կնիքն աղաւոս
Ու մարմնեղէն՝
Իր երեսէն:

ՍՄԲԱՏ

Ինչ անողորմ սիրտն է երբեմն
Ծոցին մատղաչ աղջիկներուն:

ՄԱՆՆԱ

Մի հարցուներ դուն գորովէն,
Ձի կտրտած ամանն ես դուն
Ձայն ընդունող:

Մի տեսնար չառ որ ուրանամ
 Զայն ամէնէն չառ տղոց մօտ :
 Ան որ մտոցած հայրն իր տկար ,
 Մայրը խրած ծովն արցունքին ,
 Քար ընելով խիղճն իր՝ դիմաց
 Փռքրիկ քրոջն իսկ սարսափին .
 Անարգելով տոհմին համբաւն ,
 Օրէնքն արդար եկեղեցու ,
 Կնիկի մը փէշերն ի վեր ,
 Կը բարձրանայ իր կորուստին ,
 Ան չխօսի՜ թող դորովէ :

ՍՄԲԱՏ

Մատիդ համբով , ա՛յ իմ Մաննա ,
 Բաց ինծի զուռն արքայութեան .
 Եւ երկրաւոր , եւ երկնաւոր :
 Աղատութիւն Սէրն է , կ'ըսեն .
 Զերծ զիս ըրէ մեղքին լուծէն :
 Զեռք է հոգուն իմ բանալին :
 Զի չի բաւեր անձը փրկել .
 Ետութիւնն է այդ սքողուն :
 Փրկել օտարն ու մեղաւորն ,
 Ինչպէս ըրաւ Աստուածորդին :
 Քեզ հրաւէ՛ր ,
 Իջնել լեռնէն քու մեծութեան :

ՄԱՆՆԱ

Եջնեմ պիտի քիչ ետք ծունկի ,
 Փակուիլ մութին մէջն իմ մեղքին .
 Լոյսը չըղայ պիտի այցի
 Մինչեւ բուսնի
 Մոմին կրծած ու խարանած իմ միտերէն
 Վարդն Աստուծոյ ,
 Հաշտ ընելով զիս իր Սիրոյն :
 Սմբատ Մանուկ ,
 Գիտես որու
 Զեռքն ունիս դու քու ամերուդ :

ՍՄԲԱՏ

Ո՛վ առջի սէր , առջի բարի :

ՄԱՆՆԱ

Իմ Աստուծուն , իմ Յիսուսին
 Զոհ անաբաւո մարմինն իմ ողջ :

Այսպէս խունկի
 Ու աղօթքի,
 Մեղձ արցունքի եւ հառաչի
 Մէջ հասուննայ
 Կապոյտ Մաննան,
 Մինչեւ հասնի ժամը երթին...

ՍՄԲԱՏ

Ո՞ւր:

ՄԱՆՆԱ

Ծոցն անվախճան իր կապոյտին,
 Ուր լող կու գան
 Հողինները արդարներուն
 Զերդ կտոր աստղ ու զերդ կայլակ
 Դարձող կրկին
 Դէպ աւազանն անհուն սրտին
 Տէր Յիսուսին
 Ուրկէ փրթեր ինկեր են հոս,
 Մաքրուելու, աղւորնալու:

ՍՄԲԱՏ

Իսկ ե՞ս:

ՄԱՆՆԱ

Իսկ դո՞ւն:

Բայց ի՞նչ կ'ուզես:

ՍՄԲԱՏ

Որո՞ւ, որո՞ւ զիս կը ձգես:

ՄԱՆՆԱ

(Զեռքը առնելով ետ վարագոյրէն)

Սմբատ Մանուկ, մեղքն է վիզիդ.
 Տըւի ես ցոյց ճամբան քեզի:
 Ո՛վ կը շեղի կամաւ անկէ
 Կը մատնուի
 Անչէջ կիզման:
 Երթաս բարո՛վ, երկտառարդ.
 Երկնի ճամբան անդունդներէն
 Միշտ կը սկսի
 Ու կը հատնի
 Ծոցն Աստուծոյ անհուն սրտին:
 Երթաս բարո՛վ, դժբախտ տղայ,
 Որ կը զոհես բոսկէն ունայն
 Յաւիտեան մ'ողջ երանութեան:

(Լոռութիւն: Վարագոյրին վրայ ուրուային նկարը աղջկան որուն ձեռքը — միշտ շուփովը տեսանելի — կը բարձրանայ վար բերելու կանքեղը: Կնքտուն ու տրտում ձայնը նախարակին դաշն է լոռքեան: Յետոյ լոյսի ուրիշ կտուց մը, պղտոր ու կարմիր կաքիլի մը նման կը քրքռայ վարագոյրի երեսին: Մումին շինած կիսադեղը հետգիտէ կը պայծառանայ ու վարագոյրի կեդրոնին կ'ըլլայ դեղնաբակ ու ահաւոր աչք մը: Կարելի է հետեւիլ կորացող ձեւի մը դէպի բոցը: Ներսի աղջը կարմրած է քեթեւակի: Յետոյ այրուցի ու նենհեթի սուր հոտ մը:)

ԱՆՏՈՆ

*Կ'այրէ, հասէք, կ'այրէ՛ ձեռքն իր,
Ազատեցէ՛ք:*

ՉԱՅՆԵՐ

Ազատեցէք չուշանն անրի՛ծ:

(Սմբատ մէկ հարուածով կը փրցնէ ու կը նետէ մէկդի վարագոյրը: Պարգուածն է տեսակ մը խորան որ պատրանքը կուտայ քարի մէջ փորուած ըլլալու: Անսիւն: Առջին փոքր բեմ ուր պղինձ աշտանակի վրայ մոմ մը աղջկան հասակով: Լոյսը դեռ չէ գտած իր հանդարտ սուգումը, հովէն կամ հողէն ու եղերական իր ցրուումը տարօրէն դեղնախառն ու մահագոյն բան մը կը բանայ աղջկան գլխուն որմէ բաց են նակատ, յօնք, աչք ու այտեր ու կզակին մէկ մասը: Ճերմակ շղարշ մը գլխուն մնացեալ մասերը ամբօրէն պահած է, դուրս չձգելով ոչ մէկ մագի քել: Պահ մը աղմուկէն, խուժումէն շրւարուն, աղջիկը կ'ընկրկի, յետոյ կրկին կ'երկարէ ձեռքը բոցին, ակռաները սեղմ, առանց նայուածքի: Սմբատ բիրտ բազուկներով աղջիկը կ'առնէ մէկդի մոմէն: Այն ստեղծ տեղի կ'ուենայ Մաննային ուշակորոյս լքումը Սմբատին քեւերուն մէջ, նայուածքը կուղպ ու մահադալուկ:)

Ս. ՍԻՆԵՒ

*Քօղը, քօղը, քաշէ քօղը
Իր երեսին:*

ՍՄԲԱՏ

(Քաշելով քօղը աղջկան երեսին, չկրնալով գայն գատել իր քեւերէն)

Ի՞նչ դալկահար կեղեւն է նուա իր այտերուն:

Ս. ՍԻՒՆԻ

(հասնելով խորան)

Մէկդեբ' :

Մէկգիւսն , անարժան Սիւնեաց որդի :

(Կ'առնէ բոլոր անոր ձեռքէն ու կը դնէ վիմափոր
նստարանի նման փորուած փի մը)

Մէկգեբ' :

(Զայնին խտուրթիւնը կը նետէ ետ Ալամը որ խոր
հետաքրքրութեամբ , ոտքի մատներուն վրայ իր հասա-
կը բարձրացուցած կը մօտենայ նուաղող աղջկան)

Կոյս իմաստո՛ւն .

(Կը ծնրաղրէ բոլոր մօտ)

Աստուածաւանդ մեզ աղաւնի .

Զոհն անարատ քու մարմինին

Հասնի զահին

Հօրն երկնաւոր :

Ու բոյրն անուշ քու ճենճերին

Մեղմէ սրտին

Քարութիւնը մարդոց բոլոր

Մեղսակործան որդիներուն :

Կոյս սրբուհի ,

Հասնի զոհիդ պատգամն արդար

Մեր բոլորին .

Ընէ կակուղ հողին Սմբատ

Շէկ Մանուկին ,

Ալամին պիղծ :

Զի թափուեցաւ արիւնն Իրեն Աստուային

Լուալու ծովն աստեց մեղքին :

Ընդունական զոհդ ըլլայ , քո՛յր ,

Աստուածային իր սունդերուն :

ՎԱՐԱԳՈՅՐ

Դ. ՏԵՍԱՐԱՆ

(Մայր եկեղեցին:

Արեւել՝ երեք խորաններ, ոսկեկամար, կանթեղա-
գարդ: Խաչ, խաչվառ: Ծաղկամաններ խորաններու առ-
տինաններուն: Ժուժկալ, գրեթէ լեռնային հաշակ մը
այս արդարանքին մէջ:

Նախն նիշդ կեդրոնին գմբէքը, զոր չորս հնկայ
սիւներու վրայ կը գետեղէ գեղաբանդակ շրջանակ մը,
խաբիսխէն ծակծրկուած տասներկու պատուհաններով:

Մարմինը ակուսամուտ:

Փոքր դուռներ որոնք պահարանները կը հանեն ու
գոց են քաղեայ կաշեպատ վարագոյրներով:

Դասին՝ վեղարաւորներ:

Դասին ետեւը աւագանին:

Նախն մէջ, ատեանն ի վար ժողովուրդ, առէն հա-
սակէ ու պայմանէ:

Աջին, գաւթի դուռն մօտ Սիւնեաց տիկինը, — Ա-
լամը — կռակը տուած պատէն դուրս քեթեակի կլոր
սիւնի մը, մինչ նաշուածքը ինքնաքերաքար կը սառի
հանդիպակաց նկարի մը, Մարիամ Մագքաղեանացին,
մագերովը սրբելով Յիսուսի ոտքերը: Իսկ մը հե-
ռու Սմբատ Մանուկը: Անոնց շուրջը բազմութիւնը ցան-
ցառ:

Խուլ ու դժգոհ աղմուկ մը, արարողութիւնները
կանխող:

Զանգակներ, ընդհատ ու տխուր:

Վարագոյրը կը բացուի տօնական օրերու ժխորով:
Լուրսիւնը դանդաղ է հանգչելու մէջ:)

Ս. ՍԻՒՆԻ

(Իր արքունէն դառնալով ժողովուրդին)

Հայաստանեայց եկեղեցւոյ

Կենդործեալ արեամբ Գաւինն անարատի

Դուք սրդիներ,

Գանդիւնն ահա յուզարկաւոր

Զանգակներուն

Զեղ կը պատմէ մահ մ'ահաւոր
 Ու հաղուադէպ .
 Զի կը մեռնի երբեմն այսպէս
 Մարմնէն առաջ
 Մարդոց հոգին :
 Յուզարկաւոր եւ տխրայոյդ
 Լեզու'ն պղինձ՝
 Զանգակներուն
 Կամար ճամբայ է թեւաւոր :
 Բայց վայ անոր որ կը մեռնի
 Մեղքին դերի :

ԽՄԲԵՐԳ

Սէւը վրա՛ն իր օրերուն
 Գերեզմանէն այնքան առաջ :
 Մոխիր վրան իր անունին՝
 Նոյնիսկ կու դայ երբ ասիկա
 Փառքի, պատւի եւ արութեան
 Տասը դարէ :
 Լացէք քոյրեր, լացէք մայրեր
 Ու եղբայրներ,
 Լացէք սրտանց Շէկ պատանին
 Սիւնեաց տունին :
 Աստուածամարն հասնի իրեն .
 Լացէք, քոյրեր,
 Հուսկ խաւարումն իր մատղըշուկ
 Արեւնակին :

Ս. ՍԻՆԻ

(Խիստ, դառնալից, մատովի)

Թող արձակուին թեւերն երեք
 Կտաւներուն
 Դէմքին երեք խորաններուն :

(Երեք լուսարարներ, նոյն րոպէին, կը փաշեն վա-
 րագոյրները խորաններու երեսին : Սեւ խորքով բայց
 կարմրաւուն ջուրով այդ պաստաւները ցուրտ ու չա-
 րաշուփ ծփանալով, քեքեւ մը կը հովաւիրին կանթեղ-
 ներուն լուսոյդ լոյսերը : Որմէ յետոյ քար լուրբինն :)

ԱՆՏՈՆ

(Բեմին կեդրոնը կազմող խաչքարին առջեւ աղօթքի
 դիրքով : Լոուքեան հետ, դանդաղ կը ձգէ իր երկրպա-
 գու վիճակը, շտկուելով ծունկերէն վեր : Անոր դէմքին

կարելի է կարդալ պրկում եւ մտածում : Յետոյ կը դառնայ ժողովուրդին, ծանր փառածով, մինչեւ այն կէտին ուր սովորութիւն է կարդալ Ս. Գիրքը : Ան կը տարածէ բազուկները բաց գրակալին վրայ : Մետրապոլիտին նշանովը երկու դպիրներ կը մտնեն անոր քեւերուն, օգնելով ամբարձ պահելու բազկատարածութիւնը)

Տէր ողորմեա, տէր ողորմեա, տէր ողորմեա...

Հա՛յր զթութեանց, պատուհասի,
Բաշխիչ ամբաւ՝ կենաց, մահուան,
Հասիր անայց քու խորքերէդ
Օգնել տկար ու անկատար
Մեր չափերուն.

Իմաստութեանդ անհուն ծովէն
Ուղղէ բարեաւ սլաքն աղկաղկ
Մեր ուղեղին,
Մեզ փարելով անպարազիծ
Բաւեղներէն :

«Զեզմէ արդարն, ըսիր երբեմն,
Թող նեւէ քար

Վրան կնոջ սա մեղաւոր,»
Մեզ ցոյց տալով միտքէն անդին
Տիեզերն ողջ նախախնամող
Գորովդ անհուն :

Զի ժամ է արդ,
Երբ քու հետքէդ
Իմաստութիւնը երկրաւոր,
Իմաստութիւնը մեր խեցի
Պէտք է քալէ.

Ու կոտորէ
Երկու բաժակ որոնք ըլլերեղ
Ելան մատէն Աստուածութեանդ.
Երկու բաժակ մարդկեղէն սիրտ,
Արդ շաղախուած աղտով մեղքին :
Տէր ողորմէ՛.

Եւ մեզ ուղղէ դատաստանին մէջ մեր տկար :
Այամ տիկին.

Վանկն է վերջին

Իմ բերանէն :

Զի զանգակներն երբ կը զաղբին
Ուշ է արդէն :

Զայն տուր, Այամ,
Քեզ կը սպասեն, տես անհանջներն
Մեռերներուն ու ողջերուն :

(Երկարածից լռութիւն : Նայուածքները կը չափեն մեկուսացուած գոյգը : Զանգակին խուլ ու խորունկ գանգիւնը կը դադրի)

ԱՆՏՈՆ

(Թեւերը վար առնելով ու հիւսելով մատները մատներուն)

Գոցուած ուրեմն անդառնալի

Զեր հոգիներ

Այս աշխարհին ու երկընքին :

ՄՍԵՀ

Ահա ջահը եօթնաստեղեան

(գոր կը գետեղէ բեմին կեդրոնին :)

Ս. ՍԻՒՆԻ

Ո՛ւր՝ կարասներն :

(Երկու տղայ իրենց հասակով հնադրոշմ երկու կարաս գրկած կը մտնեն դասը)

Ս. ՍԻՒՆԻ

Դրէք անոնք ալ նոյն գիծով

Աջ ու ձախին

Աշտանակին :

Հասնին արագ աղաւնիներն

Ու մագաղաթ

Ու վարդենին :

(Ուգուածները ափսէով կը բերուին դաս :)

Ս. ՍԻՒՆԻ

Օ՛ն, գէտի բեմ :

(Վարդապետները երկկողմի սանդուխներէն դանդաղ կը բարձրանան : Անտոնը միայն կը մնայ իր տեղը : Ս. Սիւնի կը բաշխէ ափսէէն մում, ծաղկի փունջ : Երկու պըգտիկները կարասներուն գլուխը, ձեռքերին մէջմէկ աղաւնի : Մետրապոլիտին երկու ֆովերէն մէջմէկ վարդապետ բացուած, կը բռնեն երկու մագաղաթ կէս մէքր հասակով : Կը հաստատուի լռութիւն :)

ԱՆՏՈՆ

(Կը ֆակէ իր հիւսուած մատները ու տարածելով)

Մեղքով լուցուած

Մեր սիրտերուն,

Տէր, ողորմէ...

(Կը ծնրադրէ, գլուխը գրեթէ ֆարին դացնելով)

Ս. ՍԻՒՆԻ

Լուցուն մոմերն ամէն ձեռքէ :
 (Վարդապետները կը վառեն մոմերը)
 Լուցուն, լուցուն մոմերն ամբողջ
 Ժողովուրդին :
 (Կը վառեն մոմ ունեցողները)

Ս. ՍԻՒՆԻ

Յանուն ահեղ Հօրն Արքայ,
 Որդւոյ, Գառինն անարատի,
 Եւ սփոփիչ սրբոյ Հոգւոյն,
 Ստեփանէ, ես անարժան
 Հովիւ Սիւնեաց մեծ աշխարհին,
 Այս երեկոյ,
 Ժամերդութեան դրած վախճան
 Սօսքն իմ կ'ուզղեմ
 Ձեզ, որդիներ, Հայաստանեայց եկեղեցւոյ,
 Իշխանութեամբն ինձի տրուած
 Վերնականէ :
 Լաւ իմացէք,
 Վեհ ու հզօր դուք իշխաններ,
 Ու աղատներ ու սեպուհներ,
 Բարւոյ ծառին բարի արդիւնք
 Դուք տիկիներ,
 Աղախիներ ու աղջիկներ,
 Տղաք արդար,
 Հաւատախոր դուք պարմաններ,
 Սիւնեաց համայն դուք ժողովուրդ,
 —Ո՛վ կը կանգնի ընդդէմ մեր սուրբ
 Մեր դարաւոր, մեր ահաւոր
 Օրէնքներուն,
 Ո՛վ կ'անարդէ պատգամն ահեղ
 Մեր բարքերուն,
 Ու կը պղծէ տաճարը սուրբ
 Իր մարմինին,
 Ձայն կը պատժէ
 Արդարագութ բայց կորովի
 Մեր սրբազան եկեղեցին :
 Ու դուք գիտէք անունը պիղծ
 Ու ամպարիչա
 Այդ կնիկին :
 Այս վայրկեանէն
 Ձայն կը ջնջեմ մեր փարախին
 Սուրբ մատենէն :

Անհետ դառնայ հունչն իր անուան
 Ձեր բոլորին շրթունքներէն
 Ձերդ թեւն հովին անդարձ մեկնող .
 Ձըլլայ երբեք վանկն աղծապիղծ
 Բացուած վրան սա մարդերուն :

Ես կը պատուեմ անունն անոր
 Ձերդ մաղաղաթ ինկած ցեցի
 Ատամներուն :

Թող պատուի անունն անոր
 Ինչպէս հողին
 Այս աշխարհին մէջ ու միւսին ,
 Յաւիտեանէ մինչ յաւիտեան ,
 Ատամներուն մէջը բոցին
 Սանդարմետին :

(Կը պատուէ երկու մագաղաքները , առանց անապարան-
 քի , քուղբին կնրտուն աղմուկը շահագործող դիտու-
 մով) :

ԽՄԲԵՐԳԸ

Պատուի անունն իր աղպապիղծ
 Ինչպէս թերթը անսուրբ թուղթի
 Ձգուի կարաս ու այրուի :

Նման թերթին
 Մաղաղաթեայ ,
 Ատամներուն մէջը բոցին
 Թող այրուի անոր հողին
 Յաւիտեանէ մինչ յաւիտեան :

(Մագաղաքին կտորները կը նետուին կարասներուն :
 Մուխի կծու հոտ մը)

Ս. ՍԻԻՆԻ

Սեւ կարասներն այս փախցուած
 Սեւ դժոխքէն ,
 Շալակովը Կաղ Գրողին
 Աւանդութիւնն ինչպէս կ'ըսէ .
 Կո՛ւսլըն որոնց մէջ , այս քա՛նի դար ,
 Կ'եռայ , կ'եռայ ու չի սպառիր .

(Այրօղ կուպրի դառն հոտ մը կ'աւելնայ ծուխին)

Սեւ կարասներ
 Առէք փորին ձեր խաւարչտին
 Անունն անոր
 Ըրէք սեւ ձիւթ
 Ատամներուն սաղայէլին :

ԽՄԲԵՐԳԸ

Կարասն առնէ անունն անոր
 Մէջն իր փորին,
 Ուր կը զեռան դարուց ի դար
 Ատամները սատաններուն.
 Մեւ ձիւթ դառնայ անունն անոր
 Կլափներուն այդ մատուցող:

Ս. ՍԻՒՆԻ

(Առնելով աղաւնի մը տղուն ձեռքէն)

Ես կը մխեմ սա աղաւնին
 Հողին ածուխ
 Գարշ տիկինին
 Խորը խաւար
 Ու կը պրայոյդ
 Սա կարասին:
 Մեցած խմոր, որդնոտ խմոր
 Դառնայ հողին,
 Յաւիտեանէ մինչ յաւիտեան:
 (Կը մխրնէ աղաւնին կարասին խորը)

ԽՄԲԵՐԳԸ

Մեցած խմոր դառնայ հողին
 Պիղծ կնիկին.
 Ուտեն որդերն ու տղրուկներ
 Աղան որդերն ու ատամներն
 Այդ դեւերուն
 Մարմինն անոր ու աղծ հողին:
 Ու չըսպառեն
 Յաւիտենէ մինչ յաւիտեան:

Ս. ՍԻՒՆԻ

Ես կը կտորեմ ճիւղն այս կանանչ
 Վարդենիին,
 Ու կը նետեմ
 Խորն այս դուբին:
 Թող կտրուի ու չիք դառնայ
 Յիշատակն իր
 Եկեղեցւոյ բարունակէն:
 Դառնայ Թիրախ
 Գալ դարերուն ալ նզովքին:

(Կը նետէ ճիւղը կարասին խորը: Վարդապետները մէկ-մէկիկ կը նետեն իրենց ձեռքի փունջերը կարասին խորը, արտասանելով վերջին երկեակը:)

Դառնայ թիրախ,
Գալ դարերուն ալ նդովքին:

ԽՄԲԵՐԳԸ

Թող կտրուին ու նետուն դուրս
Եկեղեցոյ բարունակէն
Մարմինն, անունն աղիճին պիղծ,
Դառնայ կոխան ու նշաւակ
Իր յիշատակ
Ոսքի, թուքի եւ նդովքի
Յաւիտենէ մինչ յաւիտեան:

Ս. ՍԻՒՆԻ

Ես կը մարեմ մոմն այս ահա,
Խորհրդանիշ իբրեւ ահեղ
Խաւարումին իր հոգիին:
Սեւը սրտէ ու հիւսէ զինք

(Կը մարէ մոմը կարասին մէջ մխելով անոր բոցը)

Խաւարելով խաւարի թող,
Աչքն հոգիին
Գարշ աղիճին
Այս աշխարհին մէջ ու միւսին
Յաւիտենէ մինչ յաւիտեան:

ԽՄԲԵՐԳ

Բիրերն անոր ոլոռ ոլոռ
Եռան ինչպէս կուպր ատրաշէկ.
Յեւ, ձիւթ ու աղը դառնայ ամբողջ.
Մարմինն անոր ու դարչ հոգին
Յաւիտենէ մինչ յաւիտեան
Ու չի հանդէս կրակն անոր
Այս աշխարհին մէջն ու միւսին:

Ս. ՍԻՒՆԻ

Մինչ այդ,
Լքումս եւ ուրացումս
Է ան մեղմէ:
Արդեւք, յաւէ՛տ,
Քրիստոնեայ ամէն հայու,
Փոխանակել խօսք անոր հետ:
Արդեւք՝
Անոր ահանջ երկարելու.
Արդեւք՝ անկէ բան առնելու:
Արդեւք՝ ցաւին

Իր հասնելու :

Արդեւք պտիկ ջուրն իսկ շուրթին
Մատուցուելու

Հողեւարքին իր մահիճին :

Այսպէս արդար , այսպէս հզօր

է պատուհասն եկեղեցւոյ

Ընդդէմ՝ ամէն անասալխար

Մեղաւորի :

Ով յանդգնի խղել շարքն այս

Արդեւքներուն ,

Կ'ըլլայ ատով իսկ սրտոժակից

Անօրէնին :

Ըսէք ըլլայ՝ չորցած աղբիւր ,
Գօս ապառաժ .

Ըսէք ըլլայ՝ քալող դիակ

Մարմինն անոր :

Անոր անցքին

Փախչին , փախչին ,

Չայրուելու համար շունչէն

Երամները մատաղատի

Չաւերներուն հայաստանեայց եկեղեցւոյ :

Ծերն ու պառաւ ,

Երիտասարդն ու այր հասուն

Որչա տան արագ իր առջեւէն

Ինչպէս ախտին

Չար ժանտախտին

Ուրուականէն :

Սողայ , սողայ ու սորսորայ

Երկրէ երկիր ,

Աւելի խեղճ , անասաւէն

Քան ուրուկներ :

Ուտէ ինքզինք ու չըսպառէ :

Մինչեւ՝ բանալն արգանդ հողին

Իր գերեզման ,

Ու հոն իջնել շունչը վրան ,

Թուի իրեն հեշտ աւելի

Քան քաշկըտել

Մեղքի թակոյկ մարմինն իր գարշ

Երկրէ երկիր :

Անէծք , անուանն , յիշատակին

Կարդան դարեր որ գան պիտի ,

Յաւիտենէ մինչ յաւիտեան :

ԽՄԲՆՐԳ

Անէծք հազար ու անէծք բիւր

Անուանն անոր, յիշատակին .
 Թող մեղքն անոր, սարսափ արդար,
 Ամէն կնոջ,
 Մեծարարբառ արձագանդուի
 Դարէ ի դար .
 Ու պատմուի բարձրաբարբառ
 Պատուհասն ալ,
 Իբըր տրտում, զազիր կտակ,
 «Աւուրանցըն դատաստանի» :
 Ալէլուիա, ալէլուիա . . .

ՁԱՅՆԵՐ

Ամէն, ամէն,
 Ալէլուիա :

ԱՆՏՈՆ

(Գլուխը վեր առնելով, միշտ ծնրադիր .
 Տէր Կապուտուոր,
 Անհաս՝ անտես դուն տեսանող,
 Խորաչափողն
 Մեր սիրտերուն :
 Ով ի՞նչ գիտէ, կը նային ուր
 Ճամբաները քու սուրբ Կամքին :
 Մի դատեր մեղ
 Աւերքերովն ու ծովերով
 Մեր մեղքերուն .
 Յիշէ՛, դինն ենք որդուդ արեան .
 Շունչէդ թեւ կայ վրան ժպտին,
 Խորն աչքերուն,
 Սրտի տունին իսկ ամէնէն
 Մեղաւորին :
 Մի չափեր մեղ
 Օրէնքներով դիւրափխուր
 Մեր խելքերուն,
 Ձի դուն գիտես, տէր, միայն դո՛ւն
 Մեղմէ անդին :
 Ըբէ ինչպէս կ'ուզէ քու կամք :
 Ըլլայ փառքիդ քու ցոլացիչ
 Տկար պակաս
 Մեր դատաստան :
 Բաշխէ մեղի՝ մեր խստութիւն,
 Անդիտութիւն :
 Քու անթափանց խորհուրդին քով
 Եղաւ եթէ ան մարդկային
 Այծինքն կարճ,

Գուցէ սխալ,
 Ինչպէս ըլլալ պարտքն է յաճախ
 Մարդոց բոլոր արարքներուն .
 Ձի քու ճամբան, Տէր ահաւոր,
 Ձի թարգմանութիւր մեր բառերով :
 Ձենք հասկցած աւաղի հատ,
 Մեր պուտ մը սիրտ .
 Ինչպէ՞ս մատչիլ ըմբռնումին
 Անհուն սրտիդ :
 Ամենայնի կարող սիրկիչ,
 Որ խաչ առիւր քու սուրբ ուսիդ,
 Ընել ճամբան
 Երկրէ երկինք
 Մեզ անձանօթ օրէնքներով,
 Ըրէ արդար, ըրէ քաղցրիկ
 Սաստիկութիւնն այս դատաստանին,
 Ձի կը դորձենք կարճ կարկինովը .
 Մեր խելքին :
 Հասիւր, Արդա՛ր,
 Հողւոյն թշուառ
 Արարածիդ
 Ու մի լքեր, ու մի մոռնար
 Ծաղիկն այս խեղճ, ցեխաթաթառ
 Օձի բերնին,
 Ձի արիւնէդ քու սուրբ հեղուած
 Կաթիլ մը վառ .
 Կայ աղաին տակ դեռ հողիին :
 Ամենահաս, ամենադէտ
 Դուն Սուրբ Հոգի,
 Գրթա՛ մեզի, դրթա իրեն,
 Ձի սիրտն իր խեղճ
 Օր մը եղաւ .
 Թառ մը մատաղ
 Քու շընորհիդ...

Ս. ՍԻՒՆԻ

Դարձէք խաղաղ, տուները ձեր
 Հայաստանեայց եկեղեցւոյ դուք զաւակներ :
 Ամենակալ Տէրն է խնդրող
 Վրէժն արդար արիւնին իր
 Ձոր անարդեւ կը ժլգրբհի
 Կաւի կտորն այդ եղկելի :
 Գացէք խաղաղ տուները ձեր,

Յանձնել հողին ձեր խռովեալ
Նախախընամ անհուն սիրոյն .

Ու ձգեցէք

Իր դեհենին

Թաղուի աղիճն այն զաղբելի ,
Համն առնելու այս աշխարհէն

Անշէջ հուրին :

Դարձէք խաղաղ տուները ձեր ,
Ի՛նք՝ դատախա՛յ իր Աթոռէն

Սա ոճիրին :

(Ձանգակները կը հնչեն երեք անգամ , յուղարկաւոր :
Բազմութիւնը գաւթի դռնէն կը փակուի դանդաղ , դառն
հայեացք մը նետելով Մագքադինեցիին նկարին փակած
գոյգին : Այսմը , փարացած կը սեւեռէ եպիսկոպոսը :
Վարդապետները մետրապոլիտը կ'իջեցնեն բեմէն : Ս .
Սիւնին , քեքեւ տրտմութեամբ կը նեղֆէ նաւը : Գաւ-
թի դուռին լսելի են)

Կակուղ էին բանք նոցա քան զձէթ

Եւ ինքեանք որպէս սլաք :

(Եկեղեցին պարպուած է : Տառապագին ոտֆի կը բար-
ձրանայ Անտոնը ու վերացեալ շեշտով մը կ'արտասանէ)

ԱՆՏՈՆ

Շա՛ղ մը նիհար

Ուկէտանէն քու զթութեան

Տեղա վրան ,

Խուժ , անջրդէի մեր սրտերուն ,

Տէր դատաւոր ,

Մշակ արդար

Այդեստանին մեր հողիին ,

Ձի աղջն է հոժ վրան ճամբուն

Որ կը տանի

Քու մեծ սրտին :

Ու չեն զօրեր բիրերը մեր

Պատուել անդունդն սիրոյդ լոյսին :

Պուտ մը , ծուէ՛ր , հոգ չէ նիհար

Մեր սիրտերուն մեծ դիչերին ,

Ձի կը թուինք ըլլալ մոռցած

Արեւն անհուն

Քու գորովին :

Մի , Տէ՛ր , լըւար ,

Արիւնն արեամբ ,

Չարը պատժեր մարդոց չարով :

Այլ դատէ մեզ քու զըթութեամբ

Եւ ոչ քու մեծ արդարութեամբ :
 Զի զինն ենք սուրբ քու արիւնին ,
 Մենք մեղաւոր , բայց քեզ որդի :
 Անյիշատի զուն տէր արդար ,
 Հայեր քաղցրեկ
 Մեղքի բոլոր կարասներուն
 — Մարմիններուն զաւկըներուն :
 Մի , տէր , խլեր մեր նախաձեռն
 Գօտին յոյսիդ քու ծիրանի .
 Կ'անցնին ամպերն երկինքներէն մեր հողիւն ,
 Ու կ'ըլլանք կոյս անձրեւէն վերջ
 Խոր զղջումին .
 Ու արժանի՝ կտոր կապոյտ
 Մեծ կապոյտիդ :
 Ներէ իրենց , ներէ մեղի ,
 Հում կաթ ծըծող զաւկըներուն :

(Եկեղեցին ամայի է բոլորովին գոյգին մեկնելովը)

Ներէ իրեն , կին է տկար ,
 Նոր չէ սորված խարել , խարուիլ :
 Ու չի մոռնար , Տէր չի կրնար ,
 Թէ մեր բաժինն հոս է տառապիլ :

ՎԱՐՍԱԳՈՅՐ

Ե. ՏԵՍԱՐԱՆ

Հովոց, Սիւնեաց լեռներուն մէջ:

Խորունկ ու մեծակառոյց անտառ: Որմէ կալի տա-
րածութեամբ գետին մը կը կազմէ բեմին երեք չորրոր-
դը: Հողի փոխաբէն, դասական, մանր, ապրշմեայ խո-
տը հագուեցուցած է յատակը զօրաւոր կանանչով մը,
արօտային գծագրութեամբ: Բեմի նիշտ կեդրոնին հո-
գարամեայ սօսի մը: Խոռոչաւոր անոր բունին վրայ
վերքեր, տաշուած մասեր, գորս կը լեցնեն հազիւ բն-
քեռնի երկաթագիր նշաններ, հաւանաբար հետքե-
րը փայտին մէջ փորուած անուններու: Խոռոչը. դըռ-
նէ մը աւելի մեծ, ներսէն ունի ընդարձակութիւն, չորս
հինգ մարդ հանգիստ տեղաւորող:

Սօսիին բունէն մարդահասակ բարձրութեամբ կէ-
տէն կը գատուին անդրանիկ մայր նիւղերը, իւրաքան-
չիւրը սովորական ծառի բունին կրկնակ հաստութեամ-
բը: Ատնցմէ երեք հատ, իրարմէ թիգ մը տարբերու-
թեամբ բուսած, կը բացուին նոյն ուղղութեամբ. բա-
զուկի մը գատուող մատներու նմանակ ու կը յօրինեն
բնական լաստակ մը որուն մարմինը թեթեւակի կը
բարձրանայ ու տեսանելի է ամբողջովին այդ հակումին
սլատնառով: Հիմաւորց, թեւի բարձրութեամբ բարու-
նակներ, շատ մատաղ օրերնուն անցուած այդ նիւղե-
րուն մէջ, կը կազմեն հէնք մը. թուխ, ջղուտ, վայրագ,
որ կը հակադրուի սօսիի ռատերուն ալապատրեայ ներ-
մակին: Կէս մը չոր, մաւ մը հոգ փրցուած ուրիշ նիւ-
ղիկներ, խոտեր կը յատակեն այդպէս ողջ ու ձեւած
լաստակը: Ծառադիր հանգստարան մըն է այդ ձեռա-
կերտը: Վրան՝ փարթամ ե՛լքը սօսիին որուն ոստերը
լրեւնց աղու եւ ողորկ ներմակը կը սիւնեն, կը գալարեն,
ֆաղցր աններդաշնակութեամբ, ու ռիւր կուտան բուսա-
կան այդ հսկային, աստղակտուր տերեւներու լեւը
կանգուն պահելով: Բիւրաւոր խոզակներ, քնոցի մը
բոժոժներու նման կ'ընդելուգեն ամբողջ կառոյցը:
Բունին կոթնած է կոշտ սանդուխ մը, բաղեղներով ամ-
րացած հանգստարանի սեմին որ խոնարհագոյն նիւղէն
է գոյացած:

Սօսիին բունէն երեք մէքը դէպի աջ մեծ ջուր մը,

երկու երեք մէջքի հաստութեամբ: Որ կը բխի թեքել աղմուկով ու կ'ըլլայ աւագան, բեմին առաջամասը հասնող: Քաղցր ուտողում մըն է անոր աղմուկը: Զուրին նիշտ վրան ապառաժեայ հանգրայց, որմէ հանուած է մարդահասակ խաչ մը, բարձրաբանդակ, փայլուն: Վիրաւոր է խաչը մէկ թելով որ կտորած է վրան գամուած Յիսուսէն: Մոմի հետեքեր, աշրուցքներ, զանազան պիսակներ այդ խաչքարը կ'ընեն տաք ու մարդկային: Զուրն ի վար աւելի համեստուկ ժայռեր, անկանոն կտրուածքով, բոլորն ալ հագուած խոնար. վայրերու խատուտիկ մամուռով որ յաւշային նրբութիւններ կ'երանգէ:

Բեմին խորքին, բոլորածու, անտառը: Նոյնագիծ հեռացումով: Տեսակ մը անիրական նարտաքապտուքիւն կարծես միջամտեր է յօրինելու տնոր վայրագ խտութեան մէջ համաչափ, աւելի նիշտ համադաշն այն մարդկայնութիւնը որով կը գատուին կոյս, անհուպ ամայութիւնները, բարձունքները մարդերէ յանախտած վայրենութիւններէ: Թաւառակներու ամբողջ բանակ մը — չումի, գղեարի եւ մասրենիի, մորիի, մուրտի, ժանտաքուզի եւ ջրային ուրիշ թուփերու, առատ ու անգուսպ կիսադեղ մը կը բոլորակէ կալին այն մասը ուր չի հասնիր ճնշումը մեծատարած սօսիկն: Գանաւ բայց ընդարձակ ցանց մը փուշերու, իրեքանցիկ սլարիսպ մը, ըսես՝ յատկապէս յարդարուած, կը պաշտպանէ մուսքը տեսարանին:

Պատնէշէն անդին, ետ, անտառային անանուն ծառերու սիւները, ողորկ, գունտոտ, ծուռիկ, գեղաձիգ, հեռաւորութեան մէջ իրարու յաջորդելով: Ու ասոնց կատարներուն անկանոն պայտյրները կը թուին մարիլ ու շինուիլ, համաձայն խարոյկին ու լուսնին խաղերուն:

Սօսիկն չորս մէքր ծախ, խարոյկ, փոփոխ կրակով ու բոցով: Ատոր լոյսը կը զարնէ յատակի խոտերուն, թեքել վէտերով ասեղներու վերածելով զանոնք. կը փառուի խաչքարի բիւրեղներուն, ու սօսիկն տարագէմ բուրգն ի վեր կը ստեղծէ ուրուային փայլեր: Մատաղ, վրայէ վրայ դէգ ծառիկներ կը սնուցանեն խարոյկը: Բոցին հանգչած լոպէներուն, կրակին մեծ փայլը կը պնդայ, մեղմ ու տպաւորիչ: Լոյսի այս խաղերը՝ ամբողջ տեսարանի մը ընթացքին:

Կրակին մօտ գառնուկ մը, ատեն ատեն նայող: Ու անոր աչքերը սուտակի, սաթի, զմրուխտի հալած պտուղներու կը նմանին, համաձայն անդրադարձ շողերու:

Ծառադիր տախտակամածին, դէգ կանանչ:

կարմիր ծածկոյթ մը բաց է ձգած փառաւոր դէմք մը :

Քնացողն է Սիւնեաց Մետրապոլիտը :

Լուսինը կ'ողողէ այդ գլուխը, ռզարահիւս մահիճը լիսսիր պայծառութեամբ : Մօտիկ, ճիւղիկէ մը կախ, կը դառնայ ինքն իր վրայ անոր փռք խաչը : 'Խուրս, ծածկոյթին վրայ մեղմօրէն հանգչող ձեռքէն մատանիները լոյսը կը ցրուեն ուրուային խաղաղութեամբ : Գտակը՝ ձողի մը ծայրին : Զարտախէն բացօք, սօսիին բունին ամրացուած անոր պարեգօտը կ'ուռի երբեմնակի հովերէ, քեւային շարժումներով ստեղծելով *Փանթաստիկ* զգայութիւններ : Փէշերուն բացուիլը, խփուիլը, ծածանիլը կը նպաստեն պահին խորհրդաւորութեան : Հովին քմայքներուն ենթալայ այս շարժանութիւնը կը շփմանայ ամբողջ տեսարանին տեղողութեանը : Դիտուն մօտ սափոր որուն դրուագուած փորէն նստագայքներ կը բխին :

Խորունկ լուսիւն : Զոր կը դաշնաւորեն կրակիին սկնդնաւքը, ջուրին գալարքը . սօսիէն վար կաքկոյող խարշափը բոժոժներուն ու տեղեւներուն :

ԱԼԱՄ

(Որմէ նախ կ'երեւի գլուխը միայն, ճիւղի մը մեղմ խոնարհումէն յետոյ : Ուղղակի խարսկէն լայնօրէն լուսաւորուած, առանց մարմնի այդ գլուխը կը տպաւորէ ինչպէս դիւային, անըջական բխում մը : Անոր մագերուն իւղի կայլակներ ու իրիկուան շողը կը բռնկին ու կը մարին արագ որքան անհասկնալի : Դէմքէն՝ վայրագ, անժուժելի են աչքերը : Պահ մը կը մնայ սեւեռ, սօսիին ջարտախին որ իր հակ դիրքով ամբողջովին աչքի գիծին կը բերէ իր խորքը, պառկողը : Յետոյ, քեքեւ բայց դաժան ժպիտ մը որ կը փոքէ սառումը անոր այտերուն : Զի կրնար ամբողջանալ այդ տարօրինակ շարժումը : Գոհունակութեան փայլը, փնտռուածը գտնողին : Որմէ վերջ, կարծես չուզելով աւելի այդ խաղաղութիւնը բուռն բանով մը, այդ դէմքը ինքզինքը կը դարձնէ մութին կողմը : Ճիւղը կը պահէ բեկումին կնիքը, արտօնելով քողէն անդին տեսնուած պատկերներ : Նոյն ատեն ներմակ ուրիշ բան մը — անոր ձեռքը — կը բացուի ու բայս կուտայ մութին երեսին, մէկը կանչելու սովորական շարժումը երբ, չուզելով խանգարուի մեր հագեկան ռոտայնէն, զգուշ կ'ըլլանք ձայնէն : Համբ այս տեսարանը կ'աւնէ մէկ րոպէ : Որմէ յետոյ ձայն մը)

Հոս է, Սմբատ .

(Արկին լուրջին: Որմէ յետոյ, քեքեւ, զգուշաւոր, նիւղերը մէկդի ընելով, շղարշը փուշէ մը ազատելու ատեն նեղուած ալ, կը մտնէ բեմ: Հագած է կարն պարեգօտ որ անոր մարմնին վարի մասը պարուրածէ կը մանրէ: Պլուզը՝ ոսկեղբուազ ու ներմակ: Կը շտկէ շղարշը արագ, խռով: Մատները կ'ոստոստեն դէմքին զանազան մասերէն, մորքը գրգռող ու կարմրիլ ստիպող խռլ նպատակով: Պչրանք, վայրագութիւն, սէր, ատելութիւն, հմայք հաւասարապէս արտայատող է ան այդ մոտիքէն ետք:)

Ա.Ա.Ա

Հոս է, Սմբատ, հասիր արադ,
(Կը հազգի: Նայուածքը ջուրին)

Աս որքան տաք:

Ի՞նչու այսքան տաք է սակայն

«Հովոց տեղիքն» այս անուանի:

(Ձեռնով հով կուտայ երեսին, բայց գգալի է շարժումէն վախ մը որ ռնիրէն առաջ խնայողութիւնն է գուցէ հոգիին, իր կորովը ամբողջ տրամադրելի ունենալու)

Ինչո՞ւ այսքան տաք այս դիչեր

Սօսիին տակ մեծ աղբիւրին

Աւագական:

(Նոյն բուպէին, նոյն նիւղին ետեւէն կը մտնէ Սմբատ):

Ա.Ա.Ա

(Միշտ հով տալով ու մետաքս ալ քաշկինակ մը փախցնելով նակատէն)

Քրտինք չունի՞ս.

(Կ'երկարէ ամբողջ տղուն)

Ա՛, դով է քու ամի:

Քրտինք չունի՞ս:

ՍՄԲԱՏ

Ձեմ զգար ես...

Հակառակն է կարծես սակայն

Քու պատմածիդ:

Ես կը մսխմ...

Ա.Ա.Ա

Բայց ես կ'այրիմ:

(Խորունկ շունչ առնելով)

Հաղիւ դադրեր հեւքն է կուրծքին.

Ինչ վերեւը խիստ :
Երանի քեզ :

ՍՄԲԱՏ

Ինչո՞ւ :

ԱԼԱՄ

Բայց չես հե'ւար .
Չհեւացի՞ր :
Ինչպէս կրցեր , իր տարիքով
Առ մութն ի վեր ,
Այսքան դժուար ուղիներէ
Բարձրանալ հոս .
Իր տարիքին . . .

ՍՄԲԱՏ

Մեծ չէ տարին :

ԱԼԱՄ

Բայց փորն է մեծ .
Ո՞րն է նիհար անոնց արդէն
Պէտք տարիքին :
Վարի դեղէն դալ մինչեւ հոս
Սա գիշերով :
Կը հասկնայ սակայն հիմա
Նիհարն ու գէր :
Տե'ս , տե'ս :
Ձեռքը չարժե՞ց :

ՍՄԲԱՏ

Ո՛չ :

ԱԼԱՄ

Ինչպէս թէ ոչ :
Աչքի՞ս կուգայ :
Ան ի՞նչ լոյս է որ կը դողայ
Խոտին վրայ :

ՍՄԲԱՏ

Ակն է մատին :
Ձիդերդ ուժգին ելեր են ոտք :
Կը շփոթես խաղը լոյսին . . .

ԱԼԱՄ

Կարելի է :
(Միշտ հով տալով)
Կ'այրի ճակատս :
Կ'այրի լեզուս :

Ի՛նչ եմ ծարաւ, դիտնա՛ս, Սմբատ,
Դուն մանկադէմ իմ սիրական:

ՍՄԲԱՏ

(Ծոռելով դէպի ջուրը, կ'առնէ ափ մը ու կը նետէ
բերնին)

Ի՛նչ պաղ, Ալամ: Քանի մը պուտ
Առ բերանիդ:
Բայց համ չունի.
Ինչո՞ւ:

ԱԼԱՄ

Ջուրերն ամբողջ կարծես փոխեր
Են համն իրենց:
Տասն աղբիւրէ ափ նետեցի
Վրան լեղուիս:
Լեղի, ծծումբ, արիւն, մոխիր
Կուգար մէջէն ալ ամէնուն:
Ինչո՞ւ:

ՍՄԲԱՏ

(Անուշադիր, սուտ խօսողի նման)

Կը պատահի երբեմն այդպէս:

ԱԼԱՄ

Ձեմ զովացեր ես ոչ մէկով:
Լեղի, ծծումբ անշուշտ հիմա
Սա աղբիւրն ալ համբաւաւոր
Աւաղական:

(Կ'առնէ քանի մը ափ, կը նետէ նակտին: Կաքիլ-
ները կը քառին մագերուն, կը կենան փոմփերուն: Տը-
խուր, առանց ուզելու, ան կը քօթուուի յեղակայծ
սարսուռէ մը ամբողջ մարմնովը: Կը լսուին առաւմներուն
բախտումները:)

Ի՛նչ կը մտիմ, ի՛նչ կը մտիմ
Բռնէ, նայէ...

ՍՄԲԱՏ

Կրակ, Ալամ, ձեռքդ է սակայն:
Բայց կը դողաս:
Ի՞նչ կը դողաս:

ԱԼԱՄ

Այդպէս:

Այս քանի է կուգայ կ'անցնի:

(Կ'ելլէ ոտքի: Քայլերը զինքը կը տանին կրակին կողմը:

Պահ մը կը գրաւուի գառնուկին տեսիլէն ու կը շոյէ
զ[ի]տիկը։)

Ինչ անուշիկ, ու ի՞նչ անմեղ։

ԲՈՒ ՄԸ

(Յանկարծակի իջնելով խարոյկի հասողութեան մօտ
նիւղի մը։ Գորշ իր մուշտակը կը գունաւորուի քեթե-
ւակի ու խոշոր իր գլուխը ինքնիրեն կը քուի աւելի խո-
շորնալ։)

Ուէզ, ուէզ, ուէզ...

ԱՐՁԱԳԱՆԳ

Ուէզ, ուէզ...

ԱԼԱՄ

Տունդ աւրուի, թերմաշ թռչուն։

(Ձեռնովը շարժումներ՝ քոչունը հալածելու։ Բուն կը
նետուի վեր ու անոր քեթափը ծանր ու լսելի, բազմու-
թիւն քելադրող բան մը ունի որ վախ կ'ազդէ։)

ՍՄԲԱՏ

Հաւն այդ անխեղձ...

Ինչո՞ւ ուժգին կը դողաս դուն։

Կարծես իշնաս պիտի գետնին։

ԱԼԱՄ

(Ջանալով ինքզինքը ամբասցնել)

Սիրտս է կ'անցնի,

Պաղ չէ՞ հիմա։

ՍՄԲԱՏ

Ամաս դիչեր, քիչիկ մը դով։

ԱԼԱՄ

(Կը մօտենայ կրակին, քանի մը երտ (կոնիկ) խառնե-
լով։ Բոցը, աղմկոտ կը ծաւալի մէկէն, կալին բոլոր ե-
րեսը, մերձակայքը, ալքերը լուսաւորելով, բանալով։
Բազմապատկելով իր ծփանքին մէջ։ Խաչքարէն Յիսու-
սին մարմինը փշուր փշուր կը լուցուի լոյսի ծորէննե-
րով ու կը դողայ, կարծես խաչէն զատուելու հիգին մէ-
ջը տառապելով, մինչ ոտքին ջուրին մկանները եզան
լեզուի հաստութեամբ, արիւնի մեծ փերքեր կը քուին
քաւալել։ Հեռունեւրէն շնագայլի մը կաղկանձը, խո-
նաւ, սուր ու մատնիչ)։

Ժամ է արդէն։

Ահապարէ։

Ո՞ւր է։

ՍՄԲԱՏ

Ո՞վ:

ԱԼԱՄ

Ճգնաւո՞րը:

ՄԱՆՆԱ

Ոտքին անոր երկու գիշեր են
 Հարկաւոր,
 Հովոց տեղիքն այս հասնելու:

ԱԼԱՄ

Ձեմ հարցներ ես Անտոնէն:

ՍՄԲԱՏ

Հասկա որմէ՞:

ԱԼԱՄ

Ա՛ն՝ որ կ'ըսեն
 Կը բնակի
 Սօսիին մէջ:

ՍՄԲԱՏ

Նո՞ւն:

Հեռացած՝ չատոնց արդէն
 է այս տեղէն:

ԱԼԱՄ

Իրա՞ւ: Ո՞ւր է հիմա:

ՍՄԲԱՏ

Հեռու ասկէ:

Լեռան կատար կայ անմատոյց
 Անձաւն անոր:
 Հոս՝ մարդու հոտ,
 Ուխտաւորի,
 Ամուտրի:

ԱԼԱՄ

«Հոս մարդու հետք... պէտք է փախչիլ

Այս տեղերէն...»

Կ'ըսեն հարկաւոր կը սուգուին

Լեռներու սիրտ

Մարդոց սիրտերն այրելէ վերջ:

Կոտորել բաժակն հոգիներուն,

Ու բարձրանալ, ապաշխարել...

Ձէ՞:

Ո՞վ ինչ գիտէ տուններ քանի

Աւրեր գազանն երկոտանի

Գալէ առաջ սա լեռներուն :
 Ո՞րն ատոնցմէ
 Այդ մեծարուած սուրբերէն սուրբ
 Զունի լեռնով մեղք ու յանցանք
 Կամար կապած վրան հողուն ,
 Պատեանն ինչպէս է կրեային
 Վրան թարշամ իր մարմինին :
 Ո՞րն ատոնցմէ :

ԳԱՌՆՈՒԿԸ

Մէ՛, մէ՛, մէ՛...

ԱԼԱՄ

Դո՞ւն ալ կը դղաս , խեղճ կենդանի ,
 Փափուկ ափէն քեզ սպասող
 Բուռը մահուան :
 Մի՛ վրդովուիր :
 Աշխարհ է աս :
 Մարդու սիրտ է անունն ասոր :
 Ան չի հասնիր իր մուրաւին :
 Մի՛ վրդովուիր , խեղճ իմ զաւնուկ :
 Սմբատ :

ՍՄԲԱՏ

Ի՞նչ :

ԱԼԱՄ

Ժամը կ'անցնի :

ՍՄԲԱՏ

Կ'ըսես գիւրաւ , «Ժամն է կ'անցնի» ,
 Զես մտածելը
 Թէ ինչ մեղքի զլիս կը մղես :
 Գիտեմ իրեն չես մեղքընար :
 Սակայն՝ ինծի՞ :

ԱԼԱՄ

Իմ սիրական , դա՞րձդ է նորէն
 Քու հին երգին :

ՍՄԲԱՏ

Ի՞նչ չա՛հ սակայն իր արիւնէն :

ԱԼԱՄ

Ծով ծով արիւն է վազցուցած
 Սիրտն անաստուած
 Այդ զաղանին :
 Ինչ շուտ ալ պէտք մոռցար սակայն
 Արիւն արցունքդ

Ոտքին թափուած քրոջն անոր
 Որ զլուանքին համար քեզմէ,
 Այդ անուշիկ քու ափերուն,
 Այրեց, եփեց միան իր ձեռքին:
 Սի՞րտ թէ կտոր
 Քար լանջքին տակ:
 Այդպէս՝ աղջիկն՝ այդպէս՝ տղան
 Են այդ տունին:
 Ի՞նչ էր մեզքն իմ, Սմբատ մանուկ,
 Մատաղատի իմ սիրական:
 Պէտք է իյնայ զլուին անոր
 Որ բանադրեց ժամու բեմէն
 Գլուխը մեր:

ՍՄԲԱՏ

Կամայ:
 Կարող է արթննալ:

ԱԼԱՄ

Ինչ կ'ըլլա՞ր լաւ:
 Կը լուայի հեղ մ'ալ ամբողջ
 Կարդը, վարքը
 Սուտ ճղնաւոր, փարիսեցի
 Իր մեծ փառքը:
 Յետոյ ձեռքովս ուռած փորին
 Կը մխէի ես դանակը:
 Ժամ է արդէն:
 Ծարաւ կ'այրին իմ շրթունքն.
 Իր արինին:
 Ձի լաւ գիտցիր, այս գիշերէն
 Մեռած ենք մենք.
 Դուն՝ թարմ տղայ, հաղիւ մտած
 Քսանին մէջ,
 Եղար իրմով թշուառագոյն
 Արարածը Սիւնեաց տունին:
 Լաւ իմացիր,
 Ձի կայ ոչ ոք նման քեզի
 Վրան երկրի.
 Բեր միտքդ. ինչպէս
 Փախաւ քովէդ
 Քոյրդդ պըզտիկ.
 Ինչպէս կղպեց հայրդ իր բերանն
 Ու բազուկներ.
 Ու չը կանչեց մայրդ ետեւէդ
 Երբ կ'ացնէիր
 Իր առջեւէն:

Ինչպէս տունին ծառաներն իսկ
Ելան լեզու,
Նախատելու

Միւնեաց տոհմին պայադատին
Գեղադանդուր չէկ Սմբատին
Անունն ոսկի:

Ինչպէ՞ս քեզի չտուն հաց,
Զը տըւին աղ
Հօտաղներն իսկ նախիրներուդ,
Լեռան ոտքին, դեռ քիչ առաջ,
Բղկտելով անունդ ոսկի,
Ինչպէ՞ս առին իրենց ոտքին
Վարկն ալ արդար պարմանութեանդ,
Անարգելով
Անագաստ, պիղծ չըթունքներով
Բաղմադարեան աղնրութիւնն
արիւնին քու...

Դուն ողջ գիակ,
Քչուած անտառ
Ինչպէս դադան,
Խոտն ու պտուղ միայն լեռան
Կ'ըյնաք բաժին քու բերանին,
Ողջ աշխարհէն քու հացառատ:
Ի՞նչ էր ոճիրդ, ըսէ, քաղցրիկ իմ
սիրական,
Մե՞ղք է սիրտը կապել սիրտին:

ՍՄԲԱՏ

Ի՞նչ կը փոխէ արիւնն անոր
Այս ամէնէն:
Ինչո՞ւ առնել մեղքն ահաւոր
Իր զլուխին
Վրան խղճին իմ բեռնաւոր:

ԱԼԱՄ

Կը դառնա՞ս ետ:
Խօսած սակայն այս ամէնէն
Քեզ ժամերով:
Ըրիր երդում բերել քիթէն ու բերանէն
Յաղթանակն իր,
Երբ առջեւէն հրամայեց քեզ նետել դէն:
Հին առածն է որ ճիշդ կ'ըսէ
«Ույ սուր կ'առնէ, կ'ըյնայ սուրով»,
Ու սուր առաւ բերանն անոր
Մեկ կտրելու
Մեր հայրենի օրօրոցէն:

«Հոս ընողաց, հոս զտնողաց»

Նախ քան անդին :

Ա՛ռ դանակը,

Բեր գլուխը .

Կ'այրին շրթներն իմ ծարաւի իր
արիւնին :

Թ'քնեմ բերնին :

Պազակիմ :

Դժո՞խք :

— Դժո՞խք :

Բեռ մ'աւելի չէ գլուխն իր,

Մէջն այդ ճամբուն :

Ա՛ռ դանակը, բեր գլուխը,

Փորեմ աչքերն ալ իր կապոյտ

Որ զովանայ փռւաւ իմ հողիս

Սմբատ մանուկ, դուն անուշիկ սիրական,

Քաջազանդուր ու գեղանի իմ ասպետ,

Պազ մ'իմ բերնէս, ու կը ցնդի

Վախն արիւնին,

Երակներէդ հալածուելով :

Քալէ, քալէ իմ սիրական

Սանդուխն ահա . . .

(Թեւէն բռնած, ընդհարշելով գրեթէ, մինչ միւս ափէն
կալս է դանակը)

Դանակն ահա . . .

(Կը դնէ ափին)

Դէ՛, քայլ առ շուտ,

Քայլ առ . . .

(Կը հրէ գայն ուսէն, վեր)

Շուտ, քարձրացիր .

Քարձրացիր . . .

(Մէկ ոտքը բռնած կը դնէ սանդուխի աչքին)

Բեր գլուխը, բեր գլուխը

(Գրեթէ ինքնիքովէն դուրս, եղանակի մը պէս, կը կրկնէ
փանի մը անգամ այս երկու բառերը)

Պատուեմ կապերն իր շրթներուն,

Կտրեմ լեզուն,

Շերտ շերտ, նետեմ

Մէջը քոցին .

Այրի, հոտի, սեւնայ քարնայ՝

Այրած, հոտած, սեւցած, քարցած

Հողուն նման :

Ելիր արագ, իմ սիրական .

Սիրտըս վախնամ

Թէ կը փրթի :

Բարձրացիր շուտ :

(Կը հրէ երկու ձեռքերով , կրունկները շոյելէն : Սմբատ վերն է արդէն , երբ անոր կրունկները կը հասնին Ալամին շրթերուն)

Պագնեմ փոշին քու ոտքերուն .

(Կը համարուի կրունկները)

Բարձրացիր շուտ . . .

(Սմբատ հասած է չարտախին : Ալամ կը հեռանայ սանդուխին ոտքէն ու կը կենայ խաչքարի պատուանդանին ուրկէ կ'երեւայ պառկողը :)

ԳԱՌՆՈՒԿԸ

Մէ՛ , մէ՛ , մէ՛ . . .

(Ահաբեկ , Սմբատ կը դառնայ ետին : Դանակը տաշեղի մը պէս կը դողայ ձեռքին : Զիյնալու համար կը կոքնի հաստ նիւղի մը) :

ՍՄԲԱՏ

Ո՞վ է , ի՞նչ է . . .

ԱԼԱՄ

(Նշանացի , մատներուն վրայ բարձրանալով)

*Մի նայիր հոս ,
Թոցուր շուտով ,
Ինչ ես կեցեր այդպէս սառած
Գառան ձայնէն . . .*

ԲՈՒ

(Շատ մօտէն , գրեթէ Սմբատին գլխուն վրայէն)

Ուէ՛ղ , ուէ՛ղ , ուէ՛ղ

ՈՒՐԻՇ ԲՈՒ ՄԸ

(Խաչքարին վրայէն)

Ուէ՛ղ , ուէ՛ղ , ուէ՛ղ . . .

ԱՐՁԱԳԱՆԳ

Ուէ՛ղ , ուէ՛ղ , ուէ՛ղ . . .

ԱԼԱՄ

*Արճիճ դառնայ ձայնը փորիդ ,
Հիւսուի ճեղքը
Սեւ կտուցիդ ,
Գնա՛ , դնա անդին :*

(Զեռքով կը վանէ քոչունը որ կը սուգուի սօսիին խորը)

Առաջ , Սմբատ , առաջ . . .

*Թոցուր շուտով ,
Դանակն է սուր :*

ԲՈՒ

Ուէգ, ուէգ, ուէգ...

(Երկու թռչուններ կը գոցեն իրենց թեր ու կը նստին պառկողին նայող նիւղի մը վրայ: Քնացողին աջ ձեռքը կը բարձրանայ, ֆահանայական վարժութեամբ օրհնելու շարժումով: Հով, ֆիչ մը աւելի ուժով որ շրջանի կը հանէ Մետրապոլիտի ֆովէն կախ խաչը: Լոյսի փոշիներ կը տարտղին մետաղէն, երբեմն ալ բուերուն աչքերէն: Խարոյկը թթեւ մուխ է: Ամբողջ տեսարանը գրաւուած է լուսինով: Պահ մը լուսինն գոր մատովի կը վիրաւորէ Ալամը իր ֆաջալերանով վարէն: Սմբատ կը դառնայ պառկողին կողմը: Ձեռքի խաչանիշ նոյն շարժումը քնացողին որուն բերանը կը թուի լրացնել լուսնախաչաւորութեանց իմաստը ուրուային սօսափով մը: Երիտասարդը կ'ընկրկի լեղապատան, ու սանդուխին գլուխէն մէկ ոստումով կը ցատկէ վար, դանակը ամուր բռնած: Վայրագ վախ մը անոր աչքերը կ'ընէ եղկելի):

Ա.Ա.Մ

Ինչո՞ւ եկար: Ի՞նչ կը փախչիս:

Ի՞նչ կը գողաս:

Խօսէ, խօսէ:

(Տղուն սարսափը չէ փարատած: Ալամ զարնելով անոր ուներուն)

Ինչո՞ւ իջար

Առանց գլխուն:

Ի՞նչ կը նայիս այդպէս մեռած:

Բայց ի՞նչ ունիս:

Ինչո՞ւ լուռ ես:

(Կը մտնէ թեր, դէպի ջուրը: Կը զարնէ երեսին ափով ջուր: Քանի մը ցնցում ու կը սքափի Սմբատը: Ինքնաբերաբար դանակը կ'իյնայ ձեռքէն):

Ինչ եղար, ի՞նչ,

Դուն անուշիկ իմ սիրական:

ՍՄԲԱՏ

(Կռկազելով)

Ես... չեմ... կրնար...:

Ա.Ա.Մ

Ի՞նչ չես կրնար:

ՍՄԲԱՏ

Ձոյդ մ'հրեշտակ աջին ձախին
Սուրբերն իրենց կրակ՝ ափին,
Կը պաշտպանեն մերմի՞նն անոր:

ԱԼԱՄ

Յիմա՞ր ես դուն :

ՍՄԲԱՏ

Զոյգ մը հրէշտակ, դեղին դեղին,
Ուտերէն վեր վեց վեց թեւով,
Երկու ձեռքի՝ վեց աչքերով
Թուր կայծակին խաղցընելէն
Կը պաշտպանեն մարմինն անոր,
Չես հաւատա՞ր,
Ել ու տեսիր :

ԱԼԱՄ

Վախդ է րոնե՛ր քու սիրտն այդպէս :
Չէ, չի վայլեր Սիւնեաց ասպետ,
Չի վայլեր քեզ
Փախչիլ քունէն քու թշնամուն :
Ելիր շուտ վեր,
Խոցուր վիզէն զլուին իր դարձ
Ու բեր ինծի :

ՍՄԲԱՏ

Ես չեմ գրնար...
Իր պատկերէն՝ տես, կը դողան
Փուշ փուշ քաղուած դեռ իմ մազեր :

ԱԼԱՄ

(Կամաց, գայն առաջնորդելով դէպի սանդուխ)

Վեր կ'ըսեմ քեզ :

Աչքդ է որ քեզ կը խաբիւրէ :

Ո՞վ է տեսեր...

(Սմբատ, կամակորոյս, կը բարձրանայ, բայց հագիւ
հասած է չարտալսին, նոյն սարսափով կը ցատկէ վար)

ՍՄԲԱՏ

Փրթի ուտէն բաղուէն անոր
Որ կը փորձէ
Վրան զլիւին այդ բարձրանալ :
Հոն են, դոյզով
Սուր բնդ առաջ :

ԱԼԱՄ

Ամօթ, Սմբատ, երիտասարդ
Այդ տարիքիդ :
Տեսէք, ինչպէս կը դողդղան
Ուտին փակած խեղճ իր թեւեր :
Ամօթ քսան տարիներուդ :

(Զայրագին)

Տուր, տուր արագ դանակն ինձի

SnLp, zmlm:

(Կ'առնէ ուժով դանակը)

Դուռն կը տեսնես

Հիմա ինչպէս

(Կը դնէ՝ ոտքը սանդուխի աչքին)

Ես կը բերեմ գլուխն անոր :

Ամօթ բարեկիր.

በፊ. ጠመቀቅዳርዳር :

(Կը բարձրանալ) :

(Դառնուկը, բուերը, արձագանգը կը կրկնեն իրենց ձայները: Այսօր, պրկած ինֆզիմքը, դժուար կը քայլէ կանաչ տախտիկ վրայէն: Դանակը, սուր ցցունքով, իրմէն առաջ, նամբայ կը բանայ աներեւոյթ-բշնամիի մը դէմ: Չղջիկներ կը բուսնին ու գրեթէ կը դալին անոր մագերուն: Հեռուներէն կաղկանձը գագաններու, բազմարձագանգ ու երկարուն, անմէն: Սմբատ, խաչի քայիկն վրայէն, ահաբեկ կը հետեւի տեսարանին: Մէկէն մեծ փայլ մը: Խարոյկն է որ կը բռնկի: Ու անոր բոցը քանի մը վայրկեան այնքան շատէ որ Այսօր անգիտակցաբար ընկրկած, դանակը կախեր է քովն ի վար: Յետոյ բոցի՞ն անկումը: Տեսարանը կը մտնէ իր կիսամութ- ոլորտին մէջ: Լուսինը սօսիին մէկ բացատէն ինկեր է ամբողջ, բոյլատրելով կարծես կարգ մը շարժումներ, որոնք բաց արեւու լոյսին դժուար պիտի փրքէին մեզմէ: Այս ալյալյուն, պաղ խաղաղութեան մէջ Այսօր յառաջացած է կրկին: Կը ծռի, գգուշաւոր, քնացողին վրայ, հաւա- նաբար հաշիւով մը սիրտին կողմը գտնելու: Յետոյ կը շտկուի: Կ'անցնի պաղակողին ձախին, ճիշդ սիրտի կէտին ու գոյգ ձեռքերով կը մլօ՛ւ դանակը, փորը օգնական առ- նելով բռունցքներուն: Խոշոր ցնցում մը: Ոստում մը պառկողէն: Նոյն ատեն համաճեղքը քոչուններուն, գագաններուն որոնց աղաղակին վրայ գտնուկին մա- յիւնը հեկեկագին չափ մը կը բուի հայքայքել: Մէկէն լուր-քին: Խարոյկը՝ աւելի մեծաբոց, ալյալյելով ամէն բան: Այսօր կը շտկէ ինֆզիմքը: Ձեռքը պարպալ է: Ու չի գիտեր թէ ի՞նչու խոշոր կ'ատնէ շունչը: Ակոսները կը կնրտէ: Դէմքին բոլոր մկանները գալար գալար կուգան: Զայրոյթը փոխանակ մեղմամալու հասած է իր ծայրա- կէտին: Կը քֆնէ, քայց քուֆ չեղիք բերնէն):

U.L.U.U

Ձէ, չէ պարզած իմ սիրտը դեռ:

*Կ'ուղիմ խմեմ ալի մը արիւնն :
Ո՞ւր է :*

(Տեսնելով դաշոյնին կոթը)

Հոս է :

(Կը ծռի կամաց, վախճալով իյնալէ, այնքան դող կայ
ներսը : Կը հանէ մէկ անգամէն դանակը մետրապոլիտին
սիրտէն : Դաշոյնի ներմակ մարմինին վրայ արիւնը
կայլակ կայլակ կը փայլէ վար : Ան մատին ծայրովը կը
դպի այդ կայլակներուն : Միւս կողմէն աչքին մօտեցը-
նելու ձեւին տակ անոր շրթները գրեթէ կը փութին դա-
նակին : Զի համբուրեր սակայն ու չի խմեր : Խառոյկին
լոյսը կ'իյնայ բոլորովին, ստեղծելով այն երկդիմի մը-
քութիւնը որմէ կ'ախորժին խղմտանքները, ոնիրին
օրային մէջ) :

Ա.Ա.Մ

*Կեցիր, առնեմ,
Առնեմ ամբողջ
Ատ դուրսը քու ուտերէդ,
Կախեմ մատէս, կշռեմ մագէդ,
Պաղտըրկի դուցէ հողիս :*

(Կը մօտենայ կրկին : Կտրելու համար գլուխը ստիպ-
ուած է ծնրադրել, մէկ ոտքը դնելով դիակին կուրծքին :
Թոքին ննշումը իբր ձայն կ'անդրադառնայ «ա՛»ով մը,
որմէ սարսափահար կ'ընկրկի, կռնակին վրայ իյնալով
Սիւնեաց տիկինը : Այս շուարումը կը տեսէ քիչ, վասն
զի քանի մը թայլէ յետոյ ան կ'անցնի գլխուն կողմը ու
դանդաղ, հեւով, գայրագին պրկումով կը կտրէ վիզին
մկանները, գլուխը առատ մագերէն բռնած, աջ ու ձախ
նօնելով, դանակին գործը դիւրացնելու համար : Քըր-
տինքներ կ'ողողեն անոր նակատը, այտերը ու կը կաթին
դունչէն : Զատելէն յետոյ, մատները կը հիւսէ գլխուն
մագերուն ու կը վերցնէ լուսնին դէմ : Տեսածը դալուկ
ու խաղաղ պատկեր մըն է, մօրուքը կտրատուած մը-
սաններուն սարսափը ծածկելուն) :

Ա.Ա.Մ

*Աս ո'րքան ծանր :
Ինչո՞ւ այսքան
Ծանր է սակայն
Մարմինն առանց իր հողիին :*

(Մէկ մատով կը դպի փակ կոպին)

*Բացուին, բացուին, հեղ մը գոնէ
Ատ քու աչքեր...
Բացի՞ր :*

Լաւ է , նայէ , նայէ ,

Մէջն իմ աչքին :

(Կը մօտեցնէ բացուած աչքերը իրեններուն)

Քսան տարի , չեմ մոռցեր ես

Կապոյտ կրակն այդ նայուածքիդ :

Զիս մեռցուցի՞ր :

Մեռար ահա :

Ով կ'առնէ սուր , կ'իյնայ սուրով :

(Յետոյ կը հեռացնէ գլուխը : Զեռքը յոգնած է : Կը փոխէ : Հասած է սանդուխին : Ծնրադիր , կ'երկարէ վար գլուխը Սմբատին)

Առ գլուխը ,

Ա՛ռ , անուշիկ իմ սիրական :

(Սանդուխին մէկ ոտքին հանգչող անմարմին գլուխը կը թուի նայիլ այնքան իրաւ որ Սմբատ կը նետուի ետ , մինչեւ ջուրին եգերքը)

ՍՄԲԱՏ

Փրթին թեւերն իմ ուտերէն

Ու չերկարին

Այդ գլուխին ,

Ինչ խոր նայուածքն է մեռելին :

(Կը ծնրադրէ , գլուխը ավերուն մէջ ծածկած) :

(Կատաղած , դողահար , չկրնալով գլուխը նետել գետին , կը քաշէ վեր : Յետոյ զգուշաւոր , սանդուխները կը կրտրէ մէկ մէկ : Անգամ մը գետին իջնելէ վերջ , կը վազէ ջուրին . ապառ ձեռքովը կը բռնէ Սմբատին գլուխը ու բռնի կը վերցնէ գետնէն) :

ԱԼԱՄ

Նայէ , նա՛յէ , ուժով նայէ՛ ,

Ա՞ն է :

Աղտոտ , անսիրտ , ամբարտաւան

Իր բերա՞նն է :

Հանեմ լեզուն...

ՍՄԲԱՏ

Տէր ողորմեա , տէր ողորմեա :

(Երկուքը մէկ կը ցնցուին)

ՍՄԲԱՏ

Ի՞նչ կայ :

Ո՛ւրկէ կուտայ դողն այս ուժովին

Մեր մարմինին :

(Դողը կը կրկնուի : Զայները կը հաստնան : Պատռտալ քարերու աղմուկ մըն է , անորոշ ու հեռաւոր)

ԶԱՅՆ ՄԸ

(Անտառին խորէն, հսկայ գոռոցով որ քանի կը մօտե-
նայ, այնքան կ'ընդարձակուի)

Մեղա՛յ, մեղա՛յ, մեղա՛յ...

(Ամբողջ անտառը կ'արձագանգէ)

Ղա՛, ղա՛, ղա՛...

ԱԼԱՄ

(Սարսափած, գլուխը ձեռքէն վար դնել ուզելով բայց
չկրնալով)

Ո՞ւրկէ՛ ձայնն այս:

Ինչո՞ւ չիջնար սա գլուխն ալ,

Փակեր, հիւսուեր է մատներուս:

Վա՛ր, վա՛ր:

(Ատեն չունի ձեռքէն վար դնելու դիակը, վասնզի ձայ-
նը խուժած է արդէն բեմէն ներս)

ԶԱՅՆԸ

(Բայց որոտում է, ըսես երկինքն է պատուեր)

Մեղա՛յ, մեղա՛յ, մեղա՛յ:

(Բեմին՝ իրարանցում: Չղջիկները շատցած են: Բուերը
կը նետուին մէկ ոստէ միւսը: Գառուկը, փրցուցած իր
սանձը, կը փախչի, աշխատելով մտնել Սմբատի սրունք-
ներուն մէջ: Գագաններուն ոռնոցը ըսես կը փրթի կալին
խակ պորտէն: Փոքորիկ, յանկարծական որ կ'ոլորի, կը
դորդէ, կարծես խուրի կը վերածէ հսկայ սօսին: Ճիւ-
ղերու բեկման ազմուկը այնքան ընդարձակ է որ Ալամն
ու Սմբատը իրենց գլուխները պատսպարելու ընագդա-
կան շարժումներ կ'ընեն, կործանող շէնքի մը մօտ գրտ-
նուղներուն նման: Անոնց սարսափը ահարկու բան մը
կը դառնայ երբ սօսիէ վար կը թռի Մետրապոլիտին
վերարկուն, թեւերէն ուռած, ինչպէս մէկը որ կը նետ-
ուի ծով: Խաչքարը կը շրջի. ջուրինմէջ կործելով իր
վերի մասը: Երկրաշարժ է: Անտառին ներսը փրթող
սպառաժներու ընդարձակ գործունէութիւն: Ինկող ծա-
ռերու հարմատիւնը այնքան հզօր է որ հողին սասանու-
մը կը մնայ երկբորդ գիծի: Ալամը միշտ գլուխը հիւ-
սած իր մատերուն կը փախիլիսի աջ ու ձախ: Խարոյկը
կը բոցավառի ու հոյն բռպէին անոր լոյսին մէջ դժոխ-
քէն դրկուած պատուիրակի մը նման կը յայտնուի Նու
նգնաւորը: Մարդկային ոչինչ գրեթէ այդ կմախքին վր-
բայ, բացի ոսկորներու դրոշքներէն: Երկար ու չափա-
զանց բարակ այդ մարմինը վաւերական սատանայի մը
կրկնակն է աւելի: Թեւերը, մագերով հիւսուած, սիւ-
քաքեր են արջու որոնք կը փակին, կը թռին դուրսէն

դրուած իր ուսերուն: Բայց ահռելի է վանդակը: Ոսկորները իրենց ձողակերպ ցանցը կը գծագրեն անկարելի յատակութեամբ մը: Միսի բացարձակ պակասը պատհառ է մագերուն անհետացումին: Ակօս ակօս այդ կտրծփին վրայ մորթը ցամքած յատակ մըն է ցեխակոյտի մը երեսին նմանող որմէ ջուրը քաշուած՝ ըլլայ: Ուսոսկրներուն ագոյցները նշմարիտ փոսեր են, որոնք անոր վիզին երկու կողմերը կը փորեն անհնարին տգեղութեամբ մը: Փորին տեղ, նեղ նեղ կոշտուած կաշի, սեւ քան խոզինը եւ ստեւուն քիչ մըն ալ: Պորտը քստըմնելի մեծութեամբ, հէքեքներու մէջ դիտուած դուռ մը սատանաներու: Գլուխը առանց մագի հետքի: Նիսարութիւնը կմախֆէն ալ տգեղ կ'ընէ անոր երեսներուն արտայայտութիւնը: Բայց ինչ որ ուրուականին հետ շփոթութիւնը կ'ընէ կատարեալ, սրունքներն ու ազդրերն են, հազիւ հազ մաշկով մը պահպանող իրենց ոսկորները: Նեղկուկ այծենի մը կը պատսպարէ մէջքը եւ ծննդական գործարանները):

ՆՈՒ

Մեղայ, մեղայ, մեղայ Աստուծոյ...
(Ձայները պահ մը կը լռեն)

Ո՞վքեր էք դուք:
(Կը տեսնէ գլուխը կնոջ ձեռքին)
Տէր երկնաւոր,
Ամենակալ տէր իմ Յիսուս,
Գլուխն է սա իմ տեսիլքին:
Ո՞վ ես դուն, կին,
Ի՞նչ է գործը այդ գլուխին
Ատ քու ձեռքիդ:
Ո՞ւր է մարմինն այդ գլուխին:

(Ուրիշ ձայներ Ալամին եկած համբուն կողմէն)

ՉԱՅՆԵՐ

Հա, հա, հարա՛յ...
Ձայն կայ մարդու
Հասէք, հասէք,
Աղբիւրն ահա Աւագական...
Հա, հա, հարա՛յ,
Ձայն կայ մարդու...

(Բեմ կը մտնեն ուրիշներ: Ճգնողներ ասոնք ալ, Նուի մօտաւոր նմանութեամբ: Գիւղացիներ, իրենց երկծանիներով ու մանգաղները մէջքին անցուցած, կռնակին կաշմէն: Հովիւներ, մախաղով)

ԳԻՒՂԱՅԻ ԱՐՕ

(Նշմարելով գլուխը Ալամի ձեռքին)

Գլուխն անո՛ր ,
Տէր երկնաւոր . . .

Գլուխն է մեծ

Մետրապոլիտ

Ստեփանին :

Սիւնեաց տիկին Ալամին

Զե՛ւք :

Պատտի պիտի արդանդն հողին ,

Աշխարհն ահա կը կործանի :

Յիսուս Քրիստոս , Յիսուս Քրիստոս

Ի՛նչ օրերու մեզ դրեցիր :

Սիւնեաց տիկին .

(Անտառէն ուրիշ ձայներ)

ԶԱՅՆԵՐ

Հա , հա՛ , հարա՛յ

Եկէ՛ք այս կողմ ,

Զուրն է խոշոր

Աւաղական :

Մօտ ենք ծառին :

(Կը մտնեն Սեպուհ ճալալ , Մսեհ , ասպետներ)

ՆՈՒ

Սիւնեաց տիկին ,

Ո՞ւր է գլուխն այդ մարմինին :

ՍԵՊՈՒՀ ՃԱԼԱԼ

Հո՞ս աղիճն այդ :

Տէ՛ր , ինչ սարսափ ,

Գլուխն է սուրբ

Հայրապետին :

Մա՛հ աղիճին :

Սպաննեցէ՛ք , սպաննեցէ՛ք , սպաննեցէ՛ք ,

Կտոր կտոր , ու նեւեցէ՛ք

Կրակին մէջ :

(Ասպետները կը մերկացնեն սուրերը)

ՆՈՒ

Դո՞ւն կտրեցիր

Թէ պատանին ,

(Յոյց տալով Սմբատը որ մռայլ , անխօս , կեցեր է կրակին դէմ)

ԱԼԱՄ

Ես կտրեցի :

ՍԵՊՈՒՀ ՃԱԼԱԼ

Բերան ունի դեռ խօսելու,
Քեզ շանսատակ ընելն իսկ չատ:
(Կը բարձրացնէ սուրբ, Ալամին գլխուն իջնելու շար-
ժումով)

Պատեանը դիր սուրդ այդ, ապեա,
Մեզի չիյնար մեղքը պատժել
Մեր զէնքերով:
Սուրբ արիւնին վրէժինդ իր
Մեղքէ առաջ,
Կայ դատաւոր,
Ահեղ, հզօր, սուրբ դատաւոր,
Երկինքին մէջ:
Ի՞նչ կ'արժէ սուրն այս աշխարհին,
(Խօսքը ուղղելով Սմբատին)
Երխտաւորդ,
Ի՞նչ է բաժինն,
Եղեանին մէջ՝
Քու դանակին:

ԱԼԱՄ

Անմասն, ան այս արիւնէն:

ՆՈՒ

Վրդե՞ղ ուրեմն ոճիրն ամբողջ
Այս քստմենկի:

ԱԼԱՄ

Զիս սպաննեց...
Սպաննեցի:

ՆՈՒ

(Մօտենալով)

Տո՛ւր:

(Կ'առնէ գլուխը կնոջ մատներէն քակելով դժուար մա-
գերուն հիւսք: Գիւղացիները կը խաչակնքեն: Ապաեա-
ները կը շրջապատեն, երկիւղած, հզուաւորը որ ներմակ
այդ էմբը դնելով իր կոշկոռած մարմինին մօտիկ,
անգիտակցաբար կը ստեղծէ անժուժելի եղերականու-
թիւն: Յետոյ հանելով մինչեւ կուրծքին)

ՆՈՒ

Հանգիստ՝ հողին քու մարմինիդ,
Ապակաւոյդ տարբին քեզմէ:
Հողիդ հասած է այդ դահին
Ամենակալ իր արարչին:
Երանի քեզ, սուրբ վարդապետ,

Պսակիդ տակ նահատակի ,
 Զի գնեցիր արեամբդ անբիծ
 Կաւին փոխան ,
 Քու յաւիտեան :
 Մի գաղարիւր թափել խօսքիդ
 Մեղրը հրդօր ,
 Այն ու արցունք ,
 Զայրոյթն Անոր սղոքելու :
 Զի ոճիրն այս ,
 Վեր է մարդոց կշիռներէն :
 Սուրբ Ստեփան , երկնադիտակ
 Արդ նահատակ ,
 Իմաստութեանդ ալիքն ամբողջ
 Վաղցուր վրան
 Աստուածութեան անհուն ցաւման :
 Զի տրուեցաւ ինձ զգայումն
 Ահա վերէն ,
 Թէ սանձադերձ
 Ճամբայ ինկած
 Մեզի կուգան բանակաները
 Զարին իշխան
 Սաղայէլին :
 Զի ես տեսայ արթուն աչքով
 Ուրուանկարն այս ոճիրին :
 Կործանումն է որ կը սպասէ
 Սիւնեաց զոդտրիկ սա ձորերուն :
 Ի՞նչ բառ գտնեմ ես խարանոդ
 Քու սղծութիւնն անհնարին ,
 Ալամ տիկին ,
 Ի՞նչպէս ձեռքդ զնայ վրայ
 Խոզխոզելու .
 Սուրբն Աստուծոյ
 Մէջն իր քունին :
 Զէ՞ր բաւեր մեղքն որ ցանեցիր
 Կրօնկներուդ .
 Լեռներուն խորշն իսկ զրկելով
 Համբաւը քու .
 Խոռովելով
 Երկիր երկինք :
 Զէ՞ր բաւեր թիւն օճախներուն
 Քեզմով մարած ,
 Հոգիներուն որ դրուեցան
 Սեւ գեհեանին :
 Ու կը գարնեա , սա տարիքիդ
 Սուրբն Աստուծոյ :

Զարնէ Աստուած քեզ դիտապասա ,
 Զարնէ սուրովն
 Խղճմտանքին :
 Պիտի ապրիս :
 Ամէն բոպէ
 Մուրն ուտելով խղճմտանքիդ :
 Այսպէս կ'ըսէ Տէրն իմ բերնով .
 Քեզ չտրուի պիտի դադար
 Ցաւին բուռէն :
 Անպէրջ ապրիս , ապրիս պիտի ,
 Բեկաբլիս ,
 Մեղքիդ անդուլ ատամներէն .
 Բայց չիլիս :
 Շինուիս ամէն բոպէ նորէն
 Այդպէս ամբողջ ,
 Ու յանձնուիս
 Մեղքիդ անչէջ ատամներուն :
 Այսպէս կ'ըսէ Տէրն իմ բերնով :
 Պոսա մահուան , ապերս բնես
 Զբլրսէ քեզ :
 Ու զլացուի դարչ մարմինիդ
 Հանդիսան արդար զերեզմանին :
 Զը կարենաս մեռնիլ մեզ պէս :
 Ու դալարուիս
 Ճիրաններուն մէջ հողիիդ :
 Այսպէս կ'ըսէ Տէրն իմ բերնով :
 Այս է պատիժն քեզ սահմանուած
 Այս աշխարհին :
 Անդի՞ն :
 Տէրն ինք կանդնի քեզ դատաւոր :
 (Շուրջիմներուն)
 Փախէք , արադ , դուք հօտաղներ
 Ու ասպետներ ,
 Երիտասարդ , հեռացիր շուտ ,
 Զի սկիզբն արդ է երկունքին ,
 Ու լեռն հեռուն կը կործանի :
 Ու լեռը մօտ կը կործանի :
 Փախէք շուտով :
 Այսպէս տեսայ իմ քարայրին ,
 Տեսիլք էր մեծ ու ահարկու :
 Հազարներով ինկան մարդեր . . .
 Փախէք արադ , վախէք արադ
 Սա վայրերէն .
 Սրտմտութիւնն աստուածային
 Զի հարցըներ չոր ու կանանչ :

Կր ծանրանայ թաթն իր ահեղ
Մեղաւորին ու արդարին...

(Պատգամը բերանն է դեռ, երբ կը կրկնուի երկրաշարժը: Դասական յստակութեամբ որով սաբալանջերը կը դորդին, հիմնայատակ կործանումի մը պատկերը քեյադրելով շարժի հանդէպ ամէն զգայուն զգայարաններուն, յետիփին: Անտառ կը դողայ, ծովու խռով երեսի մը նման ծովի հանելով կանանչ իր ալիքները. ու կը պօռայ: Ծառերը կը քաւալին ու անոնց անկումին փեռնկումին շառաչը տեսարանը կ'ընէ անժուժելի: Քարերուն խուժումը յաւելում մըն է ոչ նոնազ զարհուրելի: Բեմը կը պատէ քանձր խաւար մը, փոշի'ն, զոր լուսինը անկարող է քիչ մը դալկացնելու: Որոտում: Ու լուրբին:)

ԶԱՅՆԸ ՆՈՒ ՃԳՆԱԽՈՐԻՆ

Փախէ՛ք, փախէ՛ք, սրբան կրնաք

Փախէ՛ք արտդ.

Զի կը փախնամ թէ լեռն ամբողջ

Խիճի մը պէս պիտի սահէ

Խորն անդունդին

Սանդարմետին:

Ինչը, Տէրն է վրէժխնդիր

Իր նախանձին համար հեղուած

Սա արիւնին:

(Երկու վայրկեան լուրբիւն զոր քեքեւ ազմուկներ կ'ընեն աւելի քստմնելի: Յետոյ լուսինը կը ծակէ մէկ կէտէն փոշին որ դանդաղ կը քաշուի: Տեսարանին վրայ քարի մը կուշտին կծկտած Աւամ տիկինը: Սօսիին վրայէն փրքած է ջնրտալսը ու Մետրապոլիտին դիակը իր գլուխը գլած կո հանգչի: Առջին է հզմաւորը. աղօթողի դիքով: Ուրիշ ոչ ոք):

ՆՈՒ

Ծունկի',

Մեղքի արմատ

Ծնունդ իժի եւ նզովքի,

Ծունկի',

Ու պաղատէ իր դիակին

Պատուհասդ է որ կը սկսի.

Այսպէս կ'ըսէ Տէրն իմ բերնով:

ԱԼԱՄ

Գիտե՞ս բան մը մահէն անդին:

ՆՈՒ

Մահէն ասդի՛ն, մահէն ասդին,
 Դժբախտ կընիկ:
 Ի՛նչ ալ դիւրին կը վճարես
 Պարտքդ ահաւոր:
 Միտքէդ հանէ թէ կը մեռնիս:
 Առ արդիւրեւած քեզ Աստուծո՛վ:
 Պատուհասն է որ կը սկսի,
 Տէրն ինք միայն դիտէ քանի
 Քանի տարի
 Սա ջուրին քով, սա լեռանց մէջ
 Դազաններուն ու քարրին հետ
 Պիտի հեծես ու մոնչես,
 Զքեզ խածնես,
 Մոռնալու սուրն որ անդադար
 Սլաքն իր հուր պիտի իջնէ
 Սրտիդ բռնին:
 Քեզ թողութիւն
 Միայն իրմէ, նահատակուած Ստեփանէն
 Գիացիր, տրուած է սպասել:
 Այդպէս կ'ըսէ Տէրն իմ բերնով:
 Դուն չես հանդէսիր,
 Դուն չես մեռնիր դիտին մինչեւ
 Լեզու չելլէ,
 Շիրմին խորէն զոր կը կանգնեն
 Անուանն անոր ձօնուած մատուան
 Մէջ ժողովուրդն հաւատախոր
 Սինեաց տունին:
 Դիակն մինչեւ լեզու չելլէ
 Ու չներէ աններելի
 Քու ոճիրին,
 Քեզ զլացուած է վճատել
 Հանդիսան արդար գերեզմանին:
 Այսպէս կ'ըսէ Տէրն իմ բերնով:

ԱԼԱՄ

Ո՞ր կէ կուգայ ուժը խօսքիդ .
 Լուն ալ ինձ պէ՛ս մեղանչական:

ՆՈՒ

Իրմէ՛ն, Իրմէ՛ն .
 Դուն դանակը դես չմխած
 Սրտին իր սուրբ,
 Ամպի մէջէն բացին ինձի
 Վարագոյրը քու եղեռնին:
 Դեռ չփլած լեռն իր հիմէն
 Ես հոտն առի կործանումին:

Ու չսպաղած սին ալ սրաէդ
Կ'ըսեմ ահա քեզ կամքն անոր .
Տէրն է կ'ըսէ իմ բերանով :

Ա.Ա.Մ

Մահէն անդին ալ չաղատիլ ,
Իր ուրուէն :

ՆՈՒ

Մօտ , մօտ , կնիկ դուն իր մարմնին ,
Ծունկի :

Ծունկի մասով , ու տարիով ,
Տարիներով .

Հիմա համբոյր միայն ստփն .

Ասկիւրած է քեզ աւելին

Մինչև ետոյցի իր մատուտին ,

Ազօթքին պէս քարէն բխած ,

Տաղաւարէ մարմինն իր սուրբ :

Ծունկի ,

Համբոյր ստփն իր փռչին :

Այսպէս կ'ըսէ Տէրն իմ բերնով :

Ա.Ա.Մ

(Կը դողայ վախէն , բայց չի համարձակիր ծերադրել)
Մահէն անդին ալ չաղատիլ :

ՆՈՒ

(Վայրագ)

Կարկէ յեղուդ . մահէն անդին

Դուրս է մարդոց պարունակէն :

Գորտէ ծունկերդ այդ ամբարիշտ

Ու սպաղատէ .

Ձի Տէրն ինքն է վրէժինդ իր

Սա արիւնին :

Օն , կործանէ հասակդ այդ լիբբ

Իր փռչին ,

Եթէ կ'ուզես ողջ ողջ չեփիլ

Գլխուդ կախուած երկնի հուրէն :

(Սասկապէս հրամայող)

Ծո'ւնկի :

(Որոտում ու կայծակ)

Ասկէ անդին քուկդ է ճամբան ,

Ձի դար , հոտը քու մարմինին

Արդէն մութ է պեղծ , ճենճերուն ,

Իմ ունեցեալուն :

Ու կբ քաշուիմ ,

Իմ անձաւին :

(Կը հեռանայ)

Ա.Ա.Ա

(Մինակ · որոտում : Վախ · ու կը ծնրադրէ)

Մահէն անդին ալ չազատիլ,
Սիրել խորունկ, մէկ, կոյս սիրտով,
Ու պարմանի:

Քսան տարի

Փընտրուել զինք ուրիշներու

Մարմինին մէջ

Ու չգտնել:

Հիւսուել մեղքին, անմեղութիւնն

Իր ցանկալով

Ազերսելով ամէն մեղքի...

Ու իր սէրէն իշնալ ոճրին:

Տէ՛ր, տառապանք կա՞յ աւելի...

Սիրել զինքը ու սպաննել

Ազատուելու համար իրմէ,

Իրմէ դրուած սեւ կրակէն

Քսանամեայ իմ հրդեհին:

Ու չկրնալ:

Սիրել, ատել վեր իմ չափէն

Ու մեռցընել.

Բայց չհանգչիլ, չը զովանալ:

Այրիլ անդուլ:

Սիրովն իր խենդ, ամէն գիշեր

Իշնալ ոսքին, հիւսուել մարմնին

Ու մերժումովն իր արթննալ

Օտարին գիրկ · ու հեկեկալ

Դաժան քաշուող իր ստուերին

Բառեր դուժի, աղերսանքի...

Մահէն անդին ալ չազատիլ

Զի կապ կը զգամ ոտներս ահա

Իր գիակին,

Ու սիրտն իմ խեղճ, ինչպէս թռչուն

Գերի անդարձ

Գերեզմանին:

Ո՞վ զրեց գիրն այս անողորմ

Իմ ճակատին:

Ինչո՞ւ բռնալ ափ մը միսին

Ինչ որ լեռներն իսկ հանդուրժել

Զկրնային օր մը եթէ

Մարդոց նման կանչուէին

Տառապելու եւ սիրելու:

Ինչո՞ւ զատել բիւր բիւրերէն

Գլուխն իմ խեղճ,

Իջնել վրան թաթն իր ահեղ

Ու կործանել
 Այս աշխարհին մէջ ու միւսին :
 Տէ՛ր իմ , ինչու , դրիր ինչո՞ւ
 Հուրն ահաւոր
 Աս քու ձեռքով :
 Մէջն իմ սիրտին :
 Կը պակսէ՞ր մարդ , կը պակսէ՞ր տեղ
 Աշխարհներուդ քու անհամար ,
 Ծառաներուդ
 Բանակին մէջ :
 Ի՞նչ էր իմ մեղք :
 Որո՞ւն վիզին՝ արիւնն այս սուրբ :
 Քո՞ւ՝ որ լքած զիս հասանքին
 Կիրքերուն իմ
 Չերեցար ինձ արցունքներուս իմ
 հակառակ ,
 Ձիս հրելով իմ կոնակէս
 Դէպի դուռը սեւ դժոխքիդ .
 Ով իմ Աստուածս առանց որս
 Ծառէն չիզար ժաժ տերեւն իսկ ,
 Զ'արժե՞ր Այամն տերեւ մը դօս :
 Որո՞ւ վիզին .
 Ըսէ , Տէր իմ :
 Ի՞մ՝ որ կուրցած թշնամիէն ,
 Ու պարպւած քու սուրբ յոյսէդ
 Թափառեցայ քսան տարի ,
 Սիրտըս Սիրով տաճարի պէս
 Տաղաւարած :
 Մե՞ղք էր սիրտը կապել սիրտին :
 Ով առջի սէ՛ր , առջի բարի :
 Կ'ըսեմ նորէն մուտքի դուռին
 Իսկ դժոխքին :
 Ո՞վ պարտական սա արիւնին ,
 Մեր երկուքէն :
 Տէ՛ր , դո՞ւն թէ՛ ես :

ՎԱՐԱԳՈՅՐ

ՏԵՍԱԲԱՆ 2.

Զորամէջ մը Սիւնեաց լեռներէն: Երկու թեւերը բեմին՝ ցցունքներով. կեդրոնը կիրնին մարմինը, ժայռահիւս ու մանր թուփերով հեռացող:

Զախ թելի ցցունքին՝ մատուռ մը, գորշ քար չմբէրով: Հակատին դուռ, բաց որմէ ներս ժողովուրդ, մոմի լոյսեր: Նոյն պատկերը գոյգ պատուհաններէն: Փայտեայ եռոտանիէ մը կախ է կոչնակին երկաթը: Մատուռը կը ծածկէ մարմինը Ստեփաննոս Սիւնեաց Մետրապոլիտին:

Մատուռին կոնակովը անտառակ, բայց մեղմ ծառերով, որոնց համաչափ ոստային դրութիւնը մարդկային խնամք ու միջամտութիւն կ'ենթադրէ:

Մատուռին առջեւ հարթավայր չոր անուներ, արիշի մը մատաղ օրրոցը ու ծաղկի թուփեր կը գանազանեն գորշ կանանչին մէջ լեռնային արօտներուն: Հարթավայրին մէկ կողմը մեծկակ ժայռ մը որուն պարտէն ջուր կը ժայթքէ, ժայռի մը կեդրեւին մէջէն անցնելով փողրակած: Մատուռի պատերուն՝ մեծկակ բայց տաշուած քարէ սափուներ: Ոչ մէկ աւելորդ խօլաբոյս: Հոգածու ձեռքեր կը պաշտպանեն մարդկայինը սա վայրեմութեանց մէջ:

Սարահարթէն դէպի կեդրոն լայն սանդուխ, երեք ոտով: Առջին խնամարով գեղեցիկ համբայ որ կը հատնի կամրջակի մը:

Բեւը ճիշդ մէջտեղէն կը կիսուի ձորակով մը որմէ փրփրուն ջուր մը կը հոսի:

Փայտեայ, կոշտ կամուրջ մը, երեք չորս ծառաբունի մէկտեղումով գոյաւոր. բեմին այս մասը կը կապէ աջին որ հարթ մակարդակ մըն է հետզհետէ բարձրացող. կազմելու համար աջ թելին ցցունքը: Այդ ցրտունքը կոնակուած է խորտուրորտ, դաժան ապառաժէ մը շրջուն կտրտուած գիծերէն կը նշմարուին վանական կառույցի մը կմախքը, հեռաստանի անտառուտ-

քը, լերկ ժայռեր: Յցունքին առջեւ ալ ընդարձակ հար-
քավայր, առանց ծաղկի ածունեքու: Նորատունկ նոցի
մը, որուն հասակը ելած է արագ:

Այդ ապառաժի ռոտին ինքնափոր փոսեր, որոնցմէ
մէկուն մէջ մինչեւ կէս մէջքը թաղուած է Սիւնեաց Ա-
լամը, ապաշխարողի տարագով:

Գանկը քերծուած ըլլալէ աւելի գոնջի լերկութեամբ
ոսկոր մըն է: Կուպրով օծելէ ետքը բոնի փետտուած
անոր մագերուն մեղքը պալարի իբր սպիններ դեռ կը
յամառի պտղիլ այդ գանկին աղօտ դեղնութեան վրայ:
Խոց խոց, այդ սպինները աստղաձեւ տգրուկի գալարքով,
սատանայի մը մանրանկարը յիշեցնող ուրիշ հետքերով.
կը պատմեն տագնապը այդ գլուխին, ապաշխարութեան
առաջին օրերուն երբ Նու ճգնաւորը չբաւականացաւ
խուզելով անոր *մեղքին որաները*, մագերը, այլ եւ կուր-
ցընելու համար անոնց արմատները, անոր գլուխը թա-
ղեց փայտեայ սաղաւարտի մը խորը, կուպրով լեցուն:
Դէմքին երկու փոքր խաչ, նոյն վայրագութեամբ փո-
րագրուած *մեղքի գաշտին*, անոր այտերուն, կարմրած
երկաթով, նոյն ճգնաւորին պահանջումով, վանական
Արձանին ձեռքով, արեղայ՝ որ վանքին անասունները
կը կրտէ: Խաչերուն դեղնաւուն մարմինէն դուրս, անոր
այտերը կաշիներ են, ոսկորներու վրայ չորնալու հա-
մար դրուած, սեւեռուած: Սեւ, կին ոնկարելի է եւ-
քադրել այդպէս եղծուած դէմքի մը վրայ: Յօնքերը կը
պահեն իրենց շնորհալի գիծը ու այսօր: Քուրձի ձեւ
ստեւափիւս բան մը կը ծածկէ անոր իրանը: Զեռքերուն
վրայ երակները սեւ տափակ գիծեր են, որոշ հակա-
պատկերով մը միսին դեղնութեան որ անոր անձը կ'ը-
նէ էգ ու նուրբ:

Քովն են, իր հասողութեանը՝ կուծը, որուն թեւե-
րը, վիզը, փորին կէսը կտորած են: Կը մնայ յատակը:
Ատկէ աւելիին արժանի չեն անոր շրթները որոնք այն-
քան տան նրագներ խորտակեցին այդպէս փշուր փշուր:
Քարէ գուշ մը, ցուրով լեցուն ուր կը ձգուին բակլա-
ներն ու սիսեռները. կակուղնալու համար, — շնո՛րհ
գոր գտաւ բաւական ուշ, երբ ակումները թափեցան աւ-
բողջութեամբ: Խոտի տրցակներ, զանազան մեծու-
թեամբ գոր վանականները կը քաղեն իրեն համար ան-
ւտտէն ու կը բերեն, շարելով անխօս գուշին մօտիկ:
Ափի մեծութեամբ ուրիշ գուշ մը, մէջը աղ: Խնկաման,
դարձեալ քարէ: Խնկամուխ, ան ալ քարէ:

Փոսը հովանաւոր է ժայռի մէկ թեւէն:

Կէմը խաչքար, հասակին մեծութեամբ:

Նստարաններ, առանց յատակագիծի, խառն ի

խումն, բոլորն ալ քարէ, որոնց վրայ կուգան ժամերով
նստելու մերձակայ ուխտին վանականները եւ աղօթել:

Ժայռին քովէն մեծ նամբայ դէպի հեռուի վանքը:
Տօնի օր: Տաքեղարձը Ստեփաննոս Սիւնեցիի նա-
հատակութեան:

Մատուռը կը գրաւեն ուխտաւորներ, որոնց բազ-
մութիւնը ցրուած է տեսարանին զանազան կէտերուն:
Շատեր կը մտնեն, ուրիշներ կ'ելլեն: Կան կեցողներ,
խօսողներ: Մեծ քիւ մը փոքրերու, ձորակն ի վեր ու
վար խաղալով: Ամէն հասակ, երկու սեռ:

Կոչնակին ձայնն է որ կը բանայ վարագոյրը:

Մատուռին մէջ ժամերգութիւն կը կատարուի:

Բազմութեան մէջ բացառաբար ուշագրաւ են մե-
նակեացներ: Իրենց տարագովը, դէմքերովը՝ հաշտ
բնավայրին բայց շեշտօրէն տարբեր ժողովուրդէն:
Դանդաղ, տրտում, քիչ շարժումով, խոր ու մեծ աչքե-
րով մարդեր են, ամէն տարիքէ, ու կը ձգեն զօրաւոր
տպաւորութիւն: Անոնց անցնելուն, կենալուն, աղօթե-
լուն կը հետեւի ամբոյսը մեծ հետաքրքրութեամբ: Տա-
րիք, միս, ոսկոր, սեռ ջնջուած են անոնց վրայէն: Ի-
րենց տարազը իջած է տարրականին, այնքան որքան
կարելի է: Բոյսիկ են ու գլխաբաց: Իրենց նիհար մար-
մինը ըսես նետած են իրենց վերարկունքներուն պաշտպա-
նութեան: Սէգերով միացած խոշոր կարկտաններ աչ-
քի կը զարնեն այդ բզիկ բզիկ ձողտրուած այծի ստե-
ւով հիւսուած վերարկունքներուն վրայ:

Ալամի ճգնարանին, արեղաներ նստած քարերու
վրայ:

Ճամբան որ ժայռին ետեւէն կը բարձրանայ վանա-
կան կառոյցներուն խնդուած է կենդանիներով, մար-
դոց խումբերով: Նրբեմն փոշի: Նրբեմն ձայն անասու-
նի: Գառնուկներ, մատաղցու:

ՊՕՂՈՍ ՎԱՆԱԿԱՆ

(Ճիգով ու տրտում, շարժումի անտրամադիր, բայց
ակռաները սեղմելէն ոտքի ելլելով)

Ողորմեա ինձ Աստուած,

Ըստ մեծի ողորմութեան քում.

Ըստ բազում գթութեան քում...

(Հանդարտ, խոր, հաւատաւոր, դաշն է ձայնը ու էգ)

Քաւեա զիս յարենէ իմմէ,

Աստուած, Աստուած իմ...

ՊՕՂՈՍ ՎԱՆԱԿԱՆ

Պաշարեցին զիս երկունք Մահու

Եւ վիշտք դժոխոց զտին զիս:

Աստուած իմ, Աստուած իմ
Ընդէ՞ր թողեր գիտ...

ՂՈՒԿԱՍ ՎԱՆԱԿԱՆ
(Ժայռին ետեւէն մտնելով բեմ)
Օր էր տօնի... Կէս գիշերին...

ՄԱՐԿՈՍ ՎԱՆԱԿԱՆ
(Առանց շարժելու իր ֆաբէն)
Նորէն երկր՞նք: Բաց էր անշուշտ,
Ինչպէս կ'ընէ ամէն անգամ
Պակաս-տախտակ
Գանկըդ դատարկ,
Աս ուսերուդ նստած արդպէս
Դուրսէն դուռած զգումի պէս:
Կա՞յ քեզ համար աւելի հեշտ
Քան երկինքին բանալ դռներ,
Տեսիլք տեսնել:

ՂՈՒԿԱՍ ՎԱՆԱԿԱՆ
Տեսիլք, Մարկոս, տեսիլք ահեղ...
Ստեփաննոս ինքն էր Սիւնին:

ՂՈՒԿԱՍ ՎԱՆԱԿԱՆ
Դուռն կը ճանճնա՞ս որ կը խօսին
Այդքան վստահ:
Ե՞րբ ես տեսեր:
Տարին անցեր էր թաղուելուն,
Ամբու հողէն դեռ տուն չեկած:

ՂՈՒԿԱՍ ՎԱՆԱԿԱՆ
Ստեփաննոս ինքն էր Սիւնին
Այնպէս ինչպէս
Զայն ամէն օր
Մենք կը տեսնենք մէջէն սղորին ու
արցունքին

Մեր Աւամբին:
Ա՛ն էր, Մարկոս, ա՛ն, մեծ Սիւնին,
Այնպէս փարթամ, այնպէս հզօր
Պատկառելի,
Իր մատուռին
Գմբէթէն մեծ:

ԱԼԱՄ

Անցա՞ւ ասդին կապ կամուրջէն:

ՄԱՐԿՈՍ ՎԱՆԱԿԱՆ
Կ'աճապարեա դուն միշտ Աւամ...

Զուր տեղը չէ,
Գիրքը կ'ըսէ
«Կնիկ արմատ»...
Ծնունդով կէս ու խելքով քիչ,
Բայց անհամբեր, հետաքրքիր,
Օձէն խորունկ...

ՊՕՂՈՍ ԱՐԵՂԱՅ

«Առաւել լուս զիս յանօրէնութենէ իմմէ»
Մկսած է սուրբ պատարադ
Ու դուք անհող
Կուտաք լեզուի:

ՄԱՐԿՈՍ ՎԱՆԱԿԱՆ

Դուն քու զործիդ ու աղօթքիդ:
Մեր սաղմոսին
Չափը քեզմէ չենք սորվելու:
Քանի՜ տարի, կա՞յ չգիտցող,
Մատուռէն ներս
Չգես տեղ, չիյնար զետին
Պատարադին իր տարեկարձ:
Երկու օ՛ր ետք: Գնա անտառ
Աստուած ականջ ունի հողին
Ու տերեւին:
Ղուկաս, պատմէ սա քու տեսիլք.
Բա՞ց էր զլիսուդ նորէն երկինք
Ամառ հողէն մինչեւ Սիւնիք,
Կարձ հասակիդ սանդուխ ձեւող...

ՂՈՒԿԱՍ ՎԱՆԱԿԱՆ

Երաւ, հակա՞յ, իր տապանէն:

ՄԱՐԿՈՍ ԱՐԵՂԱՅ

Գանկը ձեռքի՞ն՝ ինչպէս է միշտ
Երազին մէջ մեր ամենուն:

ՂՈՒԿԱՍ ՎԱՆԱԿԱՆ

Խօսք կը խառնես,
Ու չես թողուր պատմեմ ամբողջ.
Փակած զլուին էր իր վիզին:

ԱԼԱՄ

Փակա՞ծ վիզին:

ՄԱՐԿՈՍ ՎԱՆԱԿԱՆ

Մաս, պատարադ...
Չըլլայ տեսածդ Ամառ զգու՞մ:

ՂՈՒԿԱՍ ՎԱՆԱԿԱՆ

Գութան իր սուրբ վրան վիզին :
Դէմքն ալ մատաղ, ուրախ, անուշ,
Քսան տարուայ
Պատանիի :

Ա.Ա.Ս

Դէմքն անուշիկ քսանամեայ պատանիի .
(Մատներովը կը փակէ աչքերը)

Դիւրին՝ ըսելն է ատիկա :
Սակայն ըլլա՞ն : Անուն չունի
Այդ կտորը մարդոց կեանքին . . .

ՂՈՒԿԱՍ ՎԱՆԱԿԱՆ

Ջայնն ալ խաղաղ .
Խաչակն ըսես չըլլար անցած
Սուրին բերնէն :
Ու հարածուեր՝ երեսներէն
Քէչն ու զայրոյթ
Տասը տարուան :

Ա.Ա.Ս

Բայց ինչպէս միշտ, չանցաւ ասդին
Զղջման ժայռին :

ՂՈՒԿԱՍ ՎԱՆԱԿԱՆ

(Մտիկ չընելով ուրիշները : Իր պատմումը քիչ քիչ
կ'առնէ վկայաբանական պարզութիւն ու նախնականու-
թիւն) :

Երաւ հանդարտ, մատուռն դուրս,
Գմբէթն ասոր գերդ սողունարտ
Մը կրէլով :
Կեցաւ ջուրին, մինչ հեռքերէն
Կարմիր կարմիր
Հողը կ'եփէր,
Եւ աչքերէն կը թափէր լոյս :

Ա.Ա.Ս

Մենեիմ կրակ աչուրներուն :

ՂՈՒԿԱՍ ՎԱՆԱԿԱՆ

Ջուրին սոջին
Մասն իր աջին .
Գնաց մեղմիւ արեւելքին, արեւմուտքին :
Ծո՛վ՝ օրհնութիւնն անոր, վրան
Ամբողջ ձորին :
Երկինք, զեարին

Դարձան ուրիշ, դարձան բարի,
Արքայութեան շաղով օծուն
Դաշտերուն պէս:
Խեղճ իմ լեզուն
Չունի բառեր զգացածներն իմ
սխառմեւ:

Ա.Ա.Մ

Յետո՞յ: Յետո՞յ:

ՂՈՒԿԱՍ ՎԱՆԱԿԱՆ
Յետոյ իջաւ սանդուխն երեք,
Լուաց ճակատն իր ճորակէն,
Ու ջուրը փունջ չողակն ալբոյ
էր քունքերէն ու մազերէն:
Կեցաւ լռին,
Մինչ կ'առնէին թեւ իր ճակտէն
լոյսի բոյլեր
Կոր աղօսով
Ու վառ ճամբով
Դէպի կամարն երկնքին բաց:

ՄԱՐԿՈՍ ՎԱՆԱԿԱՆ
Ե՞րբ դոց արդէն է քու երկինք:

ՂՈՒԿԱՍ ՎԱՆԱԿԱՆ
(Մտիկ չընելով)
Կեցաւ լռին,
Կամուրջին մօտ ու նայեցաւ
Զղջման ժայռին:

Ա.Ա.Մ

Անցա՞ւ ասդին:

ՂՈՒԿԱՍ ՎԱՆԱԿԱՆ
Ժպտուն դէմքն էր անցքի պահուն
Աս կամուրջէն:
Երկու հրեշտակ իր ետեւէն
Մուր ի ձեռին,
Կը կրէին փէշերն երկար
Արնակարմիր իր շուրջառին:

ՊՕՂՈՍ ՎԱՆԱԿԱՆ
«Դու Աստուած, հօրիչ իմ ես,»
«Ընդէ՞ր մոռացար զիս...»

ՄԱՐԿՈՍ ՎԱՆԱԿԱՆ
Մարդ Աստուծոյ, քաղէ մտքէդ,

Թող որ ելլայ խորհրդաւոր
Սա տեսիլքէն,
Ամառ զգում ու լափերերան
Ղուկասը մեր:

ՂՈՒԿԱՍ ՎԱՆԱԿԱՆ

(Մտիկ չընելով)

...Փէշերը սուրբ արնակարմիր
Իր շուրջառին:
Խուռնին էր բռնած բաց, կապուտիկ
Ողջ անկողինն այդ ձորակին:
Եկաւ լոխն,
Նստաւ լոխն
Սա սեւ քարին:
Հոտ էր, պարտէզ արքայութեան
Ժայռը զղջման:

ԱԼԱՄ

Տէր իմ Յիսուս, ի՛նչ իմ սրտիս
Կ'իջնայ ախպէս, բառերուն հետ:
Յիսու՞ս, յիսու՞ս:

ՂՈՒԿԱՍ ՎԱՆԱԿԱՆ

Պատեր լոյսն էր անոր երես:

ՄԱՐԿՈՍ ՎԱՆԱԿԱՆ

Ջուր տեղը չէ Ամառ ժամուն
Դուն լուսարար
Բառսուն տարի:

ՂՈՒԿԱՍ ՎԱՆԱԿԱՆ

Եօթը աստղեր մէկիկ մէկիկ
Փրթան վերէն

ՄԱՐԿՈՍ ՎԱՆԱԿԱՆ

Մոռցա՞ր, բաց էր երկնի խորան...

ՂՈՒԿԱՍ ՎԱՆԱԿԱՆ

(Մտիկ չընելով)

Փրթան վերէն կապոյտ դիծով,
Ակօսելով պատերն ոսկի
Երկու ճեղուած երկինքներուն
— Ձի չէր գիշեր ոչ ալ ցորեկ—

ՊՕՂՈՍ ՎԱՆԱԿԱՆ

Օ՛րն ըլլալու է ատ, Ղուկաս,
Ամառ ժամուն,
Եւ կամ վերին արքայութեան,

Մեննիմ անոր սուրբ զօրութեան :
 «Դընէ զձիւն օրպէս զասր ,»
 «Եւ զմէզ օրպէս փռչի ցանեաց . . .»

ՂՈՒԿԱՍ ՎԱՆԱԿԱՆ

Եօթն ալդ տատղեր իջան հանդարտ
 Վրան ճակտին :
 Կը պլպլար գլուխն իր սուրբ
 Եօթնաստեղեան գերդ աշտանակ :
 Լոյսի սուր դաշտ մօրուքն անոր
 Որ կը դողար
 Բերնէն փրթող բառին թելով ,
 Ձի խօսեցաւ ան Ալամին :

ԱԼԱՄ

(Ձեռքով սիրտը բռնելով)
 Տէր Քրիստոս . . .

ՂՈՒԿԱՍ ՎԱՆԱԿԱՆ

Ձի խօսեցաւ ան Ալամին
 Առանց յօնքի եւ կընճիւրի ,
 Ինչպէս հայրն է զաւելին իր հետ :

ԱԼԱՄ

Առանց յօնքի ու կընճիւրի . . .
 Դէմքն անուշիկ՝ քսանամեայ
 Պատանիի . . .

(Կը կեմայ , երկու ձեռքերը լերկ գանկին փակցուցած ,
 յիշատակներ խուզարկող մէկու մը պէս յոգնած բայց
 յուսալից :)

Այնպէս մատաղ ինչպէս էր ինքն
 Այն օրերուն ,
 Դրենայ ժամուն աշտարակի ,
 Կ'եղանակէր երբ առանձին
 Ձանդէն առաջ
 «Եկայք ի սուրբ Եկեղեցի» . . .
 Քաղաքն ամբողջ ձայնին անոր
 Շարպաթին մէջ
 Ժամ կը վաղէր ու կ'արտասուէր
 Աղօթելու իսկ անկարող ,
 Այնքան ձայնն ալդ
 Մատաղ անոր շրթունքներէն
 Տաք սրբութիւն , արքայութիւն
 Կը փոխադրէր
 Մարդոց դժբախտ որդիներուն :
 (Կը կեմայ , յետոյ աչքերը գոց)

«Եկա՛յք ի սուրբ Եկեղեցի»...
 Հիմա Վերին Եկեղեցին՝
 Ան կը ձայնէ
 Մարդու, լուսոյ որդիներուն,
 Ողողելով սիրտերն անոնց.
 Միայն ձայնին քու չարպաթին
 Տուր ինձ ըմպել, Սուրբ Հովուապետ,
 Պուտը ծայրէն քու եղունգիդ:

ՊՕՂՈՍ ՎԱՆԱԿԱՆ

Քաւեա դիւս ըզմեղաւորս...

ԱԼԱՍ

Անյիշաչար դուն դատաւոր,
 Ահեղ, մտեմ քայլ քարեղուծ,
 Բաւ ինձ սեպէ տասը տարին,
 Խժածընունդ ու ամբարիշտ
 Պիղծ Ալամիս,
 Բաշխէ ինձի դոյզ դժոխքէն
 Գէթ երկրայինն.
 Տուր աչքերուս քունը մահուան
 Աղաչանօք քու ծառային
 Հեղ ու վսեմ Ստեփանին:
 Փռչիանան ցաւս ու կարօտ
 Զոր չկրցայ մարել սրտէս:
 Բաշխէ ինձի դժոխքներէդ
 Գէթ երկուսիսն:

(Ժայռին ետեւէն ձայներ: Նորեկ խուսք մըն է, վասն
 գի ձայնի բեկորներ կը պատմեն անապարանք ու շուա-
 րում: Բեռները քակելու. կենդանիները արձակելու,
 բռնելու խառն ի խուռն հրամաններ կը հասնին քնդհա-
 տաբար: Վանականները դիրք կը բռնեն եկտրներու
 ուղղութեամբ:)

ՊՕՂՈՍ ՎԱՆԱԿԱՆ

Ալամ, բարի օրն է եկող,
 Սիրտէս կ'ըսէ ձայն մը ինձի:
 Անհուն սրտէն վերնականին
 Մեղի տրուած է սպասել
 Անկարելին:
 Մի երկրայիր. յիշատակին իր
 տարեղարձ
 Պատարադին
 Շեղք մը սրտէն հտնէ պիտի
 Քու պաղատանը:
 Աղօթէ լուռ, աղօթէ խոր,

Մեղքիդ չափով:

Կան վայրկեաններ երբ քարն է լոյծ

Ախարհն ահա կը կործանի:

Վրան երկրին:

Կան վայրկեաններ երբ բաց է դուռն

Երկինքներուն:

Մեր ազօթքին:

Ահա՛ն է խոր, աղերսէ խոր.

Ուրիշ կը զգամ ես հոգն ոտքին

Իմ ներքանին:

(Տղեկ մը. 7-8 տարեկան: Որուն քեւէն բռնած է անկէ շատ քիչ մեծ աղջնակ մը: Հարուստ հագուածք: Նուրբ ու ազնուական դիմագիծ: Կը կեման մամբու դարձուած-
քին, ճշմարելով վանականները: Յետոյ աղջիկը կ'առ-
նէ քայլ մը դէպի բեմ:)

ՓԱՆԻԿ

(Զեռհէն կախուելով)

Ձանցնիս քոյրիկ, ինձմէ տոաջ,

Կ'ուղեմ բլլանք երկուքս ալ մէկ

Իրեն դիմաց:

ՇՈՒՇԻԿ

Հասանք արդէն, խօսէ կամաց:

(Կը մտնեն բեմ: Վանականները մեղմացած խստու-
քեամբ կը կտրեն, կիսաբոլոր, անոնց յառաջացումը: Մա-
տուտէն կը հասնի կտոր մը երգեցողութիւն, քաւական
ուծգին)

Օրհնեա՛ Տէր...

ԱԼԱՄ

Քաւեա՛ զիս յարենէ իմմէ,

Աստուած, Աստուած իմ:

(Զայնը յանկարծակիի կը բերէ գոյգը որ կը դառնայ
հո, կը ճշմարէ քաղուած կինը)

ՇՈՒՇԻԿ

Ինքն է, Փանիկ, ինքն է, ինքն է...

(Կիսով մը ծռելով դէպի Այամը, բայց ստիճերը բռնուած
զգալով վախէն ու յուզումէն:)

ՓԱՆԻԿ

(Զգելով քոջը ձեռքը կը վազէ Այամին)

Աստուած ցաւիդ հասնի, մայրիկ,

Եւ ողորմի:

(Կը դնէ անոր բով փայտեայ սուսիին մէջ ծրար մը

խումկը: Շուշիկ ալ կը հետեւի, կրկնելով եղբօրը
խօսքը եւ կը դնէ, վիզէն հանելով խաչ մը, մամր բայց
սիրուն, անոր ձեռքին մօտիկ:)

ՇՈՒՇԻԿ

Քեզի աստնք, Ալամ ժայրիկ....

ՓԱՆԻԿ

Մամս ինք բերաւ.

Երուսաղէմ սուրբ քաղաքէն

Խաչն այս, տիկին, քեզի համար:

Գիտցածէդ չէ խունկն այս աղնիւ,

Ալամ Մայրիկ.

Երուսաղէմ մինակ լերէն

Ձայն կը բերեն

Սուրբ հրեշտակներ...

ՄԱՐԿՈՍ ՎԱՆԱԿԱՆ

Կնդրուկ: Կնդրուկ:

Ոսկիին հետն է դէմ դէմի:

ՇՈՒՇԻԿ

Մամս է բերողն, Ալամ տիկին:

ԱԼԱՄ

Ո՞վ ժամը քու, անուշ աղջիկ:

ՇՈՒՇԻԿ

Շուշան Վաչէ, Սիւնեաց տիկին:

Ահա կուգայ, դարձաւ ճամբէն:

Մայրս ալ, պապս ալ...

Հօրաքոյրն ալ... Հօրեղբայրն ալ...

Բոլորը մէկ կուգան հիմա:

Տես, կը դասնան ժայռին բերնէն:

(Խօսքին հետ, զոյգման ժայռին շրքումէն կը փրքի
խումբը: Իշխան վաչէ, քաղաքապար աւելի առողջ,
բայց բոլորովին ալեւորած: Իշխան Մուշէ, դժուար բա-
լետով: Գաւազան: Կորաբամակ, կորնելով միւս ձեռ-
քով Շուշանին: Շուշան ներսկած մագերով, բայց ա-
ռոյգ: Հարսը՝ կեռան, մանկամարդ կին, այրի: Քօղով
Մանման: Սեպուհ ճայլալ եւ ուրիշներ: Վանականները
կը բաշուին ետ, իշխանական խումբէն, դէպի կամուրջ
հայր քանալու ձեւով, բայց կը մնան, կազմելով խոր-
հրդաւոր յետագիծ մը ընդմէջ մատուռին եւ ժայռին)

ՓԱՆԻԿ

(Վագելով ընդ առաջ ու մատովը ցոյց տալով քաղուած
կինը)

Հոն է, ժամիկ, հոն է, նայի՛ր;

Թագուած կէսէն :
Տուինք խունկը, աղն ու խաչը,
Ըսինք իրեն ինչ որ ըսիք :

ՎԱԶԷ ՇՈՒՇԱՆ

(Կը գատուի խումբէն, ծնրադիր քալելով կը մօտեցայ
քաղուած կնոջ ու երկիւղած խոնարհութեամբ մը որ
մերմակ մագերուն մօայլ սուգովը աւելի սրտառուչ է,
կը համբուրէ սառած ցականութիւնը Ալամին, բսելով)

Ես քեզ մեղայ, ես քեզ մեղայ,
Ալամ տիկին :
Ներէ ինձի :

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻ ԿԵՌԱՆ

Ես քեզ մեղայ, ես քեզ մեղայ :

ՎԱՆԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԽՈՒՄԲԸ

Ամէնքս Աստուծոյ մեղաք,
Աստուծոյ մեղաք :

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻ ԿԵՌԱՆ

Ներէ ինձի :
Ներէ իրեն, իմ ամուսնուն
Սիւնեաց ասպետ Շէկ Սքրաարին .
Հողեւարքի որ մահիճին
Երուսաղէմ քաղքէն դարձին
Ինձ դրաւ պարտք...
Ներումն առնել քու տառապող
Ծրթունքներէդ :
Ահա առջի ծունկի որբերս...
Կեսուր, կեսարար,
Մուշէ հօրար ու ասպետներ
Սիւնեաց տունին :

(Կը բոլորուին Ալամին շուրջը, կրկնելով քողման բա-
նաձեր, խոնարհութիւնը)

Ես քեզ մեղայ, Սիւնեաց տիկին...

(Ետ կը դառնան վանականները ու կը կազմեն խոնար-
հողներուն ետեւ կիսադեղ : Զղջման ժայռի ցամբով ցոր
ուխտանորներ :)

ՇՈՒՇԻԿ

Ես ալ մեղայ, Ալամ մայրիկ

(Կը ծնրադրէ ու կը համբուրէ անոր ձեռքը որ չի կըր-
նար շարժել)

Ներէ ինձի ու Փանիկին .

Այսպէս խնդրեց հայրիկն ինձմէ

Նախ քան երթալն

Մօտն Սանիան հովուապետին :

ԱԼԱՄ

(Կամաց, հատկապես խօսակցութեան մը շեշտով զար
յուզումին խոնար կ'ընէաւելի քախանցուն ու խոով)

Մեղա՛յ, մեղա՛յ, մեղա՛յ, մեղա՛յ

Ես Աստուծոյ .

Ե՛ս՝ բոլորէն ձեր աւելի

Հազար անգամ ու անգամ բիւր . . .

Մեղայ, քոյրեր եւ եղբայրներ ,

Իմ մէկ մարմնով

Հազարներէ ես աւելի :

Տասն է տարին ,

Թաղուած քարին ,

Ամէն մէկ օր տաւը քառասուն

Զղջման կարգով ,

Կուրծք կոծելով , աչք քամելով

Հատած միտին աւելի ալ սակոր

Բեկտելով իմ կողերէս ,

Ես կը դնեմ ծովն իմ մեղքին

Արեւակին՝ իր գթութեան :

Քանի հազար անգամ շողի

Դարձաւ , թաւա ջուրն իմ կուժէն :

Զը ցամքեցաւ . ցամքիլ կրնա՞յ

Ծովն իմ մեղքին

Ես մեղանչե՛ր՝ անլուր մեղօք .

Լացէք վրաս , քոյր , եղբայրներ . . .

Ու երբ երթաք ծունրը դնել

Գերեզմանին , հոն մատուան մէջ ,

Չեղմէ առաջ , կը սղաղատիմ ձեզ , իմ քոյրեր ,

Ու եղբայրներ ,

Չեղմէ առաջ մեղքն իմ դրէք

Իր գթութեան .

Հայրեր , քոյրեր , ու եղբայրներ ,

Երանութեան իր հովիտէն

Ներէ ինծի ու սղարդեւէ

Զոյգ գծովքէն

Մէկը գոնէ , զի հունիմ յոյս

Ըլլալ արժան ես երկընքին :

ՎԱԶԷ ՇՈՒՇԱՆ

Երկինք՝ բարեքն է Աստուծոյ

Ալամ տիկին :

Ծովն ի՞նչ կ'արժէ դրուած մօտիկ

Գլխին վերեւ մեր կապոյտին :
 Որդիս մահուան անկողինին
 Տեսաւ զինքը իջած այցի ,
 Ու խօսեցաւ հետն անուշիկ . . .
 Առանց յօնքի եւ կնճիւրի :

ԱԼԱՄ

Մեռնիմ աչքին եւ Սմբատին
 Որ նախեցաւ
 Աչուընէրուն անոր կապոյտ
 Ու հանդէսեցա՛ւ . . .

ՎԱԶԷ ՇՈՒՇԱՆ

Որդիս , Աստուած լուսաւորէ
 Հողին մատաղ ,
 Որդիս մահուան անկողինէն
 Դրաւ մեղ պարտք ,
 Քեզ փոխադրել մեծ աւետիս ,
 Փրկած բերնէն Ստեփանէ
 Հովուապետին .
 «Մօտ է , Սմբատ , ժամն ալ անոր
 Ազատումի» .

Այսպէս կ'ըսէր տղուս բերնով
 Սուրբն Աստուծոյ ,
 Վերցնելով ընտանիքէն Սիւնեաց
 տոհմին

Խարանն անսուրբ ու ազդապղծ . . . :

Ըլլայ օրհնեալ կամքն Ահեղին . . .

Մեռաւ , չի կայ եօթը շարաթ ,
 Գառնուկի պէս ,

Խաղ ու խնդում իր երեսին ,
 Հողէստին հետ ծունկ ծունկի
 Մաքրած հաշիւն այս աշխարհին ,
 Քեզ զրկելով պատգամն անուշ
 Ստեփանին ,

Ու զրկելով զղջումն իր խոր
 Տառապանքին իրմով հասած
 Քու հեռքերուդ . . .

Բառն իր վերջին ,— կ'ուզէր բերնէդ
 Համբոյր ներման

Ճակատներուն

Իր Փանիկին ու Շուշիկին :

Ու մարեցաւ քաղցր , յուշիկ
 Աւաղ կանթեղն ինչպէս ժամուն
 Աստուածածնայ սուրբ խորանին :
 Աշխարհ է այս : Մենք անցաւոր :

Քեզ հասցուցինք անբաւ չարիք,
 Եղիւր դուն մեծ,
 Ներէ մեզի, ներէ իրեն,
 Դիր քու շրթներ
 Ճակատներուն սա որբերուն...

(Երկու պզտիկները ծնրադրած են անոր առջեւ)
 (Մատուռէն՝ յստակ)

Մի ոք յերախայից,
 Մի ոք ի թերահաւատից,
 Եւ մի ոք յապաշխարողաց
 Եւ յանմաքից

Մերձեացի յատուածային խորհուրդս:
 (Բարձր, բաղք ու խորունկ այս մեմասացութիւնը տը-
 պաւորիչ է պատգամի մը պէս: Որուն յաջորդ խմբերգն
 ալ կ'արթնցնէ նոյն խոովքը:)

Մարմին տէրունական եւ արին
 փրկչական

Կայ առաջի,
 Երկնային զօրութիւնքն յաներեւոյթս
 Երգեն եւ ասեն անհանդիստ բարբառով
 Սո՛ւրբ, սո՛ւրբ, սո՛ւրբ

Տէր զօրութեանց:

(Մատուռէն ձայնը չի լսուիր ալ: Վանականները կը
 ծնրադրեն անգգալաբար: Պզտիկները նոյնպէս, հասո-
 դութեանը Ալամին: Միւսները գլխիկոր կը տարուին
 աղօթքի: Այն ատեն փողով կիներ կը գտնէ ծունկերուն
 տեղ երկու պզտիկներուն միջեւ, ու դաշն ձայնով)

ՄԱՆՆԱ

Յօդեա՛ յիս մշտկաւ եւ սուրբ եղէց,
 Լուա՛, եւ քան դձիւն սպիտակ եղէց:

(Սաղմոսին ծանօթ ողբական եղանակը կը ձգէ խոր
 տխրութիւն)

ԱԼԱՄ

Տէր զօրութեանց,
 Պատուհասի եւ քաւութեան,
 Տասը տարի,
 Ահա լեզուն իմ արձիճեայ,
 Կռանն ինչպէս վրան սալին,
 Կաղայ աշխարհն իմ մեղքերուն
 «Գմբէթ նետած մինչեւ երկինք»,
 Ձիւնին, բուքին ու կարկուտին՝
 Ձէ դադարած
 Աղօնն այդ սլիզծ
 Իր հոսումէն:

Քարը ջաղցին, Տէ՛ր, կը մաշէր
Այսքան տարին,
Կակուղ, խարտեաչ իսկ ցորենէն :
Ձէ կըցած, տես, այսքան տարին,
Լեզուն իմ խեղճ, խարտոցելէն,
Փշուր մը բան իսկ փրցնել
Լեռնէն մեղքիս :

ՄԱՆՆԱ

Մի, մի կոտորեր սիւնը յոյսին
Առանց որու
Մահուան կամար
Չունի հողին խղզուելով անարդ կաւէն :

ԱԼԱՄ

Ձեմ կոտորած ես սիւնը յոյսին
Որու ոտքին
Չարկեր ահա վրանը դարչ
Իմ ոճիրին :

ՄԱՆՆԱ

Ու մի դադրիր գիմել իրեն
Ձերդ կինն այրի մէջն առակին
Պիղծ, անիրաւ դատաւորին :
Ձի անորն են արքայութիւն
Ու դորութիւն :

ԱԼԱՄ

Քուկդ են ներումն ու պատուհաս,
Դուն հաստիչը
Արքայութեան եւ դեհեանին :
Մի տեսներ շատ որ ուրացող,
Ամբարհաւած, մեղքի տղրուկ
Իմ շրթունքներ
Համարձակին ողել անունդ
Ու քաւութիւնն իմ աղերսել :
Անքաւելի ոճիրն իմ, Տէ՛ր,
Ձի կրնար մեծ
Ըլլալ գութէն քու անսահման :
Ինչ քիչ, ի՞նչ ճիղճ
Բառն է մարդոց
Անհունին դէմ շնորհներուդ :
Հատն աւաղին ու ծովն անհուն
Ձիրար կշռել կըցա՞ն երբեք,

Ու չափելու ըրաւ սիրտ ո՞վ՝
 Ճամբաները խորախորհուրդ
 Որ կը տանին մեզ քու սիրտիդ,
 Բայց դարձ ի դարձ, բայց դայթ ի դայթ՝
 Ամայքներէն ու լեռներէն,
 Անդունդներէն մեր մեղքերուն,
 Ո՞վ:
 Տէ՛ր քաւութեան,
 Չափեր եմ ես աշխարհը քու
 Արեան չափով.
 Դուն քիչերու ձեռքին դրիր
 Մահը աշտան բարկ կրակով,
 Ու շատ քիչ է թիւը մարդոց
 Որոնց հոգին
 Ամէն բոլէ մահուան թաթէն
 Ետ կը նետուի իր ոճիրին
 Անկողինին, չկրնալով նոյնիսկ մեռնիլ:
 Տուրքն ահաւոր՝ սա աշխարհին
 Ես վճարել զեռ չեմ կրցեր
 Մարմինէս վերջ, քեզմէ աւանդ
 Թանկադին ալն, իմ խեղճ հոգին
 Աճրդելով:
 Ու կործանած,
 Ինկեր փոսին սա անդարման:
 Անքաւելի ոճիրն իմ, Տէ՛ր,
 Չի կրնար մեծ
 Ըլլալ դութէն քու անսահման:
 Բառ մը, հեծք մը, հեւք մը դոնէ
 Ոսկորներուս իմ փապերո՞ւն.
 Հոն ժուռ եկող կրակին տեղ
 Չանակ մը փոքր խաղաղութեան
 Ու հանդիսով.
 Գահէդ հեւք մը, տէր զթութեանց:
 Բաշխէիր ինձ
 Դժոխքներէդ մէկը դոնէ,
 Դժոխքն անդութ իմ մարմինին:

ՄԱՆՆԱ

Մեծերէն մեծ ուղել զխոցիր.
 Ի՞նչն՝ անհընար
 Աստուածութեան իր աղբիւրին:
 Խնդրէ բաշխումն ալ երկուքին
 Հոգւոյդ, մարմնոյդ դժոխքներուն:
 Իմ աղօթքին, ամէն ցորեկ
 Ամէն դիչեր,
 Հաշտոյդ խնդրեր եմ ատիկա.

Ու դուն զխոն^ո
 Թէ կը դրուի Չարիքին հետ
 Ամէն բարիք
 Վրան անհուն իր մատեանին :
 Ձի կորսուիք հեւք մը աղօթք ,
 Հեծք մ'իսկ չողի
 Մեղքի ծովուն երեսներուն ,
 Ու կը փայլի զերդ չող ական
 Յաւիտեանէ մինչ յաւիտեան :
 Ուղէ , Ալմ ,
 Բաշխումը զոյգ գոթներուս :
 Ռոն է արդար ,
 Օրն է հոօր ,
 Ապաշխարող մէկ մեղաւոր
 Բիւր արդարի չափ սիրելի
 է իր սրտին :
 Ուղէ բաշխումն ալ երկուքին :

ԱԼԱՄ

Լըսէ իրենց , օտարներուն
 Ու փոքրերուն ,
 Եթէ լեզուն
 Իմ չի դար հաճ
 Քու անարատ ազանջներուն :

(Մատուռէն որոտում : Որուն կը հետեւի լուսինն :
 Յետոյ ձայն մը)

ՉԱՅՆԸ

Թողեալ լինին քեզ , կի՛ն ,
 Մեղք քոյ :

(Ժողովուրդը կը նետուի դուրս մատուռէն , ձեռքի մեծ
 շարժումներով)

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ

Աչքն ըլլայ լոյս , աչքն ըլլալ լո՛յս ,
 Խեղճ կնիկին :

Ներուած իրեն ոճիրն իր սեւ

Չայնովն ահեղ

Ստեփանէ հովուապետին :

(Ելլելով տղոց մէջէն , անցնելով Ալամին կուշտին)

ՄԱՆՆԱ

Բաշխեց ահա անբաշխելին

Եղբայրն իմ քեզ ,

Բաց է ուրեմն երկնի ճամբան

Ուղէ ամուր ,

Բաշխումն ալ միւս,
 Պատուի զիրն, անիծակուռ
 Մուրհակ պարտեաց,
 Ձոր կը դրէ սլաքը սեւ
 Մեր կիրքերուն
 Վրան մաքուր մազաղաթին
 Մեր հոգիին:
 Ուղէ, Ալամ, ուղէ ուժգին,
 Ուղէ բռնի,
 Արքայութիւնն անճառելի,
 Շնորհն անհուն՝
 Իր լոյսին դինք ծըծելու,
 Ձինք սիրելու.
 Իր փառքին մէջ զինքն հագնելու.
 Մասնիկ բիւրեղ՝ համայնին մէջն
 Իր ամբաւին,
 Ձիւնքն բլլալու.
 Համբուրելու շրթներն իր սուրբ
 Յաւիտեանէ մինչ յաւիտեան:

(Կը համբուրէ հակատէն ապաշխարողը, ու առանց ըս-
 պասելու, չորս դին նայելու, մէկու մը հետ խօսելու)

Մնաս բարով:

(Կը շտկի մատուռին համբով դէպի կամուրջ:)

Ա.Ա.Մ

«Համբուրեցես զիս համբուրիւ
 բերանոյ քո»...

Ձայնն էր որո՞ւ, որ բացուեցաւ
 Մէջն իմ հոգուն

Շրթներուն տակն այդ տիկինին...

(Կը բանայ աչքերը)

Ո՞ւր է ան որ զիս համբուրեց...

Ձայնն էր որո՞ւ...:

ԿԵՌԱՆ

Գնաց չիրմին իր սուրբ եղբոր

Ստեփանին,

Ներումէն ետք քեզ հայցելու

Արքայութիւն:

Ա.Ա.Մ

Մաննա՛, Մաննա՛ն

Կապոյտ Մաննան իր դարունին:

Հետն իր եղբոր

Ինձ ուղելու սեղանին սուրբ,

Ու սիրելու:

Հոն դանելու ալ անկորուստ
 Իր մաքրութեամբ, զեղեցկութեամբ
 Ու հոծութեամբ,
 Եղաւ ինչ որ
 Հոս զլացուած,
 Անբաւարար
 Մեր սրտերուն:
 Զի սիրելն է ըլլալ նման
 Ամբաւ սրտին Իր անապակ,
 Ուրկէ կայլակ
 Մեծ ու պզտիկ են աշխարհներ:
 Զի սիրելն է ըլլալ նման
 Ճառագայթին
 Որ իր ճամբուն ամբաւութեամբն
 Իսկ կապուտակ,
 Կը բեկբեկի, կը խոտորի
 Աղտին մաղով,
 Բայց կ'ելլէ դուրս
 Լուացուելով իր երկինքէն,
 Աւելի սուրբ, աւելի լոյս
 Վերադառնալ աւազանին
 Իր բխումին:
 ...Ով առջի սէր, առջի բարի...

(Աչքերը կը գոցէ կրկին: Մէկ ձեռքը մանչուկին, միւսը աղջկան գլուխներուն դրած, գրեթէ լալով կը շարունակէ)

Ի՞նչ քաղցրութիւն, մատաղութիւն
 է որ կ'անցնին
 Երակներէս.
 Անուանդ առջեւ
 Դընայ ժամուն դուն անուշիկ,
 Դուն զեղանի
 Իմ պատանի,
 Աչտարակէն կամ տապանէն
 Երբ կը ձայնես...
 Զի նոյնն ես դուն
 Քսանին մէջ թէ քառսունին:
 Զի նոյնն ես դուն,
 Կը խոտորիս երբ իմ ծիրէս,
 Ակօսն երթալ քեզի յատուկ,
 Զիս լքելով պահ մը մեղքին.
 Կամ՝ կը դառնաս տարիներ վերջ
 Զիս սաստելու,
 Իմ կորանքիս մէջ կարդալով
 Կորանքն ալ սեւ

Իմ, քու, մարդոց, բոլոր մարդոց
Հողիններուն :

Նոյնն ես միշտ, դո՛ւն,
Ժամուն բեմէն Առտուածածնին
Կը ջախջախես երբ զիս վիշուր,
Երկու դժոխք բեռցած ուսիս :

Ա՛խ, նոյնն ես դուն
Թաւ ոստերուն մէջ սօսիին
Դանակին դէմն իսկ՝ պարմանի
Փակ շրթներէդ
Եղանակող քու սէրն անհուն
Որ կը բխէր քուն քու դէմքէն
Ինչպէս արթուն ալ բերանէն
Դըննայ ժամուն աշտարակին :

Նոյնն ես միշտ դուն
Երբ կը պատնես զիս արիւնիդ
Պատմուճանին :

Ու կը կենաս, կրակ անշէջ,
Մէջն իմ հողուն,
Մատուռիդ լուռ դամբարանին
Ըսպասելով տաանով տարի
Իմ մաքրումին,
Որպէս զի զիս բնես արժան
Ամբառութեանն Անոր սիրոյն
Որմէ մասնիկ սէրն է վրթած
Մեր բոլորին :

(Բառերը քերեցած են : Ձայնը աւելի անուշ ?)

Առ թեւերէս բնոր տժգոյն
Սա մարմինին .
Ձդէ առջիդ զի՛ս, դէպի վեր
Դէպ տաղաւարն
Առադաստին լուռակարան .
Առ, սիրակա՛ն, առ թեւերուդ
Ինչ կը մնայ
Սա մարմինէն :
Յողներ, յողներ եմ ես սէրէն
Աշխարհներուն :
Տար, հանդէհուր ոսկի բարձին
Ծոցիդ մաքուր,
Իջնէ տիրոջ չաղը վրան
Մեր հանգոյցին :
Ով առջի սէր, առջի բարի...
(Թեքեւ մը կը կֆի քովնտի :)

ԿԵՌԱՆ

(Կը ջանայ գլուխը վերցնել, չկրնալով)
Մայրիկ, նայէ, ի՞նչ է կ'ըլլայ...

ՓԱՆԻԿ

Առին, առին, մայրիկ Ալամն
Ու կը տանին...

ՇՈՒՇԻԿ

Երկու հրեշտակ
Թեւով ճերմակ
Ինչ գեղեցիկ...

ԲՈԼՈՐԸ

(Խոնարհուն բայց յստակ)
Օրհնեալ է Աստուած,
Գովեալ է Աստուած,
Փառաւորեալ է Աստուած...
Ալելուիա...
Ալելուիա...
Ալելուիա...
(Մատուռէն)

Որ օրհնես զայնոսիկ,
Ոյք օրհնեն զքեզ Տէր...

ԲՈԼՈՐԸ

Ալելուիա, ալելուիա...

ՎԵՐՋ

37

A $\frac{\pi}{77136}$